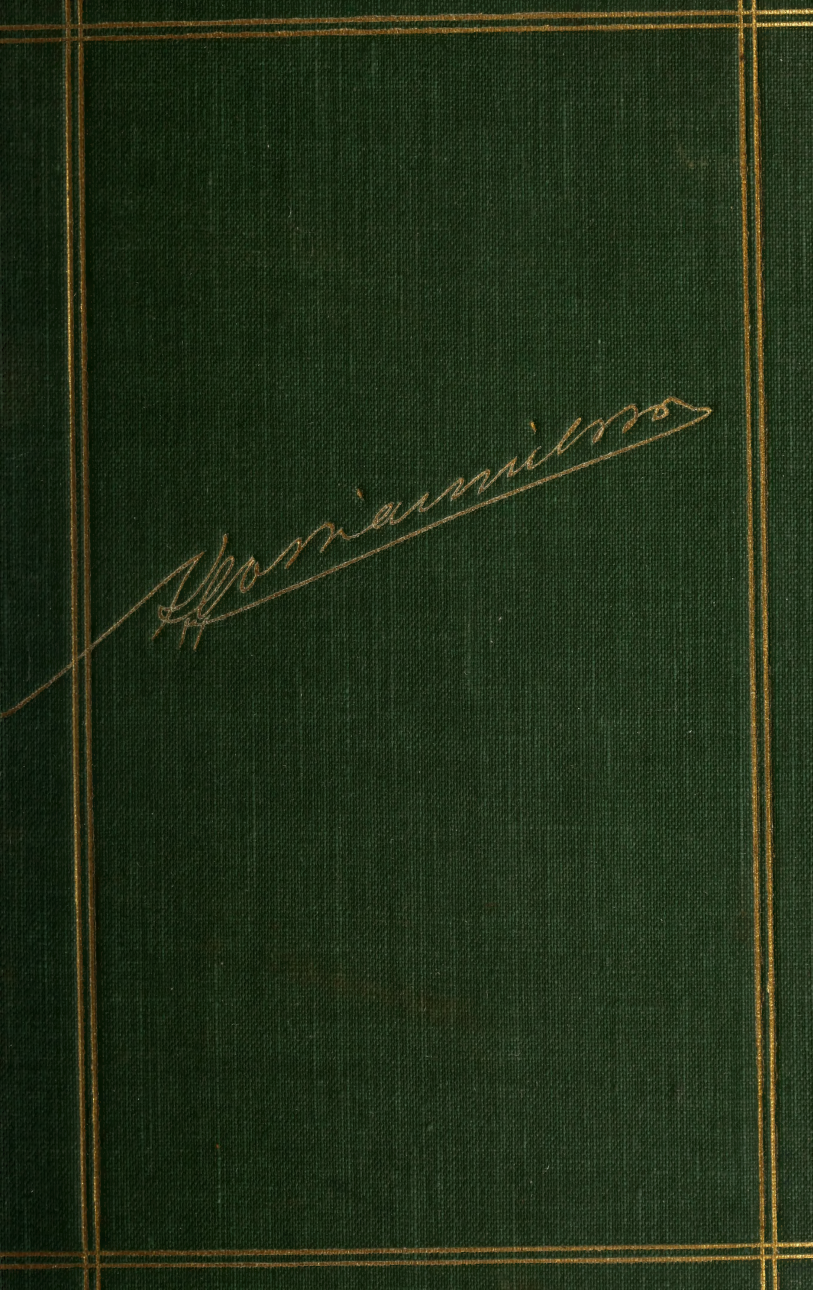

K. G. OSSIANNILSSON

SAMLADE DIKTER

III.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/samladedikter0304ossi

V. 8455

SAMLADE DIKTER

AV

K. G. OSSIANNILSSON

III.

227422
28/11/28

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1920

X.

RELIGION

LUCIA.

Himlen hänger järnsvart,
och snön ligger blå,
och mörkret är så kolmörkt
och stjärnorna så små.
Skumma ligga stigarna,
där mänskobarnen gå,
och tysta ruva stugorna
med snöskägg på:
då komma väl de hundra,
då komma väl de tusen
Lusseknektar vandrande till husen.

De vandra kring med stjärnljus,
de vandra kring med bloss,
med masker och med narrspel,
en stojande tross.
De bulta hårt på rutorna,
så isen går loss,
och buga sig och bjuda sig
till gästning hos oss.

De vandra kring med visor,
som sjunga och tralla,
så backarna och skogarna skalla.

*

Se — himlen hänger blytung,
och gatan ligger grå;
det gapar tomt ur fönstren,
vart blicken vill gå:
var färdman är en bölja
i en trög, svart å,
och trängseln mellan stränderna
gör böljorna så små.
Från sund till sund de gunga,
från bukt till bukt de segla,
men äga knappt en stjärna att spegla.

Så mången, mången bölja,
där strömmen går fram,
fått ytans klarhet dammskymd
i gatornas damm
och skyler djupt på bottnen
i slem och i slam
en skuta, som tillförene
i medvind sam.
Ja, komme små, små stjärnor
och ville strömmen lysa,
törhända skulle stjärnorna rysa.

Ack, djärvare än stjärnljus
och lika klart och grant
en eld kan skina glimtvis
på gatuflodens kant,
tills varje droppe speglar
så pärleklart och sant
den brand, som fordom rövades
från Zevs av en gigant.
Det speglar till så hoppljust
i mörka minnens grummel,
det gnolar sång i gatornas mummel.

*

I Lusseknektar alla,
I unga tankar små,
som kommen hälst, när världsnatt
står skymmande på,
när skumma ligga stigarna,
där mänskobarnen gå,
och himlen hänger blytung
över gatornas å:
ja, kommen väl i hundra,
ja, kommen väl i tusen
med hopp till de väntande husen!

I Lusseknektar alla,
ja, tänden era bloss,
och spriden era aningars
och drömmars tross!

Vår ångest skall få ropa högt,
vår glädjes band gå loss
och prometeisk troseld
flamma upp i oss!
Ty böljorna, som dunkla
i mänskofloden segla,
de längta till en ljusglimt att spegla.

JUL.

Nu tänder Herren granen
för alla sina små,
och änglar hänga äpplen
och silverglitter på;
den stora mörka granen,
som står i alltets hus,
på alla fina kvistar
de tända juleljus.

Det rår en fröjd i salen,
där livet håller fest,
där varje litet hjärta
är med en stund som gäst:
där stråla rara gåvor,
där blir var glädje fri,
som möter Herrens öga
och vågar se däri.

När lekens våg vill domna
och alla fått sin skänk,
då stiger Gud till orgeln
i himlens orgelbänk;
han spelar och han sjunger
med mild och manlig bas
så lent, så vekt — han spelar
så lätt en värld i kras.

Han spelar, som han spelte
på idel hjärtan små;
han vet, hur hårt hans fingrar
på klaffarna få slå:
där ljuda flöjt och giga,
där brusar tuba hård,
men alla toner smälta
ihop till ett ackord.

Det spelar under granen,
som står i alltets hus,
i höga visors allvar
och djupa gångars brus;
i tusen toner viskar
det tusen ljuva bud —
det spelar, som det spelar,
när orgeln rörs av Gud.

Det spelar och det sjunger,
tills himlens klocka slår
och livets fest är ute
om tusen, tusen år,
när Herren spelt i slummer
vart vidgat öga in
och släcker sista ljuset
i mörka granen sin.

TRETTONDAGSAFTON.

I kväll är stjärnans helga kväll,
den härliga, som fram skall gå,
en stjärnesol på himlens päll
bland alla stjärnor små,
bland strimmorna av stjärnors fall
och sprängda världars väldighet
och båda den, som komma skall
den dagen ingen vet.

I kväll är kung Herodes vred,
hans makt är dömd i Judaland:
det kom ett bud ur österled
om kungastjärnans brand.
På kattlikt mjuk och skygg sandal
bland sina bilders bjärta stråt
han går och går från sal till sal —
han hör ett spenbarns gråt.

I kväll är rymden fylld av doft
som rosenblad och liljeblom,
och himlen kläds i gyllne stoft
och givmild rikedom.
Och det som alltid fjärran är
och fjärmas, när vi nalkas det:
det underbara är oss när
på några korta fjät.

I kväll är stjärnans helga kväll,
den härliga, som styr vår färd;
vi längta till ett ringa tjäll
att ge vår anings gärd.
Vart följa vi vår stjärnas gång?
Var skåda vi vår dröms gestalt?
I kväll är jorden doft och sång
och dröm och väntan allt.

STJÄRNAN.

I.

Stjärnan glänser.
Natten vilar skum.
Stjärnan glänser
över öde rum.
Stjärnan glänser
evigt ljus och stum
som ett ordlöst evangelium
om den makt, som råder utan gränser.

Svärden döda.
Stjärnan glänser än.
Skotten öda.
Stjärnan glänser än.
Hjärtan blöda.
Stjärnan glänser än
som ett ljuvligt budskap ifrån den,
som kan sona, läka, återföda.

Jungfrun födde.
Stjärnan gick i dans.
Jesus blödde
under spik och lans,
korset stödde
offret utan sans —
men som guld om hjässans törnekrans
stjärnan Kärleks röda strålar glödde.

*

II.

Låt det vara blott en vacker saga,
men den sagan vackrast är i världen
om den starkes kärlek till de svaga
och till dem, som vilse gått på färden.

Se, en man stod upp, så sagan sade,
trött att höra sina bröder tvista;
handen han på deras hjärtan lade
och förtalte: »Hjärtat är en gnista!

»Hjärtat är en gnista blott därinne,
medan du det gömt i bröstet ammar,
men riv upp ditt bröst, låt upp ditt sinne,
skänk ditt hjärta — se, hur gnistan flammar!

»Gnistan blir en stjärna för dem alla,
där de vanka fram de vilsna stegen.
Gnistan blir en sol för hjärtan kalla,
deras eld du tänder med din egen!»

*

III.

Vackra stjärna, brinn
i vårt dunkel in —
vackra stjärna
genom molnen i vårt sinn!

Vackra stjärna, brinn
i vår vinter in —
vackra stjärna,
genom vintern i vårt sinn!

PROFETEN.

I.

Har du en Gud, och är du profet,
klaga då ej över ensamhet!
Ingen predikar söndag och söcken,
och varje profet behöver en öken.

En öken att samla och vila sig i
och växa sig stark och kämpa sig fri.
En öken att tidtals gömma sig i
med tvivel och tvekan och bryderi.

En öken att glömma och längta i
till kampens buller och torgets skri —
utan öken skulle profeten
för snart lära känna menigheten.

*

II.

Men är du en röst och en ropande blott,
som få blott lyss till och ingen förstått
och ingen bådar med häroldsrop
och ingen beder om råd och dop;

och har du vänner i hemlighet,
som kalla dig helt privatim profet,
fast ögonen blygt de nederslå,
om någon misstänkt dem göra så:

då gläd dig, ropare, gläd dig, röst,
och öva lungorna i ditt bröst!
En gång så slungar du vida kring
de stora orden om stora ting,

som Nikodemos hyllat i natt
och sekler en gång bekänna glatt,
när viskningen från en katakomb
bölas fram av en hekatomb!

*

III.

Menigheten i all sin ära,
vad vidkommer den profetens lära?
Så snart ett ord skall krympa till handling,
undergår det en sällsam förvandling.

Så snart en tanke reproduceras,
är den ej ens produkt, men fleras:
läte du nektar ur anden droppa,
så snart den serveras, blir den till soppa.

Felet ligger ej hos profeten,
men hos den allmänna matfriskheten,
som ständigt förblandar profeter med kockar
och själens hunger med magen som pockar.

*

IV.

Har du en Gud och är du profet,
tacka din Gud för din ensamhet!
Bed honom taga dig bort i ett töcken!
Bed honom om en beboelig öken!

Lev därinne, och växa, och lär
stenar och blommor och fåglar där,
och låt det vara din eviga ära,
att själv du begrep och levde din lära!

Och bliv i fjärran mot tid och sky
en vacker saga, en skön staty,
en sång, vi i hopplös längtan höra,
en syn att se, men inte röra!

MÖRK JUL.

Liksom en fågel styr
sydvart vid vinterns brus,
tanken ur mörkret flyr
hädan mot höjdens ljus,
söker sitt drömda bo,
där uti evig ro
midnattens vita vimmel
spänner sin strålebro
upp mot ett hopp, en tro,
upp mot en himmel.

Fågeln i söderland
finner den palm, han drömt,
tätt vid en sävig strand,
där han sitt näste gömt.
Finner vår tanke så
åter sin sommarvrå
borta i rymdens fjärran?
Blinkar ur eterns blå
skummet kring ön, oss små
ämnad av Herran?

Vem kan oss säga vad?
Tanken ur mörkret flyr
hän till en vilostad,
hän till en härd, en fyr.
Mörkret är djupt och stort
inom och utom port,
mörkret är stort i husen.
Vad har vår moder gjort?
Vad har vår fader sport?
Släcker han ljusen?

Släcker han jordens ljus?
Tanken ur mörkret flyr,
liksom vid vinterns brus
fågeln mot söder styr.
Tanken vill upp, vill hän
högt över hus och trän,
hän i ett ändlöst fjärran,
där på en strand så vän
änglarna böja knän
evigt för Herran.

Herre, vem än du är,
tanken ur mörkret flyr;
upp till din ljusa sfär
hjärtat i ångest tyr.

Döm icke syd och nord
lika för nattens mord —
lyss i ditt stjärnevimmel
än du till mänskoord:
stöt ej vår arma jord
ut ur din himmel!

Herre, var än du är,
söka vi nu ditt hus,
hjärtat, som tröst begär,
blicken, som ber om ljus.
Liksom en fågel tyr
sydvart, när vintern gnyr
snöig i vilda norden,
tanken ur mörkret flyr:
bjud, att det åter gryr
ljus över jorden.

DOMEN.

Vem talar om slump efter allt, som hänt
i den fruktansvärda striden,
och ser ej på blodigt pergament
Guds finger skriva i tiden
hans lag, som, länge fördold och skum,
de trotsiga yvas låtit,
hans eviga evangelium
för dem, som länge gråtit?

De mäktige talade: »Finns det en Gud?
I så fall glömmer han världen,
ty världen aktar blott våra bud,
och vår lag skrives med svärden.
Det finns ej hopp för en svärdlös ätt,
hur högt den sin stjärna sätter.
Rätt är ej makt, nej, makt är rätt,
och makt det är bajonetter!»

De mäktige stadgade: »Jorden är vår
och havet från polen till polen,
och ve den narr, som emot oss står,
när vi kräva platsen i solen!
För våra hjordar och våra fält
skall det först och klarast dagas:
om folken i skuggan förgås av svält,
skuggans plats är de svagas!»

De mäktige drogo mot fredliga folk
med vagnar och resenärer.
Människans åska var Herrens tolk
och sången av himlens sfärer;
tempel föllo på krigares bud,
och oskuld dukade under,
ty segerns folk det var segerns gud
i det nya Sinais dunder.

*

Då talade Herren: »Jag har vägt dig, Assur,
samt med alla dina vagnar och segervana hjältar
och ditt hjärtas ondska, som är din svaghet,
som med dig i lägret tältar.
Jag har låtit dig mogna såsom en frukt om hösten
och fördragit dina åthävor och ditt galna tal,
tills din styrka skall brista för stötar
såsom ett hårt, tomt skal.

»Jag vill giva dig i dina fienders händer,
att du åter må begrunda dina ord om styrka
och lära, vem som skiftar kronor och länder,
och vem du förgätit att dyrka.
Jag vill giva dig en liten fågels hjärta
i örnarnas klor,
att du må känna den ringes ångest skälva
i dens makt, som tycker sig stor.

»Ty jag låter dåren yvas
och orätten råda, som om rätt ej fanns,
tills stunden kommer, då min skörd är mogen
för min strålande lies glans.
Därför ödmjuker er, I konungar,
och I folk, förtrycken ej en rättfärdig man,
och förvägren ej en dagkarl lönen,
ty I ären gäldenärer och den fordrande han.

»Är jag ej de svagas konung?
Så hållen min kärleks bud!
Och är jag ej kärleken och sanningen och rätten,
och är jag ej ensam Gud?»

*

O Gud, vem är, som ej hör och ser
på den dag, som gryr efter striden,
ditt finger, som åter skriver ner
din lag för den glömska tiden —

din lag, som, länge fördold och skum,
de trotsiga yvas låtit,
ditt ljuvliga evangelium
för dem, som länge gråtit?

SE MÄNNISKAN!

Se människan! På självrest kors hon vändas och förblöder:
det är en gammal saga blott, men evigt ny och sann;
och spikarna i lemmarna, dem hamra hennes bröder:
det är en gammal sanning blott, som aldrig åldras kan.

I vändans och i skammens stund förnekas hon av alla,
hon lider ju sin egen skuld, och ingen delar den,
och några bjuda ättika, och några bjuda galla,
men vatten aldrig står till buds och ej till hands en vän.

Se människan! Hon drömde stort, och hon förmådde litet,
hon tänkte skapa paradis ur öknar med ett ord,
men paradis de växa blott ur långa arbetsslitet,
och alla våra paradis de bliva dock av jord.

Hon lider och hon plågas nu för sina sköna
drömmar
om frihet och om salighet åt varje jordens träl.
Och spikarna i lemmarna och blodet, där det
strömmar,
de tömma icke kroppen blott, de tömma hennes
själ.

Se människan! I feberns stund och innan döden
nalkas,
hon kämpar ännu för sin tro och siar stora ting:
en gång skall blodets tid förgå och brodershatet
svalkas
och stor och liten, hand i hand, om världen knyta
ring.

I fallets och i svedans stund och nederlagets timma
hon siar och hon yrar än med jorden i sin famn:
en gång ur dödens långa natt skall livets morgon
glimma
och gjuta som en gloria om hennes mänskonamn.

Se människan! Hon diktar blott i vanmakt och
i nesa,
men dikten är en ängel, han kan fly, men aldrig dö,
och ännu månget skammens kors vår svaghet måste
resa,
tills alla skåda vingarna av purpur och av snö;

tills renat och i hög triumf vårt släktes namn skall
stråla
likt dens, som vandrat genom eld och blod som i
en fors
och lärt sig älska genom kval och genom kärlek
tåla
och vunnit himlen, när hon steg försont från hatets
kors.

SOL I MOLN.

Efter rägnet gläntar solen
mellan skylag, vit och stor,
som en pärla mellan musslans
skal av skiktad pärlemor.

Skön och skimmervit är pärlan,
ögat bländas utan bindel.
Själva tanken sänker blicken.
Själva drömmen grips av svindel.

Blott en glimt av pärlans rike
är en rosenfager dikt,
en gudomlig lek av tusen
pärlbelysta musselskikt.

Tanke, blunda, aning, bäva:
myriader pärlor brinna,
vita mer än solens pärla,
fjärran mer, än tankar hinna.

Myriader musslor formas,
famnas, höljas, sköljas av
ett oändligt, ytlöst, strandlöst,
outgrundligt aningshav.

FILOSOFENS SÅNG.

Som en insekt, nyss ur puppan krupen,
skådar själen än med bundna vingar
undersam, hur på de blåa djupen
ljuset simmar ut i jätteringar:
anar solen, anar bortom solen
aldrig famnad av syn, o Gud — —
blott ett myggsurr inför härskarstolen,
blott ett sus är min lovsångs ljud.

Stor och sällsam är den aldrig sedde,
alltför väldig för ett kryps facetter,
han, som var i allt, som var och skedde,
alla brott såväl som alla rätter:
våra ögon kunna endast dela
stort i smått, men det stora, Gud — —
tordönsharpan kan den ende spela,
blott ett sus är min lovsångs ljud.

Gåtan bortom livets rägnbågshägring
ömsom slår med skräck och ömsom lockar
som en underblommas sagofägring
våra själars vilsna insektflockar:
tallöst, ändlöst stjärnevärldar svärma
som vi alla runt kalkens skrud — —
deras harmoni kan ingen härma,
blott ett sus är min lovsångs ljud.

Liksom krypen, för en afton flygga,
muntert vimla över rosigt vatten,
innan sländan dör och högljudd mygga
för beständigt somnar in i natten:
så stå våra själar upp till dansen,
så stå världarna upp, o Gud — —
blott en myggas surr i aftonglansen,
blott ett sus är min lovsångs ljud.

STRID.

Så yppade profeten
för sina trognas här
den stora hemligheten,
som livets visdom är:
envar som manligt strider
en stund för trones pris,
skall bo i tiders tider
i himlens paradis.

Envar, som svärdet drager
och slåss en kort minut,
blott så lång tid det tager
kameln att andas ut,
skall vara sjufalt säker
om Edens ljuva vår,
där västanvinden läker
vart kampens slagna sår.

Envar, som, för det äkta
han bär i dödlig barm,
är glatt beredd att fäkta
med ande och med arm,
skall icke sakna lönen
en gång på domens dag,
så visst förmer än bönen
då gäller svärdets slag.

Så tolkade profeten
för sina trognas här
den stora hemligheten,
som alltets hjärta är.
Och alla ögon skeno
som klingor vid hans ord,
och alla klingor veno
som blixtar över jord.

ÄNGELN.

Mikael och Rafael och Tumael och Turiel,
förstarna, som bära baldakinen över Gud,
Gabriel och Abdiel och Sefon och Ituriel,
Ariel och Uriel,
förande hans bud,
farande som tröstare och farande som domsprofeter,
äro, vad de äro, genom evigheters evigheter.

Syndaflod och Sodomsrägn och örlogsår de bådade,
varnande i rymderna med varselfulla ljud;
Kain de förbannade, och Abram de benådade,
korsets lamm de skådade,
skickade av Gud —
men evad de färdades att trösta eller dödsförbanna,
aldrig kom en sky på deras sommarklara ängelspanna.

Prövningar och plågoris och pinostraff de hopade,
människorna suckade och segnade för Gud;
hungersläkten tynade, och modersjämmer ropade:
änglakvasten sopade
roparenas ljud —
ja, när pesten strimmade och slog med slag av törnekäppar,
oförmörkad mildhet bodde ännu över änglaläppar.

Änglar tände tegarna, när tuborna de tonade;
klingorna, de flammande, de svingade för Gud.
Släktsynd och föräldrasynd med barnens liv de sonade,
intet namn de skonade:
moder eller brud.
Ömkanslösa voro de som hämnargudens hämndbefallning:
hav mot himlen svallade, men d e r a s bröst kom ej i svallning.

Se, då steg en stjärneängel upp mot Herrens härlighet,
händerna de höjde sig, och blicken mötte Gud:
»Sebaot, vi dömer du de små i din förfärlighet?
Ömkar ej din kärlighet
bedjarenas ljud?
Sebaot, vi sänder du i ökenstorm och hungerpina
dessa lätta sandens barn och syndens barn och ändå dina?

»Skapade du ej den drift, du dömde och förbannade?
Världen äger ingenting, som icke är av Gud!
Anade du ej den dom, du straffande besannade,
du, vars allmakt stannade
solen med ett bud?
Tvang du dem ej hata dig, när människor du tvang att dyrka
plikterna och plågorna och prövningarnas vredesstyrka?»

Hela himlen ljusnade vid Herrens höga leende,
alla pannor strålade i klarhet inför Gud:
»Ängel, ser du djupare än jag, den allting seende,
jag, som med det skeende
höljt mig som en skrud,
jag, som gömt min kärlekseld i lågorna av plågoglöden,
jag, som tömt min salighet i livets sista droppe döden?»

Se, då steg en stjärneängel upp, där Herren tronade,
ögonen de ljungade, när blicken mötte Gud:
»Sebaot, du dråpare, du hämnd, som aldrig skonade,
hyckel endast tonade
himlahymnens ljud —
Herre, se, jag går att väcka guden upp i mänskosjälar:
trälband du de egna barnen, frukta dem du fött till trälar!

»Frihet vill jag unna dem, där frestelsen du ställde dem,
lära dem, att frestelsen dem skickades av Gud,
lära dem som snaror akta lagarna, som fällde dem,
låta straff, som gällde dem,
härda deras hud,
ja, när pesten slår och strimmar som med slag av törnekäppar,
lägga trots och dödsförakt på redan bleka mänsko-läppar!

»Jag skall väcka fiendskap mot dig i allt du skapade,
lära dem, att pinan är dem skickad ifrån Gud,
lära dem, att pestens död, när girigast han gapade,
Herrens glupskhet apade,
lydig blott ditt bud!
Jag skall lära trälen sätta gudamod mot gudafaror,
åska mot din åska och förjaga dina änglaskaror!»

Hela himlen bleknade, när Herrens blixtar blinkade,
alla änglar darrade och böjde sig för Gud:
en, den ende trotsaren, när Herrens finger vinkade,
bort i mörker linkade,
falnad som sin skrud.
Herrens stämma studsade i valven över Vintergatan:
»Satan skall man kalla dig — se till, av vem du älskas, Satan!»

Mikael och Rafael och Tumael och Turiel,
förstarna, som bära baldakinen över Gud,
Gabriel och Abdiel och Sefon och Ituriel,
Ariel och Uriel,
förande hans bud,
ropade och viskade hans ord från eter och till eter,
genljud efter genljud genom evigheters evigheter.

TVIVLET.

Tvivlet är ett stridande,
som aldrig får ro —
tvivlet är en kvidande
törst efter tro.

Tvivlet är ett silande
vårens rägn,
som väcker det vilande
kornet ur tegens hägn.

Tvivlet är för trälarna
gyckel och spel —
tvivlet är hjältesjälarnas
härliga arvedel.

SANNING.

Vid fackelskenet och det glada bruset
har Hindbad hejdat sina steg förveten
att spörja skälet till högtidligheten
i mattbehängda, gästuppfyllda huset.

Och han, den fattige med sinnet fruset,
i knotets ord ger lättnad åt förtreten,
förbannande sitt kismet och profeten,
som gjort hans liv så armt och mörkt i gruset.

Ja, du har rätt att mot ditt öde klaga
och, vilande på packens börda, snyfta,
avundandes den lyckoborne Sindbad:

för dig fanns ingen väg till livets saga,
ty ingen jättefågel såg du lyfta,
och bara sanning gav dig livet, Hindbad.

BÖN.

Hjälp mig, o Gud, o rädda mig från döden,
från deras död, som dött, fastän de leva —
jaga min framtid ut i ökenglöden,
men gräv ej ner mitt liv i tomhets skreva!

Giv mig en vän att vägen rosenströ för
med all min känslas nyssutsprungna fägring —
giv mig ett hopp, ett skönhetsmål att dö för
med ögat dränkt i undrets framtidshägring!

Kasta i själens helvetsstormar ut mig
och tryck martyrens törntagg i min tinning —
eller i lidelsens sällhetsfamntag slut mig,
där tumlet tystar tanke och besinning!

Giv mig en dag triumfens sång att sjunga,
och giv mig stillhetens klarhet i det sista —
eller i djupet min levnads farkost slunga
och låt den vilt mot skarpa brottskär brista!

Låt i min själ en harmoni det draga,
där glädjen drunknar som en glimt i solen —
eller låt ödet spela så min saga,
att alla strängar springa på fiolen!

Hjälp mig, o Gud, o rädda mig från döden,
från deras död, som dött, fastän de leva,
som hungrat till döds i själahungersnöden
och utan hopp i gråa mörkret treva —
hjälp mig, o Gud, o låt mig död ej leva,
Gud, giv mig livet — eller giv mig döden!

FARISEEN OCH PUBLIKANEN.

En farisé steg dristigt fram i templet,
stolt steg han fram och rak, ty han var van
att ställa sig för alla som exemplet —
men vid hans sida skred en publikan.

Och fariseen bad och talte så:
»Hav tack, min Gud, hav tack för allt du skänkte,
för allt vad stort jag gjorde eller tänkte,
förmer än vad de mäktat, dina små!

»Tack, att så djupt du tillät ej mitt fall,
att ej jag åter kunde bärg bestiga,
tack, att min dygd kan tala i din hall
och ej som publikanens måste tiga!

»Hav tack, min Gud, som lät mig strafflös vandra,
ej drinkarn lik och icke horkarln lik,
förmer än andra varm och glad och rik
och tacksamt stolt att vara mer än andra!

»Ej kan jag stå, som hopen vill, och ljuga,
att ej din gåva är en vitten värd,
likt tiggarna, som trasbehängda buga
för tiggda tårars eller slantars gärd.

»Den brist jag har, må bli min egen brist,
så sant jag själv för bättring slåss och lider.
Jag går hitupp med hjärtat fullt och visst,
men stänger mina dörrar, när jag kvider.

»Behåll mig upprätt, Gud, på vädjobanen,
i bön och verk förmer än dina små —
evad jag beder, låt mig upprätt stå
och ej slå ner min blick som publikanen!» —

Men publikanen sade: »Herre, Herre!» —
Han stod i murens skugga långt ifrå:
»Miskunda dig, behåll mig bland de små!» —
Och gick åstad att synda ännu värre.

GENERAL BOOTH.

Det är klart, det är humbug det hela:
vad han gör är för penningar gjort.
Att mannen är smart, kan ej fela,
och han driver affären i stort.
Ja, visst är hans »frälsning» en lumpen,
pietetslös profanation,
ett fiske i eländessumpen
med lockbetet religion.

Han lockar de svage i anden
till sin larmande möteslokal;
han för dem till vansinnesranden
med sitt svamlande väckelsetal.
Du som ser detta skärande röda,
du som hör denna sång — detta skri,
se på kind och i öga den glöda,
fanatismens epidemi!

Vår Gud har ej smak för effekten
och en gudstjänst som liknar tumult;
han försmår att bekännas med dräkten,
han är nöjd, åh, så nöjd med vår kult,
med vår bakläxinpluggade dyrkan,
vår katkes och vår mässliturgi;
han har skänkt all sin visdom åt kyrkan,
så att ingen är vis mer än vi.

Gudsfruktan den kalla och klara
har givit vårt samvete fred,
ty kan den ej frågor besvara,
så mäktar den tysta dem ned.
Sekterismen är till för filistrar,
men en själ som är upplyst och fri,
han har prostar och stadskomministrar
och borddans och teosofi.

Jag lyss till mitt tvärsäkra släktes
förkastelsepösande hån:
det är som om genljuden väcktes
av larmet kring Nasarets son.
Jag ser honom vandra i tårar
och blod bland armodets drägg —
och grekerna glunka om »dårar»
och judarna slita sitt skägg.

Han går till de andligen rike
och motas med gycklande ord,
men den haltes och spetälskes like
tar säte vid svärmarens bord.
Han ser bakom lagklok begrundan,
hur hjärtat är bommat och kallt,
han ser, hur de smyga sig undan,
när han ropar sitt fordrande a l l t!

Och det syns mig ej humbug det hela,
ej ett fiske för penningar gjort,
men en tröst dem som tvivla och fela
och en kärlekens öppnade port.
Och jag glömmer det skärande röda
och svärmarens svammel och skri:
en själ har stått upp från de döda
och jublar att känna sig fri.

Jag kallar ej karlen för galen,
fast jag ej vill följa hans stig.
Jag skyldrar för skräddargenralen,
som manligen leder sitt krig.
Ty kalla hans anhang för dårar
och nämn dem förargelsens sten —
en gudstjänst som avtorkar tårar
är annat än tomhet och sken.

Det finns ingen slump här i världen,
vart hjul har sin rörelselag:
om du lyss under livslånga färden,
kan du höra pistongernas slag.
Och har du en tro till ditt tecken,
är marschen än uppfylld av kval,
din fana bär segern i vecken,
och världen är din, general!

PANTEON.

Kommen och låtom oss bygga
templet, som vitt över världen mäktar skygga,
templet för framtidens tro —
kommen och låtom oss välva
templet, som rymmer var spillra av oss själva,
templet, som rymmer vår kamp och vår ro!

Kommen och resen rotundan
fri över fröjd, över smärta och begrundan,
fri över tanke och dröm —
kommen och låtom oss kalla
gudar och människor och tungomål alla
genom dess portar i myllrande ström!

Hatets titaner vi hylle,
medan vi gälda, vad kärleken vi skylle:
hatet gör under som den.
Dyrkom i tjusning styrkan:
länge för svagheten lågo vi i dyrkan,
stängde med våld våra ögon igen.

Höjom en stod åt despoten:
njutom av trotset, bländom oss av ståten,
trotset är härligt och stolt.
Hyllom med sånger tyrannen:
böjom oss desslikes för upprorsmannen,
människor bli gudar i storm och revolt.

Även den törnkrönte guden,
plågaren, härskaren i ödmjuka skruden,
äge i templet en stod.
Hyllom de tappra som lida:
hyllom och ställom dem vid krigarnas sida,
lika i mödor och lika i mod.

Dyrkom det eniga nitet:
givom desslikes dess värdighet åt splitet,
splitet, som spillrar ett hus,
splitet, som frigör oss själva,
splitet, som låter oss nya världar välva
över de åldrade världarnas grus.

Se, den som strävar till ljuset,
finner sin tub i det gudavigda huset,
tuben, som närmar hans rymd.
Se, den som längtar att glömma,
finner sin skymning att sjunka i och drömma,
finner sin skugga, där drömmaren är skymd.

Se, den som längtar till ära,
fritt må sin längtan till gudarna han bära,
fritt må han kämpa sig fram.
Se, de som svekos därute,
stilla sin hjässa mot altaret de lute,
nämne sin plåga och yppe sin skam.

Se, och den vida rotundan,
rest åt vår smärta, vår fröjd och vår begrundan,
räcker åt världen sin famn:
mänskornas splittrade vimmel,
alla, som söka ett altar och en himmel,
tända en låga och viska ett namn.

Allt som är mänskligt har gudar,
allt har förskönande, tröstande skrudar,
allt som i lidelse skalv.
Allt som har tungomål samlas,
dödliges böner, de ungas, de gamlas,
svällande stiga under Panteons valv.

XI.

SAGAN

SAGOKVÄLLEN.

En kall, klar kväll
under julens stjärntunga vingar,
under barndomens himmel, vid farmors stol,
vid farmors röst, som ännu i örat klingar,
som hade den talat ännu i fjol,
vi flögo, gömda i drömmens fjäderhamn,
till slottet, slottet — alla vi glömde dess namn,
och eko det aldrig återbringar —
vi flögo i julens sagofamn
till slottet väster om måne, till slottet öster om sol.

Runt gnistrade snön,
det var pärle- och rägnbågssnö,
en ljus, ren väg av snödiamanter,
och broar av spegelglas över älv och sjö
och härliga blommor vid vägens kanter —.
Men högt, högt svävade vi över dalar och branter
mot målet, målet — alla vi glömde dess namn,
hur ofta julen svepte sin sagohamn
om oss och om älskade anförvanter,
hur ofta vi sågo skyarna pärlor strö.

I kväll, i kväll
under julens stjärntunga vingar,
i kväll låt oss samlas om farmors stol
och lyss till den röst, som nu oss ljuvast klingar
och se i en blick av nyväckt viol
och sväva åter i drömmens fjäderhamn
mot slottet, slottet och leta dess glömda namn
i glömskekammarn, där draken betvingar
med trolldom allt utom hjältens unga famn,
som segrar, när hanen gal, där aldrig en hane gol.

En saga, än se'n?
I kväll du lyssnar så gärna
som barnen dina med blick i brand.
Och är du en gammal man eller gammal tärna,
med barnen dansar du hand i hand.
Du blivit för tung på fot för en fjäderhamn.
Du vet ej mera än barnen om slottets namn.
Du tror, att slottet finns på en okänd stjärna
bland alla stjärnor i himlens famn —
och stjärnan kallas Den eviga lyckans land.

EN SAGA.

De eviga vågorna draga
och sorla och sucka i revel och tång,
de gnola, de tälja en saga,
som hände för tusen år se'n en gång.
De blinka, av solskenet tända,
det skimrar, det sjunger, det slår —
kanhända blir sagan, kanhända
till sanning igen om tusen år — —.

Det står i en gammal saga,
det står om en lätting förtalt en gång,
som låg och såg vågorna draga
i dagslång skådan på lägret av tång
och gav sina barfotasulor
till pris för vindar och sol
och levde som måsen av smulor,
dem dyningen kokte och dyningen mol.

Och fram gingo krämarnas skaror
och sade: »Du lätting, försörj dig som vi,
och följ karavanen med varor,
eller följ ett av skeppen, som vagga förbi!»
Fram steg till den unge hans moder
och grät och bevekte om svar:
»Min son, o min son, se din broder
står redan som köpman i egen basar!»

Men lättingen drömde på sanden,
där dyningen sjönk eller växte i dån,
och följde med kinden mot handen,
hur vågorna nalkades fjärranifrån.
Han låg där från arla till särla,
av vindarna matad och klädd —
då rullade havet en pärla,
en jättelik pärla fram till hans bädd.

Den var ej som pärlor i värde,
som trädas på tråd eller bindas till krans,
den lyste som eld och förtärde
och fröjdade skådarens syn med sin glans.
Den byttes ej bort för ett rike
och ej för kalifernas land,
och mer än en konungalike
var han, som höll pärlans eld i sin hand.

Som gjuten av vågen och flamman,
av havets och molnets och solens stänk,
hon syntes från alla tillsamman
en sällsam och kungligt skimrande skänk —
från skyar, som driva och draga,
från djup bortom revel och tång — —
det står i en gammal saga,
som hände för tusen år se'n en gång.

VÅRSKYMT.

I dag har lärkan drillat till en kort, en första gång:
då gläntade min sagovärld bak portarna av sång.
Det var en skymt allenast,
en snabb och solig skymt,
som lärkan ångrat genast,
att hon gäckades så grymt.
Nu ser jag viken svart som järn, fast purprad en minut,
och bärgen tigerstrimmiga av snö som förut.

Men o, det känns i vingarna hos den, som dem har kvar,
och där de borde suttit hos den, som inga har:
att fara, fara, fara,
att fara jag begär —
att vara, vara, vara,
blott icke, där jag är —
att tåga in med ilande och vårvindburen gång
i prakten och i riket genom portar av sång.

Därinne brusar livet stort bland kojor och palats
med bragder och med äventyr som Tusen-och-en-
natts.
Där leves och där handlas
som på en större jord:
var dag en prins förvandlas
på en elak trollkarls ord.
Där doftar mitt i vimlet en förhäxad trädgårds
frid,
och mitt i vimlet går jag som Harûn al Raschid.

Som myriader gåtor strömma människorna fram
med anleten och tungomål av okänd nejd och stam.
Där lurar på sitt byte
en svart och grym fakir,
där går ett puckelknyte
och där en stolt visir.
Där går den fagre ynglingen med stum och evig
sorg,
och där går tiggarkvinnan med sin pärlfyllda korg.

Där går den vise mästaren, som alla frågor vet,
och där en hemligt lycklig, som ej vet sin hemlighet.
Där går den sluge romarn
från Bosporens fjärran strand
och där den vrånge domarn
med mutor i sin hand
och där... och där som Dschaafar min älskade
invid
och jag, beredd att döma, som Harûn al Raschid.

Därinne brusar livet stort bland kojor och bland slott:
ah, den som finge fara nu, ah, fara, fara blott,
så långt som skyar segla
för vårens västanbris,
så långt som floder spegla
ett diktens paradis —
ah, den som finge söka nu den stad, som aldrig fanns,
den sköna staden Ingentid i landet Ingenstans —

och leda dig och visa dig, min älskade,
dess prakt,
dess slottsfasaders härlighet och mänskomyllers makt
och låta sagan brusa
ditt öras dörr förbi
och äventyret tjusa
med brokig poesi —
och göra hela livet till en vandring ljuv och lång
på drömmens marmorgator under portar av sång!

AMOR OCH PSYKE.

I.

Amor sover, Amor vilar
i den skumma marmorhallen,
och vid kogret med hans pilar
ligger bågen slak och fallen.
Från portiken genom natten
susar tyst en springbrunns vatten,
skymta i palatsportalen
myrten, pinje, cykomor,
tonar som en flöjt ur dalen
alltets hymn, när näktergalen
sakta slår.

Amor sover, men hans maka
skygg på purpurbädden sitter
väntande i andlös vaka
på en månestråles glitter,
som skall lysa upp och röja
slumraren i nattens slöja,

där han gömmer anletsdragen
kanske av en svart demon,
ryslig, dyster och förslagen,
eller blotta inför dagen
ljuvt en mänskoson.

Psykes systrar dragit redan
åter hem till fadershuset,
men hon hör dem ständigt sedan
viskande i springbrunnssuset,
gråtande sin sorgsna maning,
droppande sin mörka aning
om den underfulle maken,
ständigt svept i nattens flor —
Psyke grubblar, skrämd och vaken:
är han Pyton, är han draken,
i vars slott hon bor?

Ånger griper henne, ånger,
när hon lyss till andetagen
från den barm, där tusen gånger
hon har räknat hjärteslagen,
bunden av hans armars remmar
tätt vid starka, fina lemmar,
kysst på mun och kind och änne,
milt i slummer kysst,
smekt till ro av händer tvenne —
ånger, ånger griper henne,
där han sover lugnt och tyst.

Men vem är han, men vem är han
till sitt väsen och sin hållning,
denne nattomhöljde, där han
binder allt i sin förtrollning,
vävande en glans om tingen
som en sol — själv sedd av ingen?
Han som rest bland blom och stammar
denna pelarsal,
denna vita marmorkammar,
fylld med ro, när dagen flammar,
och med milda andars tal?

Ja, vem är han, ja, vem är han,
som strör blommor i din trappa
och för varje viskning, där han
anas, får din puls att klappa,
Psyke, som när du försmäktar,
rågar bägaren med nektar
och din möda som i dansen
lustigt vandra lär —
han, som sist i aftonglansen
speglas under ögonfransen
som en bild av ditt begär?

Dunkle slumrare, du njute
än i frid din slummers vila,
ty Diana har därute
gömt sin blanka jägarbila,

och förgäves på dess glitter
väntande, din Psyke sitter:
fjärran jaktens hovar stampa
i ett moln, som skymmer allt. — —
Späda, lätta fötter trampa:
Psyke lutar med sin lampa
över din gestalt —

Amor sover, Amor vilar
i den skumma marmorhallen,
och vid kogret med hans pilar
ligger bågen slak och fallen.
Från portiken genom natten
susar tyst en springbrunns vatten,
skymta i palatsportalen
myrten, pinje, cykomor,
stiger som en flöjt ur dalen
alltets hymn, när näktergalen
sakta slår.

II.

Psyke hörde suset av Amors vingar
fly och fjärmas mot gudars sal,
liksom lyrans sista ackord förklingar
smärtsamljuvt för en själ i kval.

Vinklar och vrår i huset
susade med i suset.
Murarna hävde ömkande
suckar ur marmorbarm.
Men som en plötsligt vaknad,
Psyke i tränfull saknad
famlade runt med sin tomma arm.

Makan famlade runt och sökte maken,
lyddes efter hans kära röst.
Syrsan svarade blott från marmortaken.
Springbrunnen jollrade blott sin tröst.
Fåglarnas första kväden,
morgonens vind i träden
hälsade blott den gråtande,
när under vit portal
daggig hon steg som våren,
skön, som när böljeboren
Venus steg ur sin musslas skal.

Så hon bleknad klagade: »Inga vingar
bringa åter den gud, som flytt.
Ej ens blicken följer, där nu han svingar.
Rosen ej fjäriln ser på nytt.
Famnad av kärleksguden,
alltför salig var bruden.

Blott för en blick, som syndade,
fläkten min krans fått strö
Flod, du som ständigt gråter,
livet i gråt jag låter:
flod, låt mig döljas i dig och dö!»

Sade och föll från branten, men floden sakta
bar sitt härliga rov i land,
bjöd sina liljekransade döttrar vakta
Psykes vila på blommig strand,
tröstade Amors maka:
»Flyktingen vänder tillbaka,
vilar väl redan ångrande
under ett myrtenträd.
Unna du honom svedan!
Låt honom söka dig sedan!
Skona din fot, som är alltför späd!»

Upp hon sprang med ivriga steg på stranden,
sökte vida om äng och skog.
Solen kom med tärande fackelbranden.
Kvällen sjönk i sitt blod och dog.
Bort utan rast och vila
floden såg henne ila,
ofta mot stenar sårande
fot, som var alltför späd.
Ingen myrten i lunden
hägnade Amor i blunden.
Själv hon grät sig i sömn bland träd.

Innan fågeln varslade silvrad gryning,
Psyke börjat på nytt sin färd.
Fjärran bärget låg som en stannad dyning.
Nedan slätten: ett hav, en värld.
Bort över bärg och slätter
drog hon i dar och nätter,
arla och särla letande
ljuvlige makens spår,
dagar och veckor många,
månar, i väntan långa,
vår och sommar och vinter och vår.

Innan lärkan varslade vårens gryning,
såg hon Okéanos' stormflodsvåg
famna världens midja med väldig dyning,
världens yttersta gräns hon såg.
Längs med Okéanos' stränder
Psyke i städer och länder
sökte sin Amor, vandrande
genom all ländernas krans.
Kärlek blev henne bjuden
ofta, men kärleksguden
ingenstädes på jorden fanns.

Så hon bittert klagade: »Ej i söder,
ej där solen går upp, han döljs,
ej där västan födes och druvan glöder,
ej av töcknen i nord han höljs.

Ej under myrtengrenar,
ej bakom öknens stenar,
ej i städernas vimlande
mängd sin gestalt han gömt.
Kanske i gudars boning
bjuder hans famn försoning,
sluter han makan till hjärtat ömt.»

Sade och klättrande uppför Olympos' branter,
hann med sviktande kraft dess kam,
där mellan moln i blom och klippors kanter
gudar samlas i glans och glam.
Skingrat, förstämt, försovet
vilade gudahovet.
Venus allen kom svävande
fram på en rosig sky,
smålog vid tärnans fråga:
»Många för Amor låga!
Visast kallar jag Amor fly!»

Psyke svarade: »Honom jag följt runt världen,
honom, den ingen glömma förmår.
Allt, jag funnit på vägen och vunnit på färden
ser du i dessa trasor och sår.
Dock, om jag dog i elände,
aldrig min färd tar ände.
Ännu i döden letande
stapplar jag fram min stig!»

Venus tog kall till orden:
»Sök då i Underjorden!
Sök, och vänd om med en skänk till mig!»

Psyke svarade: »Skönhet, du Kärleks Moder,
vilsnast av vägar är Hades' väg,
korsad av klyftor och kluven av dunkla floder;
villa ej, visa mig rätt och säg:
vände en dödlig tillbaka,
se'n han dess fasor fått smaka?
Givs det en hemväg för vandraren,
sedan han hunnit dit ner?»
Venus tog kall till orden:
»Sök då i Underjorden!
Sök, eller kom för min syn ej mer!»

Psyke vacklade bort i kval och tårar.
Gråten flödade utan strand.
Ej hon aktade törne och tagg, som sårar.
Vägen hon sökte till Hades' land,
letade sent och tida,
letade vilse och vida,
fann den och föll i dignande
domning vid porten ner.
Stjärnorna blinkade sakta,
liksom de satts till att vakta
vägen, man vandrar en gång, ej mer.

Frestade kanske i drömmen en vänlig stjärna:
»Psyke, vid vansinnets rand vänd om!
Går du på Venus' bud till döden gärna?
Månn hennes son till ditt bistånd kom?
Slå du hans gunst ur hågen!
Flyktig är guden med bågen!
Mången hans löften dårade,
alla han glömde och svek,
följde dig ej till Hades,
smålog blott, om du sades
offrat ditt liv för hans lumpna lek!»

Svarade kanske i drömmen en annan stjärna:
»Amor hållit sin tro som du.
Hällre än äkta sin moders älsklingstärna
dväljs han i Plutos bojor nu.
Venus prövar dig bara.
Trotsar du varje fara,
kanske bevekes den strålande
modern av sonens bön.
Kanske i skuggors vimmel
vägen går till den himmel,
kärlek hoppas som trohets lön!»

Psyke störtade sig i fasans klyfta.
Bommen lyftes för Hades' vän.
Palmerna hörde hon gny och myrtnarna snyfta.
Dödsporten dånade tungt igen.
Stjärnorna blinkade sakta,
liksom de satts till att vakta

vägen, envar har att vandra
endast en gång, ej mer.
Fjärran en vind hördes susa,
fjärran ett brus hördes brusa,
Akeron, Lete och Styx, från er!...

Bruset väller från nedan och sväller från ovan,
vindars och vattens blandade brus.
Skyarna spränger en blixt, och med Hadesgåvan
Psyke skrider ur dödens hus.
Ser du ur skyarna ljuset?
Hör du ur höjderna suset?
Amor, fri ur sitt fängelse.
susar ur gudarnas gård,
lyfter dig på sina vingar — —
rymden omkring honom klingar
liksom en lyras triumfackord.

Rymden klingar vida av segersången,
själens jublande segersång,
när hon för sin kärlek i döden gången,
vunnit salighet evigt lång.
Upp springer gudars himmel,
fylld av sitt festliga vimmel.
Kärlekens moder Skönheten
öppnar sin famn och sal.
Mödorna glömmas och såren,
när för odödlighet boren
Psyke går ur sin musslas skal.

DANAË.

Munnen skälver, barmen knappast andas,
men som dagen, när den mulen randas,
långsamt fram ur ögonhårens klara
droppars väntan gryr det underbara,
alltför stort att ens i drömmen sägas,
alltför bländande för blick att se —
ty i denna natt skall undret ägas,
och i natt skall en saga ske.

Jungfrumunnen skälver, ordlös stammar
bönen stigande ur bommad kammar,
Persefones bön och Eurydikes
bön till räddaren ur Hades' rikes
väsenlösa, tvinande förstening —
fröets bön till solen ovan jord,
andens trånad utan klarnad mening,
munnens darrning kring ett ofött ord.

Som en flod ur dunklet bönen rinner,
som en rolös slända själen spinner
aningsmoln till skira tanketrådar,
dem blott ögonblicket flyktigt skådar,
innan de som moln ånyo sväva
hän och skingras likt den lösta skyn;
blicken svindlar, på dess tårar bäva
strålar av en himmelsk skönhetssyn — —:

Glida icke skyar i gemaket,
sänkas icke stjärnorna i taket,
skymta icke under valvets koppar
lekset yra amoriners kroppar?
Rörs det icke, som när böljor springa
ystert dansande i böljors spår?
Hörs det icke, som när cittror klinga
högt ur rymderna i tidig vår?

Duggar det ej, som när svalka sprides
av ett duggrägn, när knappt hettan lides
och naturen är en enda brånad
i berusningens och kornets månad?
Kyler det ej som av välluktfläktar
från en bärgklints rosenvuxna höjd?
Brinna icke läpparna av nektar?
Virvla icke sinnena av fröjd?

Är ej stunden, är ej stunden kommen?
Eller är i denna spånad stommen
blott en sky av längtan, som skall lyfta,
som den sänkte sig i själens klyfta,
utan liv åt denna natts förstening,
utan dagg åt lång och törstig bön?
O, men även längtan är förening,
även längtans blotta aning skön!

Munnen skälver, salig barmen andas
undrets luft, och inför blicken blandas
ögonhårens pärlor, morgonklara,
ljuvt med dropparna, som gyllne fara
ur sitt molnhavs fagra böljevimmel —
jordens dotter vilar i dess hägn,
och ur en oändlig kärleks himmel
strömmar älskarens gyllne rägn.

ROSENVIT OCH ROSENRÖD.

»Och nu är högtidsmässan läst
och juleölet färdigjäst,
och vildsvinsgalten sover däst
på fatets vilostad;
nu är vår första brasa bränd,
och grenljusstapeln spinner tänd
sin bleka, spökande legend
kring valv och bilderrad:
nu, sångare i värdens sold,
skänk i förutan trug och våld
så julevarm och minneglad
din susande ballad!»

Ni sköna damer, fromma män,
vad skall jag skänka, som ej än
ni tömt och glömt och känt igen
som andra julars mjöd?
Var sagas dryck ni pröva fått,
för ofta har jag vittnat blott
om Guinevere och Lancelot
och ljuvlig älskogsnöd.

Väl, småsven, bringa lutan hit:
jag sjunger er om Rosenvit,
jag sjunger er med kind i glöd
om damen Rosenröd.

Det är den ädla Rosenvit,
en drottning god med hov och svit
och lansars vakt och tromäns lit
och land och kungaborg:
av alla döda helgon lydd,
av alla blida tankar tydd,
med alla vita dygder prydd
ur himlens blomsterkorg.
Allt hyllar hennes drottningnamn,
allt hissar hennes duk i hamn,
allt ekar högt i gränd och torg
av hennes fröjd och sorg.

Det är den stolta Rosenröd,
en drottning stolt i fägringsglöd,
av sällhet född, av natt och nöd,
av sol och stridsalarm:
av alla starka hjärtan lydd,
av alla stora själar tydd,
med alla röda fröjder prydd
för okänd konungs arm.
Så mången i den vitas här
ser an den röda med begär:
för henne pyr i mången barm
en älskog dold och varm.

Och Rosenvit, den drottning god,
och Rosenröd, det heta blod,
som eldens hav och havets flod
de sämjas med varann.
De bära bägge drottningskrud,
de giva bägge drottningbud,
de äro såsom brud och brud,
som kräva samma man:
den ena äger efter lag,
den andra har hans välbehag,
och under bådas älskogsbann
tvehågse kämpar han.

Nu timras torn och läktarbur,
nu tutar det i kopparlur,
i sölvbasun, i horn av tjur,
i panflöjt och skalmej.
Nu draga herrar pansar blå
och silkesslöjor jungfrur små,
och krämarn axlar brämskinn grå
från landande galej.
Det är den stolta Rosenröd,
som manar ut på liv och död,
och det är Rosenvit, som ej
räds handsken till tornej.

Tornejet står med pomp och kamp,
med lansars klirr och hovars stamp,
och mången junker vräks i kramp
på fäktarbanans mull.

Tornejet står i dagar sju,
i fjol, i år, i går och nu,
och kämpar äro jag och du,
all jordens syskonkull.
Så länge som en dödlig föds,
står Rosenvits och Rosenröds
tornej för kronans röda gull
och vårt för deras skull.

Och många välja Rosenvit
med dygdekrans och tromäns lit
och alla vita änglars svit
i drömmens vita stad.
Och andra välja Rosenröd
med sorgenatt, med lyckoglöd,
med väldig levnad, väldig död
i sägen och i kvad.
En sjunger ljuvt om Rosenvit,
en annan ropar: lutan hit!
Och Rosenröd han strängar glad
sin susande ballad.

VINLAND DET GODA.

Leif, son av Erik Röde
å Brattalid,
ej ville han lykta sitt öde
i namnlös frid.
Han betslade upp sin drake
att fresta en färd,
att ingen dristat dess make
i samtid och eftervärld.

»I män, där jorden lutar
mot Helhem ned
och Midgårdsormen sprutar
i västerled,
där ligger en kust, en kulen,
otrampad än:
där vore ett dåd om julen
att tälja för djärva män.

»Det dådet skulle gå vida
till Nidarälv
och bringa hjärtat att svida
på Bjarne själv.
Ty förrän jag halvvägs vände
som Härjulvs son,
då ville jag finna min ände
i jöklars och bränningars dån!»

Ej länge nöddes han sjunga
för likar sitt ord:
då sprungo alla de unga
med fröjd ombord.
Dem alla det lyste att draga
i giljarfärd
till konungadottern Saga
och drottningen Eftervärld.

De hissade segel och foro
i dagarna sju
å havet, som svallar i oro
i väster ännu.
De foro i dagar och nätter,
de foro i tolv
å böljornas bärgiga slätter
och vattnens gungande golv.

Å krälande drake de hunno
omsider ett land,
där bäckarna spelande runno
å solfager strand,
där daggen smakade honung
och luften gav rus
och järneken, skogarnas konung,
bland palmer välvde sitt hus.

Som blommor skimrade fjärlar
och gyllene bin.
Som blod, medan rödast det pärlar,
föll rankornas vin.
Där lekte laxar i fallen
och harar i korn,
och hjortar gingo å vallen
med nyfiket lyftade horn.

Där bågnade aplarnas grenar
för äpplenas skull.
Där strålade bäckarnas stenar
av klaraste gull.
Där vilade ödlor med pansar
i rägnbågens prakt,
och fåglar med skimrande svansar
där lockade ögat till jakt.

Där varsnades sjöliljor flyta
som mjödkar i rymd
och näckblad på sjöarnas yta,
att ytan vart skymd.
Där fördes av sötaste klöver
en lukt ifrån land,
och himlen, som skälvde däröver,
brann vit som den vitaste brand.

Tyrk Söderman kvad: »I fränder,
vad ljuvlighet är
att leta på fjärmare stränder,
som icke finns här?
Vi skulle vi möda och bloda
oss hug eller lem?
Ty detta är Vinland det goda
och västanvindarnas hem.»

Och redan från draken, i fåran
av floden förtöjd,
skeppsroddarna sprungo från åran
i sorlande fröjd:
»Vi skulle vi bloda och möda
oss hug eller lem?
Ty detta är Vinland det röda,
här vilje vi bygga oss hem!»

Leif steg från den målade stäven
med lagom hast,
när skeppsmännen virade väven
om knakande mast.
Leif kvad: »Här vilje vi tälta
vår månad i frid.
Dock sedan smakar mig sälta,
och sedan lyster mig strid.

»Sin trollsång palmerna sjunga
i alfernas nejd:
men böljornas brusande tunga
har starkare sejd.
De jordfasta ekarna vila
vid rötternas garn:
men likasom skumblommor ila,
vindjagade, människors barn.

»Och ville vi timra oss hallar
å främmande gräs,
jämt steg över vågornas vallar
blott hemlandets näs.
Blott mumlet av fjordarna ljöde
i flodsorlets frid.
Bland palmerna ginge de döde
från tunet å Brattalid.

»Må kvinnor och veklingar stanna
i drömmarnas dal
och leka som Balder och Nanna
i Breidablicks sal.
I män, när draken får loda
i hembygdens tång,
då skänka vi Vinland det goda
ett fräsande horn en gång.

»Där skären och eldbärgen brinna
och renlaven gror,
där skreden och jöklarna rinna
och Hårfager bor,
där vintervindarna draga
på Vinlandsfärd,
I fränder, där bor mön Saga
och drottningen Eftervärld!»

FILEMON OCH BAUKIS.

Det susar två träd i kvällens vind:
ett är en ek, ett är en lind,
och samma krona förenar
ekens och lindens grenar.
Under dem hänger en trasig grind
på störtade gärdesstenar.
Träden de gamla i kvällens vind
luta sig gröna med kind mot kind.

En stuga har stått, där tomten är bränd:
en julidag av en åskvigg tänd,
har stugan flugit på flamman
som fladdrande aska och svarta kol
och gödning åt hedens magra svål.
Men eken och linden tillsamman
viska om gammal gamman
och gammal kärlek en ljuv legend.

*

Ty här på de gamla gudarnas tid
bodde Filemon näst invid
och Baukis i ro och trevnad.
Förbi var ungdomens kärleksstrid
och mandomens kamp mellan jag och jag;
och samman i samma levnad
slöto i ålderns trevnad
Filemon och Baukis sin levnadsdag.

Så är det sagt, att just här en kväll
på bärgets blånande blanka häll
två trötta vandrare rastat,
som, mulna, ränslarna kastat
och torkat pannan med bistert knot:
en lång dag hade de fastat
till skymningsfall ifrån hanegäll —
ty ingen värd hade tagit dem mot.

Och ingen husfru hälsade glatt
i rika gårdar, blott frilloskratt
och skri av slagna och rop av rivna
och gråt och klagan av övergivna
och trasiga barn. Och utan krus
med hån och hundskall och hugg fördrivna,
stodo de sist vid sjunkande natt
framför ett torftigt, ensamt hus.

De klappade på. Som aldrig förr
uppläts här en gästvänlig dörr
av hedtorpets fryntliga härskarinna,
en blid och glad och hurtig värdinna
med brynt och strävt och rynkigt skinn,
men med sommarsol i blicken sin
och därför en ganska vacker kvinna —
och här stego vandrarna nöjda in.

Det sägs, hon ställt på en vit, grov duk
en nygräddad kaka, svart och mjuk,
skuren i doftande, tjocka flisor,
gräslök och rosiga, friska rädisor
ur täppans vårdade grönsakssäng
samt mjölk, smör, ost, som till husets bruk
lämnades av en ko, vars visor
muade ute på torpets äng.

Aldrig glömdes den kvällens fest:
ambrosia smakade maten mest,
nektar tycktes silmjölken vara,
talgljusen brunno så underligt klara —
och bäst de åto med glam och skratt,
då hände de gamla det underbara:
de blevo varse, att denna natt
Olympens gudar de hade till gäst.

Från bjälktaket liksom en gloria kom
och skapade sällsamt de hemlöse om,
den ene till Zevs, den andre till Hermes,
fast för sin fröjds skull och hjärtevärmes
de gamla först märkte det småningom.
Och när de bett om sin enda lön,
då strålade glorian dubbelt skön:
»Så sant jag är Zevs! Så sant jag är Hermes!»

*

Runt kryper en hed, och blänkande grå
de vårbäcksorlande bärgen stå,
när åter den nordiska himlen kvällas
och åter kring vidden står högtidständ.
Där lyser Olympen. Vad gör det då,
om över en fattig stugas legend
ej alltid vaggar det strålande Hellas'
sidenskimrande vårnattsblå?

Det susar två träd i kvällens vind:
ett är en ek, ett är en lind,
och samma krona förenar
ekens och lindens grenar.
Runt fröjdas ljungen. Över en grind
spejar det nyfikna enar.
Men träden de gamla i kvällens vind
luta sig gröna med kind mot kind.

XII.

SKUGGOR

SKUGGOR.

Gestalterna, de stodo så klara,
som tornen i gryningen stå,
min härliga, min heliga skara
i vårdrömmens lysande blå.
På jättelika fålar de redo
förbi mot ett svindlande mål,
och bakom dem, där framåt de gledo,
steg flammande morgonens bål.

De kommo såsom skuggor ur graven,
uppståndna till liv vid mitt ord,
i pansaret och härskarestaven,
som fordom de trampat vår jord.
De skymtade i kappor och togor
där högt över tider och rum,
men under dem det hävdes som vågor,
som följa ett kölvattens skum.

Gestalterna, de stodo så klara,
där uppåt det steg, deras tåg,
som vore det en jordburen skara
och ej mina drömmar jag såg.
Jag såg dem, när den första violen
slog ut mellan buske och strå —
jag såg dem mot den stigande solen
och en vårhimmels lysande blå.

BUDDHA.

I urskogsskymningens alstrande vår
sen tusen år
han speglar sin stelhet i sjungande flod,
en tusenårstirrande Buddhastod.

Han höggs ur ett tadelfritt jätteblock,
med ögonlock,
som sänka sig tungt över globernas rund
i inåtskådande gudablund.

Med korsade armar vid helig flod
för ond och god
på tårar och löften och böner han har
ett oföränderligt löje till svar.

Den sjuke vaisyans gråtande viv
ber för hans liv.
Hon sträcker sin ringprydda, ormlika arm
och snyftar och lovar och tigger sig varm.

Hon offrar åt bonzerna speglande ren
en ädelsten;
hon flämtar i stoftet, hon stänker med mull
sin månlika panna för makens skull.

Men tusenårsleendet stelt och kallt
ser ner på allt,
och livets joller och bön och skri,
de finna intet gensvar däri.
— — — — — — — — — — —

Jag drömde jag såg i en sjungande flod
mig orörlig speglas som Buddhastod,
en stirrande stenbild mot löje och tår
sen tusen år.

KAIN.

Och alltjämt snyftade moder Eva,
och Adam, lutad mot ormbunkstammen,
stirrade slött på sin slagne son.
De herdelösa lammen
bräkte ängsligt borta vid dammen,
och uppe i taket skalv en reva
över den svarta, suckande ån.

Och alltjämt snyftade moder Eva.

Nu kom där liv i Kains barm,
hans blod blev kall, hans blod blev varm.
Den stelögda gåtan han tydde.
Han såg, det var blod på hans arm.
Han slängde sin klubba och flydde... och flydde...

Han flydde mer snabbt, än en rinnande snok
förrinner i skogssjöns surrande säv,
än haren, förföljd av en travande räv,
försvinner bland ruskor av hassel och bok,
än svalorna susande söka sig hägn,
när skyn skuggar kallt och myggen spå rägn.
Han sprang för sig själv. Han sprang för en röst,
för stark och för gäll att bo i ett bröst,
en röst, som klang fram ur kätte och stall,
ur hemån och alla dess flöden och fall,
ur alla de saknade, vaknade steg,
som hördes i h a n s, i den hatades teg,
ur strå och ur ax i hans kärntunga säd,
ur frukter och löv på hans ympade träd,
ur altarets offrade förstling — ur allt,
som förr kom hans läppar att kröka sig kallt,
ur allt det, som fordom var ordlöst och dött,
men nu, när han slagit sin blidögde bror,
med ens med en ropande stämma var fött,
och här från hans arm, där det torkade rött —
och där från hans far och hans mor — hans mor.

Och alltjämt snyftade moder Eva.

Från skogstaket hängde en nysprungen reva
lik den, som hans klubba åt sidan slog,
när nyss det drabbande slaget tog...

Och blomrevan skalv,
och lotusögonen, röda och blå,
från alla djup och från alla valv
de tittade fram, och de tittade på
en enda... en enda... de tycktes leva,
de tycktes tala och förebrå.

Gällt, gällt snyftade moder Eva.

Och Kain flydde sig själv och sitt spår
och skrämde en huggorm upp ur hans snår
och jagade ilande, var han for fram,
de högljudda aporna upp i en stam
och störde termiterna i deras stack
och undfick en giftsvullen skråma till tack
och såg icke fläckpantern lura i lönn
på fläckantilopen, som sörplande drack
bland månrunda blad ur den gröna sjön.

Ty alltjämt snyftade moder Eva.

Hon grät i påfågelns hesa rop
och den bräckta cederns vedtorra grenar
och den kulpande skogsbäckens kullerstenar
och all den brokiga insekthop,
som väste och ven mellan topp och grop.

Hon grät under palmernas skymningsflor
och ute i gläntornas vassa dager,
i bloddroppig vinstock och spjutlövad lager —
hon grät för en bror, som slagit en bror,
hon grät som en tröstlös, en sonlös mor.

Hon grät i hans arm, beständ med blod,
liksom i en lem, för evigt skuren
ur jordens kropp, ur frändenaturen,
hon grät i hans hjärtas förgiftade flod,
i brodern, som gjutit en broders blod.

Otröstlig snyftade moder Eva.

Kain ryste, han flydde ej mer.
Under en trädrot djupt i en skreva
dödskvald slängde sig Kain ner.
Han djärvdes ej dö — men han ville ej leva.

Där låg han i vindstill dunst och kvalm
och skönjde över sig rotgarn slingra
och kände ett blad av en cykaspalm
ibland på den fuktiga pannan fingra.
Men högt, högt uppe sjöng skogens psalm,
en aggande hymn, en gammal förgäten
syskonkör av brus och läten,
och bara hans eget orena skri
fick icke mera höras däri.

Däruppe sjöng skogen sin växellåt
av kärleksvisor och jägarklanger,
och utgöt blod och drack och åt
antiloper såväl som pisanger,
och fågeln, som föll i vildkattklor,
han hade en mor — en mor — en mor —
men även vildkatten skonte sin bror.

Kain ryste. Han såg en svulten
skallerorm, som reste sig hög,
men åter sjönk samman och dädan smög
liksom en våg i en sjö försmulten.
En lammgam såg han, som uppskrämd flög.
Men högt ifrån höjden med sus och prassel
och brak av grenar och gny och stamp
och snavande läggar och stenars rassel
det kom som en sky och skymde och damp
i skrevan ett underligt par i kamp.

Det ångade unket om heta kroppar,
när tätt förbi deras famntag strök,
och ned efter ramarna sipprade droppar,
och tjockt ur spärrade gap det rök.
Det yrde i luften av mjuka testar,
det ven, som när vågen mot stranden bröts,
när åter av vreda, seniga bestar
oupplösligt ett armgrepp knöts.

Det röt, som när forsen hejdas av blocken,
det dundrade dovt som ur torvmossmark,
det sprutade mull, det haglade bark,
liksom om våren, när kronhjortflocken
dansande drar genom lövung park.
Det skrek som i skräck, när skallen spräcktes
och segraren reste sig stolt och stark
och röt sin seger — och Kain väcktes.

Den slagne vilade tung och stor
med naglar, vassa som rovdjursklor,
och vidöppet gap och grinade illa
emot sin starke och stolte bror,
som vunnit i kamp sin hongorilla.
Och trampet svann hän, och allt var stilla.

Då andades Kain, där stel i sin grop
han hukat — sprang upp och hov ett rop
ur barmen, så länge kvalfullt sluten,
och hörde sin stämma ljuvligt gjuten
i skogens väldiga harmoni
och steg ditupp ur sin fasas skreva
och gick för att trösta sin moder Eva.

Och Herren nalkades fram i sitt dån
och sporde: »Kain, var är din broder?»
Kain svarade: »Hos min moder.
Jag är den kämpande skogens son!»

SAUL.

Lätt löpa dina fingrar på sträng,
lätt dansa dina toner mot loft,
och dina fingrar äro som vindar på äng
bland blomster och doft.
Jag ser på dina ögons spelande sken,
det är som vårens stråle på fikonträdets gren.

Du är mig kär av hjärtat, min son,
jag älskar dina lockars prakt.
Jag älskar dina strängars dövande dån:
jag är i din makt.
Jag drömmer — och jag glömmer vid harpans ljud,
att jag älskas av ingen och hatas av Gud.

Jag älskar dina lockars prakt —
de sade mig ett sällsamt ord,
att Samuel min spira dig bragt,
att Saul är förkastad och David smord.
Jag lyssnar ej till sagor, mitt sinn är en mans,
jag älskar dina lockars glans.

Jag älskar dina bragder, min son,
vi skulle det väcka mitt hat,
att du hämnade Israels smälek och hån
på kämpen av Gat?
Och var han fyra alnar och en tvärhand lång,
säg, slog ej fordom konungen tusen på en gång?

Lätt löpa dina fingrar på sträng,
vi är så stolt och skön deras gång?
Du är ju dock en herde och min dräng,
vi fylls så din ande av sång?
Det är som i din harpa Jehova lagt
all gräsens och blommornas brokiga prakt.

Jag har ett spjut i handen, min son —
vi blickar du åt dörren så skyggt?
Jag fängslas av strängarnas dån,
ditt liv är tryggt.
Vi kommer det, att fruktan i barmen du bär?
Du vet ju, att Saul håller David kär!

Lätt dansa dina toner mot loft:
din själ, min son, är kraftig och ung.
I håret bär du smörjelsens doft,
ty Samuel smort dig till kung.
Jag leker blott med spjutet, jag har dig så kär:
en gåva vill jag giva dig — se där!

Han undflydde snar som en gasell,
förrädaren undslapp sin lön. —
Hans harpa föll till golvet med klagande skräll.
Hans sång var skön.
Men spjut, som skulle badat i blödande barm,
i väggen står och darrar av harm.

Jag älskar dig, o David, min son,
så ljuvlig som ett vinträd du är,
och härligt ljöd din harpas dån
som sång av kerubernas här.
Jag älskar dina ögons spelande sken,
det är som vårens stråle på fikonträdets gren.

ULYSSES.

Jag är Ulysses, den mångförslagne,
jag, den villade, aldrig bedragne,
jag, den lockade, aldrig betagne,
innan min skrovliga ö jag hann,
innan Penelopes tro jag fann —
jag är Ulysses, den mångförslagne,
gudars och människors överman.

Så var spådomen av Kassandra:
»Si, den där skövlar hemmet för andra,
hemlös skall vandra, rolös skall vandra —
skrapar hans bronsskodda stäv mot land,
främlingars rök skall stiga från strand» —
så var spådomen av Kassandra
inför det heliga Ilions brand.

Så var spådomens ord i natten:
»Plundrar du gudar på tempelskatten,
stigen, du går, blir som gungande vatten,
himmelen torr och var källa tom,
tungan klibbar vid saftlös gom» —
så var spådomens ord i natten,
så var ödet och Klotos dom.

Mer än människors barn jag prövat,
gudar jag plundrat, tempel jag rövat,
långt på gungande stig jag strövat:
halvvägs sannades Klotos dom!
Stigen glänste av vita blom;
mer än människors barn jag prövat:
aldrig fann jag en källa tom.

Vindar föddes, och vindar dogo,
men otaliga morgnar logo,
när vår bronsskodda stäv vi drogo
upp ur den hägnande buktens våg,
gästvänsröken jag stiga såg —
vindar föddes och vindar dogo,
medan i hägnande hamn jag låg.

Havet talar med allas tunga,
lärde mig viska, lärde mig sjunga,
smila, smeka, rulla och runga,

lärde mig läka med sällsam tröst,
lärde mig tonen ur allas bröst —
havet talar med allas tunga,
havet lärde mig allas röst.

Många främlingars sinn betog jag,
alla tjuste jag, alla bedrog jag,
djupt i listiga hjärtat log jag,
när jag förtalte vadan och vem,
vann mig värme i hug och lem —
många främlingars sinn betog jag,
hemlös ägde jag tusen hem.

Aldrig hålla gudarna sämja,
ingen de krossa, ingen de främja,
mannen, som vågar, kan gudar tämja —
se, när mitt Itakas rök jag ser,
djupt i mitt listiga hjärta jag ler:
aldrig hålla gudarna sämja,
spådomens gudar, jag hånar er!

TYRANNMÖRDARE.

»Liksom Harmodios och Aristogeiton,
när på den signade frihetsdagen
Hippark, tyrannen, av dem vart slagen,
han, som Atén med bojor betvang» — —
örat spökar av en halvglömd klang:
»Liksom Harmodios och Aristogeiton —»

Örat spökar av atenarhymnen,
djupt i ett sjunket paradis sjungen,
sjungen i sekler, men än ej förklungen,
ständigt i yngre, friskare ljud
bärande de slitna länkarnas bud,
hymnen, den eviga frihetshymnen.

Namnen äro som eviga gnistor:
tynande stundom, tändas de åter,
facklor för folken och blixtar för despoter,
frihetssolar med blodigt sken
ännu för månget obyggt Atén,
flammande, tynande, eviga gnistor.

Namnen, som fällde Tarquinius och Nero,
mördade Cæsar och störtade tronen
brakande samman i revolutionen,
namnen äro en flygande brand,
fångad och svingad från hand till hand,
fräsande mot varje Tarquinius och Nero.

Dig, o Harmodios, dig, Aristogeiton,
ja, av min själ har jag hatat eder,
slagit med hån eder bildstod neder,
bländade borgares hyllningsstod,
sudlad med snillets och kraftens blod —
du, o Harmodios, du Aristogeiton!

Ja, ty er arm, som för frihet lyftes,
krossande bistert tyrannförtrycket,
krossade den ädlaste stenen i smycket:
stenen, som ringen tillsamman höll,
krossades, när Hippark, den ädle, föll,
när eder arm för frihet lyftes.

Ja, ty er blixt, som evigt drabbar,
drabbade djupt under pansarskruden
människohjärtat hos den juliske guden;
stenen, som jordringen samman höll,
krossades, när Cæsar, den ädle, föll,
föll för blixten, som evigt drabbar.

Ja, jag hatar er lömska gnista,
gnistan, den smygande, avundsamma,
redo att bryta ut i en flamma,
där en naturens jättemakt
hänförda andar i länkar lagt,
länkar, som fresta er lömska gnista.

Ja, jag hatar — och dock, när bomben
sprängdes, som skakade mäktigt åter
knäna under Europas despoter,
vände jag blicken tacksamt glad
åter till eder och Aténas stad,
tackande eder och frihetsbomben.

Hör, den spökar igen i mitt öra,
hymnen i glömda sekler sjungen,
sjungen i sekler och än ej förklungen,
bärande de slitna länkarnas bud
upp till den eviga frihetens gud —
hymnen tonar sakta för mitt öra:

»Liksom Harmodios och Aristogeiton,
när på den signade frihetsdagen
Hippark, tyrannen, av dem vart slagen,
han, som Atén med bojor betvang» —
hör, den stiger med brusande klang:
»Liksom Harmodios och Aristogeiton» —.

EFTER MARATON.

Tusen och hundrade gånger de hundradetusen
blänka ur konungens boningar fackelljusen,
myllra hans män ur de myrstackstornade husen,
samlas i flockar, i skaror — en här utan slut,
mederna vita, egypterna svarta och röda:
tolv hekatomber förslå ej till krigarnas föda,
likasom gräshoppor fräta de åkrarnas gröda,
liksom en ökenvind dricka de floderna ut.

Ha — och hellenerna, fångna i bländades villa,
dagarnas pärlor som källvattendroppar förspilla,
mena, att konungen grämer sig tåligt och stilla,
grämer sig stilla åt Maratons gnagande skam!
Ha — och hellenerna höra ej dånet av smeder,
smidande lansar åt barnen av perser och meder:
tusen och hundradetusen lansar mot eder
blänka en dag ur de östliga slätterna fram.

Folk som, förnöjt efter dagarnas id eller yra,
gläds åt de konstvana männen av flöjt eller lyra,
ägde så visst du en man för konsten att styra,
eja, mitt folk, du vore med rätta förnöjt!
Nu är ej stunden för mannen med kvitter på tungan,
mannen, som tarvas, bär åskan i hjärnan och lungan,
mannen med blicken, som säkert siktar för slungan,
mannen, som prisas av andra vid lyra och flöjt.

Zevs, att vi ägde en man med en höstvind i rösten,
jagande bävan och skräck i de jublande brösten,
piskande skrytorden kring som en lövsvärm om
hösten,
skakande fri från de torkade löven vår gren!
Zevs, en som vågade kasta er forntid på lågan,
lärde er glömma och gåve er siarförmågan,
bytte för evigt den evigt spörjande frågan:
»Var är din forntid?» i »Var är din framtid, Aten?»

Landsmän, vi kransa i templen en sten-Miltiades:
hjälten vi mena är länge en gästvän i Hades
jämte de ädle, som döda vid Maraton lades,
lyser än minnet i guld på en skrytande sten.
Landsmän, vi sitta och leta en gnista i mörjan,
hoppas att värma den gamla och grågula sörjan,
ingen ger rådet att feja och elda från början,
ingen — ty ingen har siareeld i Aten.

Zevs, att han stode ibland oss och enande bjöde
ungdom att handla och mandom att glömma de
döde,
kvinnor och åldringar modiga möta sitt öde,
mannen, som högge i staten sitt ruskande grepp,
mannen, som mäktade människolynnena samla,
mannen, som tvang oss att plåna från stenen det
gamla,
tvang oss att låta de vittrade murarna ramla,
tvang oss att styra till bragd våra nybyggda skepp!

Nämnes vår stam en glesnad och ringa och liten,
spillrad av vindar, av armod naggad och sliten,
svält av naturen och illa bevarad av fliten,
h a n måste nämna den ringare dock, än den är.
H a n måste skura den rost, som på klingorna frätte:
först när han dräpte vårt h o p p, vore räddarn den
rätte,
ty i förtvivlan växer en dvärg till jätte —
oemotståndliga mötte vi persernas här.

ALKIBIADES.

Re'n längtar Atena, vår moder —
o Nikias, tänk dig så rörande:
hon vågar ej utan vårt hörande
hjälpa ur rännstenen gudarnas stoder.

Res, Frynikos, tacka gudinnan för senast —
och tack för ditt bud —
men säg, att hon väntar en månad allenast,
så skall segern försona den vredaste gud.
Vad säger du? Måste jag g e n a s t?
Det var ledsamt för er,
ty hären är färdig till slag, som du ser;
och så flyktig på vingen
som lyckans gudinna, det vet du, är ingen.
Är Hermes mig vred?
Än se'n — Poseidon är vida förnämare
och Ares med.

Res hem, och bed Hermes se om sina krämare,
och låt Alkibiades få segra i fred:
där har du besked!

Vad nu? Ha de tagit ifrån mig befälet?
Du hör, hur de knota, de tungtbeväpnade!
Själv Nikias häpnade —
atenarna mörda sitt hopp, och skälet?
Spörj Klio och eftermälet!

De straffa sig själva för fältherrens brott.
Jag menar, vi segrat u t a n försoning:
se, liksom på taggvuxen igelkott
stå spjutborsten resta mot gudarnas boning.
Må Zevs slunga blixtar mot gudlösa män:
från hjälmarna blixtrar det trotsigt igen.
Om Zevs med ett åskmoln sin hjässa bekransar,
här ville vi åska med sköldar och lansar.
Må man låta mig slåss,
och sedan — sedan döme man oss!

Du står ej att beveka,
o Frynikos, prästernas tolk:
du menar med skäl, att atenarnas folk
ej är värdigt att härskare leka,
och Sicilien vill du dem neka.
Nåväl,
du kan ha dina skäl.

Det vore ej hierofanter
till fromma och tröst
att höra på alla kanter
min lovsång av ungas och åldrigas röst.
De skulle sin nattro förlorat,
om Alkibiades, den hädarn,
bespottarn, förnekarn, försmädarn,
sitt fosterlands ära förstorat.

Och hade, trots hermer kring gator och torg,
jag segrat — vad vådligt exempel,
vad fara för tro och för tempel!
Då vore den störtad, er trygga borg,
då vore ert höga orakel
ett avslöjat gammalt spektakel.

Ja, höj du handen besvärjande,
då var, som jag sagt,
mitt krig ett förhärjande
krig emot lögnens makt.
Då vore, trots allt, vad de siat,
Aten till evärdlig tid från gudarnas ogunst befriat.

Du nekar? Så hör, för ett skämt
allen, hur Kroniderna klaga!
De gudar, I åkallen jämt,
de äro så ringa och svaga,
att ett gyckel kan ta dem av daga!

Vore jag gud,
vad vore mig krypens försmädelse?
Vad vore mig lovsång och hädelse
förmer än två skvalpande vågors ljud?
Vi skulle det göra mig molnig och dyster,
om ungdomen, ute på äventyr,
klätt sig ut till epopter och myster?
»Min unge satyr,
du må skalkas, så mycket dig lyster,
ty för mig, som är gud,
en bön och ett skämt äro bara två svallvågors ljud!»

Vid mig själv — om jag prästerna unnar,
att ett skämt skall atenarna slå!
I alla, som stån här med gapande munnar,
vad gapen I på?
Kommen med, om I viljen Sicilien befria,
så vinna vi slaget, hur mycket de skria!

De mumla. — Rätt så,
Kallipides, låt eder vilja förstå!
I begären,
jag skall »fria mig själv inför häreu».
Det skall »röva ert mod»,
om »er fältherre rört vid en gudastod».
Dårar I ären!
Du vill veta, innan du kämpar, kamrat,
»om en gud ligger bakom atenarnas hat.»

En gud ligger bakom, dess värre,
som jämt var atenarnas herre.
Aten är en underlig mor,
hon lider ej höra en son kallas stor,
hennes ynnest är blott för de smärre.
Och avund, kamrat,
är den gud, som står bakom atenarnas hat.

Men nog skall det dröja,
tills storvuxen son
sin trotsiga nacke vill böja
för hierofanternas hån.
Och hällre än heliga hånare glädja:
atenare, gott,
jag är skyldig till gycklet, I kallen ett brott,
och till framtiden ämnar jag vädja.

Ja, flyn!
Jag vill spara er eder förfäran,
I vettskrämda harar, som darren, att skyn
med en blixt kunde gjort er den äran!

Och du, o Atena, som dömt
en ohörd flykting till Hades,
törhända bevisar han, förr än du drömt,
att han lever, din Alkibiades!

DEN GORDISKA KNUTEN.

Fingrad av all världens fingrar,
trotsande all världens grubbel,
ändlös tråd i maskor slingrar,
hånande och seg och stum:
brände tvivlet tvefalt värre,
växte grubblets möda dubbel —
han skall bliva Asiens herre,
han, som ger ett svar på gåtan
ruvande på Gordium.

Se, han kom, som löste knuten,
se, han kom, av stjärnor siad,
bragdomstrålad, bragdbesluten,
till sitt ödes tempelrum.
Svärdet ven i tankesnaran,
och en suck, en suck befriad
bröt ur gråa grubblarskaran:
se, av Alexandersvärdet
gåtan löst i Gordium!

Världen skalv i sång och styrka,
livet sjöd i bragd och gamman:
man fick handla, mö fick dyrka,
stjärnan steg, där natt låg skum.
Stjärnan sjönk. I ro omsider
ödets maskor grodde samman
över sång och över strider:
åter låg en diger gåta
ruvande på Gordium.

Många grubbelvisa hjärnor,
många händigt fina fingrar
sökte under sol och stjärnor
lösa dess mysterium.
Dock, hur slugt de knuten vände,
tråd i tråd och maska slingrar
utan början, utan ände:
seg och stum är gåtors gåta,
outgrundligt seg och stum.

Trötta domna visa hjärnor,
slappa krympa fina fingrar:
sjunker sol, och slockna stjärnor?
Ligger ureldshärden ljum?
Grubblarn leker bort minuten,
skyggt med konst sin sky förskingrar,
världens grubbelkraft är bruten,
tvinar inför ändlös gåta
i det nya Gordium.

Se, vi längta, se, vi bida
tvenne starka, vida vingar —
se, vi hoppas sent och tida
blixtens ljus i töcknens rum.
Se, vi se en stjärna båda
svärdet, som en lösning bringar —
se, vi skymta, se, vi skåda
Alexanders skugga nalkas
gudasänd till Gordium.

KARTAGO.

O, stor, o, översvinnligt stor, den stora punerstaden
med templen och baden,
med nöjen och spel
och offer åt Bel,
åt Molok och åt Astarot och fiskarguden Dago,
det myllrande, det larmande, det prunkande
Kartago.

En mängd, en aldrig räknad mängd på stadens gator
drager,
av antropofager,
numid, kanané
och hyperboré,
italer och iberer och kyklopermän, som sades
på snabba skutor komna från ett hemland bortom
Gades.

För alla vindar glida skepp mot välbefästa hamnen
med skatter i famnen
och offer åt Bel,
som, hisklig och stel,
vid rökelsen och blodet av dräpta slavars kroppar
ger upp ett nådigt glädjedån ur strupen av koppar.

O, djärvt, o, övermåttan djärvt är folket i Kartago,
ty Baal och Dago
ge köpmännen mod —:
när vinden är god,
det sägs, att deras roddarskepp till söderns sjöar
hinna,
där med en aldrig slocknad eld de vida vattnen
brinna.

O, slugt, o, övermåttan slugt är folket till att sälja,
ty när de förtälja
om hisnande färd,
hur dristigt med svärd
de drakar ha bekämpat att vinna sina varor,
då löpa främlingarna till i varulystna skaror.

Det sägs, att Javan kransar sig med vittra lekars lager
och hånar kartager
och köpmännens värv
och bröstar sig djärv,
att Javan skall föröda det ockrande Kartago
och Pallas förjaga den store guden Dago.

O, Javan, dina stora ord, ja, flöte de i skurar,
ej vräka några murar
och ej ditt förakt
för punernas makt,
ty stoltare än Javans ord, i glömskan begravet,
Kartagos ära gungar på Kartagos rike: havet.

Och innan Javans roddarskepp till söderns sjöar hinna,
där vågorna brinna,
där drakarna spy
sin ånga i sky,
där Bels och Dagos fiskare sitt gyllne fiske drager,
slår ingen spjutbeväpnad gud myntväpnade kartager.

Ty stor, o, översvinnligt stor är drottningen Kartago
med Bel och med Dago
och städers tribut
till jordkretsens slut
och bortom söderns sista land, i lågor begravet —
ett rike utan murars gräns, Kartagos rike: havet.

HANNIBAL.

Prusias, kung av Bitynien,
aldrig en dag var större än den
dag, när den landsflyktdrivne
räckte dig handen som vän.
Aldrig en dödlig anade
ödenas doldaste råd som han,
aldrig en stämma manade
bättre en tronsatt man.

Böjd som en bedjande steg han
under ditt pelarstöttade tak;
böjd som en bedjande teg han,
innan han talte sig rak.
Blicken, den enögda, flammande,
svingade plötsligt upp mot din tron;
rösten, den skygga, stammande,
lyfte med ens sin ton.

Vilt sjöng talet och rusigt
såsom en yrande gudasångs,
medan han riste ett krusigt
locksvall om kinder av brons;
medan sitt lockskägg han skakade,
såsom orkanen ett skogssnårs blom;
medan som åskor det brakade:
»Prusias, hata Rom!

»Jordringens glupska harpya,
spejande ut från sin olyckskust
jämt efter andra och nya
länder att tömma på must:
hoppas du än hon förgäter dig,
snart är på nytt hennes mage tom —
Prusias, innan hon äter dig,
Prusias, hata Rom!»

Undrande, svarta slavinnor
logo med gapande munnars kött;
målade, blonda grekinnor
logo och läspade sött,
stego med vinet och honungen
fram för att fröjda gästvännens gom —
gästvännen såg endast konungen:
»Prusias, hata Rom!

»Prusias, gudarna bjuda
än dina läppar ett sista val:
bägarn, där njutningar sjuda,
ja, eller ryktets pokal.
Drick, tills din livsdryck silande
töms likt en dryck ur ett otätt kru
ja, eller drick, tills du vilande
domnar i drabbningens rus!

»Väck som en ny Alexander
världen till liv, innan sagan är all:
Eumenes snart vid Meander
följer dig som din vasall!
Bjud, att de dårade länderna
väpna falang och manna trirem,
innan ett Rom sträcker händerna,
kung, efter ditt diadem!»

Prusias, kung av Bitynien,
aldrig en lott var större än din,
medan den landsflyktdrivne
räckte dig vänskapen sin;
medan du lyddes till flödena
än av hans stämmas porlande brunn,
aldrig talade ödena
högre än då ur en mun.

GRACCHERNAS MODER.

»Du, Cornelia, minns du, när förr en gång
jag, din fiende, spefullt spörjande bad:
'du, Cornelia, Scipios dotter,
visa mig, du, dina skatters rad'?

»Svaret var sol och löje och jubel och sång:
'se mina skatter, se mina Graccher tolv!'
Tyst anklagande gudarnas lotter,
stod jag med skam på den lyckligas golv.

»Du, Cornelia, ser du, den kom en gång,
hämndens stund, den av ödenas gunst jag bad —
nu, o Cornelia, Scipios dotter,
visa mig nu dina skatters rad!

»Ej som fordom kommer ditt svar i sång,
jag, den barnlösa, står på en likes golv.
Gudarna jämkade olika lotter:
hämta mig fram dina Graccher tolv!

»Vad? Du tiger? Du, som ej lätt var tyst,
bragte en vän din Tiberii dygd på tal
eller din Cajus eller Sempronia
eller de andra i dödens dal!

»Blek vid väggen står Afrikanens byst,
sluter ögonen, liksom han kände dem ej:
honom därborta, som byggt Junonia,
honom, som smickrade Roms plebej.

»Blek och bister ser han ej längre dig,
du, som vårdade illa det arv han gav:
sönerna, Scipios dottersöner,
strafflöst dräpta som ogill slav.

»Dig anklagar han: icke till ärans stig,
icke i segrarens spår du hans ättmän lett —
icke den krans, som för sekler kröner,
folkförledarens död du dem gett.

»Se din Cajus! Ser du ditt huses skam?
Brynen rynkade — trotsig och brusande vild!
Ser du mannen, som dräpte sin svåger?
Se. och vänd emot väggen hans bild!

»Se Tiberius! Ser du ditt vita lamm?
Dragen, Cornelia, äro Cornelias' drag?
Hell dig, moder åt demagoger!
Hell dig — fattig är du som jag!» —

Tyst i salen sländorna skötte sitt värv.
Blott Cornelia steg från sin pall och gick
sakta ur sin Misenska villa,
följd av sin leende oväns blick.

»Lagom modig är hon, om även kärv:
Scipios dotter måste dock låtsas stark.
Ensam spelar hon rollen illa,
fri från vittnen i halvskum park.» —

Hör: på porten vart där med hast ett dån —
se: för undrande kvinnors och slavars hop
trädde därute en prunkande skara
svenner med främmande hälsningsrop.

Hon, Octavia, glömde en stund sitt hån,
såg, hur tjänarna räckte sitt välkomstvin,
såg, hur i balarna lyste det klara,
stenprydda guldet av skålar och skrin.

Steg ifrån parken Cornelia till Scipios bild,
lagerprydde den, glad av sin faders glans —
virade varje av sönernas stoder
moderligt stolt med en eklövskrans;

hälsade sedan de främmande värdig och mild:
»Söken I Scipios dotter på främlingsbänk?» —
»Nej, härskarinna — åt Gracchernas moder
konungen bringar sin hälsning och skänk!» —

MARIUS.

Evoe, Bacchus, evoe, evoe —
kamrater, stäm in i klunga —
evoe, Bacchus, Lyäus, evoe —
så måste ni sjunga
att visa soldaterna,
att ni äga strupe och lunga
i bröstet som optimaterna.

Så — sjunger jag falskt, kan jag ej ta en ton?
Sempronius, min falskhet är lovlig:
när du kallar min stämma för skrovlig,
så spörj, hur den hörs för min tolvte legion,
så spörj, hur den tycktes legionerna,
när jag ställde dem upp mot teutonerna!
Sempronius tar alltid munnen full,
jag förlåter dig det för vår vänskaps skull.

Evoe, Bacchus, evoe, evoe,
Lyäus, i stoftet vi rulla,
din salighet njutande,
all ångest och bävan i framtiden skjutande!
Filippus, gjut bägrarna fulla —
en skål för mig själv, och till Hades med Sulla!

I bröder, tillförene insåg jag ej —
Filippus, gjut bägrarna fulla —
vi Marius var björnen och lejonet Sulla:
jo, Sulla är adel, och Marius är bara plebej.
Till äran föds optimaten,
plebejen må nöjas att frälsa staten.

Metellus kallar mig otacksam:
hans ätt har i landsflykt jag drivit,
och det var en skriande orätt och skam,
när man minnes, att, innan jag knuffat mig fram,
en avlagd mantel den ädle mig givit.
Var lugn, det hade han aldrig gjort,
om han anat mig ämnad till något stort.
Han trodde jag ägde den takten
att stanna vid dörrn hos klienten och vakten.

Men Cajus Marius var bättre värd
än tigga på torget om spannmålsransoner.
Med manteln, Metellus, följde ditt svärd
och med svärdet dina legioner.

Metellus kan, om han tycker som jag,
få sin mantel tillbaka ännu i dag,
och så är hans skydd och hans hyllest
betalad mer än tillfyllest.

Evoe, Bacchus, evoe, evoe,
hugg för dig, kamrat,
hugg för dig ur skålar och flaskor och fat!
Den, som pressade druvan, skall njuta av saften.
Du har rätt, en plebej blir ej optimat,
om han valdes till sju gånger sju konsulat,
ty råhet är frände till kraften.

En böneskrift!
Det stöter på drift,
när du pekar för Marius med fullpräntad rulle —
du vet hur jag handskas med papper och stift:
säg ut vad du ville, säg ut vad jag skulle!

Du klagar på kränkta lagar
och påstår, att fräckt
i mitt namn det mördats folk av din släkt,
och att yxan gått både nätter och dagar.
Du spörjer, hur länge blod skall bli gjutet:
var lugn, du skall snart se slutet.

I veten det, bröder, staten är sjuk —
vad under, om knektetroppen
allt enligt gammalt läkarebruk
vill tappa det sjuka blodet ur kroppen?
Vad under, om mången förtryckt och kvald
nu fordrar en gammal räkning betald?
Jag medger, det stridit mot seden i staten,
att plebejen förtryckt optimaten.

Evoe, evoe,
vi sitta ni alla så bittra?
Du, Merula, varför mitt vin försmå?
Nå, tag din cittra
och sjung oss en grekisk strof eller två:
du man av det blåa, patriciska blodet,
du bör väl bättre än någon förstå
att välja det passande odet!

Vi bleknen I? Har så ett rop er förskräckt?
Det var några rusiga slavar,
som man nyss i ett gathörn väckt.
Än se'n, om av klapprande hovar det travar,
Antonius, det gäller ej längre din släkt!
Filippus, gjut bägrarna fulla:
en skål för Cornelius Sulla!

Nu gjorde de halt.
Det hörs som man ginge i trappan.

Du darrar, Sempronius, tag saken kallt —
vem säger, att du har förrädarn i kappan? —
En centurion? Vad vill han för slag?
Min vän, varför stör du vårt festliga lag?

Nå, vill han ej svara?
En order, en lista, vad angår den oss?
Men tag hit, för ro skull, hit med ett bloss,
jag vill se, vems stil det kan vara!
Hur kommer mitt namn på en dylik skrift?
Man skulle just tro det var drift?

Ett papper som dömer er alla till döden —
varenda gäst
spatserar till carcer från frossande fest,
jo, det kan man kalla för växlande öden!
Ett misstag, Sempronius? Det tycks av din ton,
som om Marius plägat ta fel på person?

Åh, nej, om jag ville mitt minne bevinga,
jag har från min sista triumf i behåll,
hur flitigt du spelade slavens roll
och visste för segrarn hans seger förringa.
Mig tycktes, du sade en född plebej
har segerns rätt, men triumfens ej.

Er andra? — Vill domen er tunika bloda,
så är det väl meningen, kan jag förmoda.
Och är det Marii sigill och lack,
så förvåna er lagom — skål och tack!

CATILINA.

Huru länge, huru länge, Catilina,
huru länge vill du skratta dem ut?
Dina fienders tålamod skall sina,
om de vore än så fega, Catilina:
alla hundar visa tänder till slut.

Du gör narri av plebejernas later,
dina stickord lämna ingen i fred,
du kallar dem för slavars kamrater,
ovärdiga att styra med i stater —
fy, din tunga är för ettrig och led!

Du begycklar hela kälkborgarrasen —
förvägne, ser du sanningen ej?
En på tusen står över populacen,
men för resten är samma vin i klasen,
och för resten är Roma plebej.

Du förmenar dem rätten att bedöma,
när de sakna makten att förstå —
Catilina, du är skapad att drömma,
du, som hör, hur deras visdomar strömma:
sju av åtta bleve dövstumma då!

Du fantasten, du, med skeptikerminen,
varför snattrar du om gudar i det blå?
Dina pärlor passa illa bland svinen.
Se kring trynena de breda, nöjda grinen:
»Uff, tacka vill man ollon ändå!»

Dina kamprop de kalla för tirader,
de trivas, som de ha det excellent —
håll in med dina renlighetsbravader,
du förolämpar själva gud fader,
som gjort gyttjan till svinens element.

Se, Cicero, som nu är på modet,
håller tal inför Romas senat,
och senatorn med det adligt blåa blodet
nickar bifall och ler, som han förstod'et:
nu gäller det att värna vår stat!

»Huru länge, huru länge, Catilina,
huru länge vill du ägga vårt hat?
Du gör ingen skillnad, Catilina,
emellan de simpla och de fina,
mellan plebs eller Romas senat.

»Du trotsar på dig och de dina,
du skriker om våld och förtryck.
Du lyfter ditt huvud, Catilina,
så högt, som ej plebejerna de fina
hade vapen till tjänst för sin nyck.

»Du skriker om fattigdomens pina,
hur de bäste förtrampas av tross.
Hav akt, ty vi fasa för de dina,
vi veta, att en bila, Catilina,
är slipad för dig eller oss!»

CÆSARS TRIUMF.

Hell dig, höge Cæsar,
världens tyrann!
Bålda gallerresar
föra ditt spann.
Högt av tubor dånar det,
vekt av flöjter tränar det
i guldköpta ljud —
bakom ryggen hånar det:
gud — gud!

Cæsar, din är segern —
smattra, fanfar! —
tauriern och negern
draga din char.
Tungt av kedjor gnisslar det,
mjukt av tungor tisslar det
ur rökverkets sky —
bort i hopen visslar det:
fy — fy!

Purpur är hans toga,
kransen av gull,
folkets slantar råga
Cæsars schatull.
Brutus — vem skall göra det?
Svärdet — vem skall föra det
och kungsgamen slå?
Tyst — han kunde höra det —
Io — Io!

Cæsar, varför ler du,
där du drar fram?
Gläds du, Cæsar, ser du
romarnas skam?
Gläds du så, att trälarna
löpa dig i hälarna
med hell evoe?
Hör de fria själarna:
ve — ve!

Cæsar, under lagern
hjässan är kal,
hyn i morgondagern
grånad och fal —
ålder tär och mattar dig,
ungdomen beskrattar dig,
du gran utan barr —
ingen dödlig fattar dig,
narr — narr!

Livet har du druckit
tomt på dess vin,
tills din glädje spruckit
sönder till grin:
alla kvinnor le åt dig,
männen göra spe åt dig;
ditt smink blekes av —
alla viska ve åt dig,
slav — slav!

Cæsar, varför ler du,
där du drar fram?
Gläds du månne, ser du
månne din skam?
Cæsar, är ditt leende
lugn mot allting skeende,
mot allt på din väg
blindhet eller seende,
säg — säg?

Gläds du åt de hundra
folkslag du slog?
Har av rop, som dundra,
Cæsar ej nog?
Skränet från en källare,
gör det Cæsar sällare?
Kan kval det förströ?
Snart det skränas gällare:
dö — dö!

Gläds du, att vad livet
lovade minst,
vart av slumpen givet
spelarn till vinst?
Att, hur djärvt du spelade,
ingen tärning felade —
där Cæsar befallt,
lyckan givmild delade
allt — allt?

Sitter du och gycklar
tragikern ut?
Håller gåtans nycklar
handen till slut?
Ler du som den seende,
lugn mot allting skeende,
se'n bägarn är tom —
väger nu ditt leende
Rom?

TYRANNEN.

O I humana frihetshycklare,
I festdagssångare, I skåltalsgycklare,
I alla frasers oförtrutna dundrare,
I alla Hamlet-Brutusars beundrare —
jag ser ert fångrin, när jag nämner mannen:
den störste hjälten och martyr'n — tyrannen!

När sömnen dåsar i de skumma staterna,
då lekes blindbock tryggt av diplomaterna,
av hovstallmästarna och attachéerna
och edra andra hjältar på dinéerna,
som skölja sina skåltal med Ayala
och låta eder räkningen betala.

Men knotar det en dag bland kvarnens malare,
och mumlar det bland festernas betalare,
och skräna struparne och knytas händerna,
och myllra proletärer fram ur gränderna,
då blir det annan lek än blindbocksleken,
då tarvas annan konst än skära steken.

När gatans stenar dansa under fötterna
och bärg och backar lösa sig från rötterna,
när luften ligger kvalmigt tung och kvävande
och slott och kyrkor äro såsom bävande,
när barn och kvinnor sjunga marseljäsen,
då tarvas mer än kunskap i fransäsen.

O I, som pretlen i de lärda skrifterna
om folkets yra och om överdrifterna,
som hållen styvt på friheten och drömmarna,
jag ville se ert släkte fatta tömmarna.
När frihetsstormen viner över jorden,
jag ville, att man toge er på orden.

Jag ville se er om varandra löpande
och överläggande och kannor stöpande,
jag ville se er måttlighet predikande,
tills skräcken satte munkorg på ert skrikande.
Jag ville se er hjälplöst söka mannen,
den ende frihetsskaparen — tyrannen!

Jag ville se, när I, o honungstungade,
sist fingen känsel av, hur marken gungade,
när I, som stryken med de lena händerna,
sett folket tacksamt visa eder tänderna,
när I, som blixtrat på reformkalaser,
sett, vad ni tuttat på med edra fraser!

Men då — när elden fräser över länderna,
då rycker hjältens tappra hand i bränderna.
Han vågar livet för att kväva lågorna
och ger med handling släktet svar på frågorna
och bjuder stormen och förstummar pratet
och får som lön förbittringen och hatet.

Nog visste Cæsar, när med veteranerna
han tappert gick att kuva pompejanerna,
att många de, som nu för hjälpen bugade,
med lömska dolkar bakom ryggen trugade;
nog visste han, hur tungt hans våg var lastad,
när käckt han talte: »Tärningen är kastad.»

Nog visste hjälten, att till tack för striderna
han skulle bära skammen genom tiderna:
fördömas skulle Romas riksbevarare
av alla äkta frihetens försvarare.
Ja, Cæsar visste, hur hans våg var lastad,
och sade ändå: »Tärningen är kastad.»

Se, därför, I humana frihetshycklare,
I festdagssångare, I skåltalsgycklare,
I alla frasers oförtrutna dundrare,
I alla Hamlet-Brutusars beundrare,
se, därför nämnde jag den skydde mannen,
den störste hjälten och martyr'n — tyrannen!

CÆSARS SKUGGA TILL BRUTUS.

Se ej så spöklikt på mig, unge man,
för det jag spökar än i fältherrtältet —
jag bär ett svärd, du bär en dolk i bältet,
jag övar mandråp blott på öppna fältet,
och därpå känner folk oss från varann,
dig, folkbefriarn, mig, en blodstyrann.

Likt lampans ljus, som nyss så stadigt brann,
så skälver du. Säg, skallra dina tänder
så för en skuggas blick, en skuggas händer,
du som, när livets blod i skuggan rann,
ej fruktade att stöta ner din man?

Du fruktar, Brutus! Även jag har fruktat
den svaga kroppens död, desslikes väl
förintelsen av det, som kallas själ —
tills jag vann kraft ur det mig fordom tuktat
och visste, som nu i min död jag vet,
min skuggas eviga odödlighet.

Du fruktar? Ack, den svett din panna fuktar,
min Brutus, känner även jag igen,
ty när den sipprar fram hos tappra män,
ej levande giganter gäller den:
det är en skugga blott en hjälte fruktar —
du var min fruktans skugga, stackars vän.

Vet: mången natt som nu i natt i tältet
jag anade en dimbild, jag förnam
ett spökes tunna stämma mumla fram
anklagarord och grep som du i bältet
till självförsvar omkring det korta svärd,
som endast dräper luft i skuggans värld.

Och mången morgon drömtrött, duven, blek
jag mötte arbetsdagens gryningsstrimma,
där mellan grenarna av Galliens ek
jag såg den som en silvervinge glimma
mot mina örnars vingar, liksom just
den siade en ny, förbittrad dust.

Och dusten kom. Germaniens ludna björnar
och Galliens bronsmän kommo med min dag
och mötte mina vita silverörnar
i tusen bakhåll och i hundra slag,
men inför mina striders veteraner
den fienden i blod och brand förgicks —
lugn vigde jag åt mina kämpars maner
Ariovist och Vercingetorix.

Dock var det, som för varje slag jag vunnit,
för var triumf, den tuban ropat ut,
allt skummare mitt tältrums lampa brunnit,
allt högre skuggan talat än förut;
hon växte, växte mörk och ödesdiger
med var provins jag lagt till väldets rund,
och hemsk till mods som du, där stel du tiger,
jag henne nalkas såg med varje stund.

Hon var en skugga, hon var blott en skugga,
bar intet anlete och intet namn
och bredde ingen sårbar mänskofamn,
där svärdet kunnat slå och dolken hugga.

Tills jag vart leende och vis som nu
och fyllde utan tvekan eller bävan
mitt ödes vilja och min viljas strävan
och vart blott en, där förr jag varit tu — —
och skuggan fick ett huvud — det var du!

Väl, han är död, din Cæsar. Bortom havet
du vet hans sammansjunkna stoft begravet,
och ändå stirrar du mot tältvrån, där
i fältherrtältets duk en skrynka är
av nattens vindar fylld, som om du trodde
den store Cæsar i en skrynka bodde.

Du vet din Cæsar dräpt, och ändå vet
du denna natt så viss hans verklighet,
att drömd du tror den stund du dolken riktat
och tror du står där tvekande ännu
som en, som aldrig stuckit, aldrig siktat
och aldrig lytts till orden: »Även du?»

Jag är en skugga, Brutus, blott en skugga,
har intet anlete och intet namn
och ingen öppen, sårbar mänskofamn,
där stöt kan måtta eller dolk kan hugga.
Jag är en skugga, Brutus, blott en skugga.

Jag är en skugga i din stumma natt,
av ödet sänd att lära dig en läxa,
att viska med dig, tills du domnar matt,
att ständigt nalkas, ständigt större växa
och växa, nalkas, mumla som en sång
igenom dina samtal natten lång
i Zenos sällskap eller Aristippi — —.

Men när jag får ett anlete en gång,
då råkas vi, min Brutus — — vid Filippi!

SÅNGAREN.

Och när han slutat, såg han sig omkring,
med sångbefriad känslas töcken än
i ögonvrån, och skönjde skumt den ring
av skådande, som gapade igen
med blickar, skärpta av sitt fiskarliv
och jägarliv på öde strand och stäpp,
och munnar, där det sken som kniv vid kniv
två rader betar mellan läpp och läpp.

Det var barbarerna i Tomis by
vid Pontus' kust och fjärran från det Rom
och från den skönhet, som var morgon ny
förfört hans ande och förvant hans gom.
På denna tångstrand intet marmorbad
bjöd gästen in till alla sinnens lust
med slav och salva, musers lek och glad
umgängeskonst och vitter tävlingsdust.
Här visste ingen ens Homeros' namn,
och Romas skalderad, berömd och lång,
var mindre känd i Tomis fiskarhamn
än någon Tomislyngels fiskarsång.

Ja, själva Rom var blott ett ord bland ord,
förhatligt såsom orden skatt och tull:
det snåla Rom förföljde en ombord
och tåltes blott för sina knektars skull.
Svårfattligt klang dess främlingstungomål,
och denne narr med alltför veka drag
och purpurbräm och gyllne ringars prål,
vad stod han här och pratade för slag?

Ovidius såg sig om. I måsens skri
han drömde sig ett eko av en röst,
han älskat i en tid, som var förbi,
men blotta ekot blev i dag en tröst.
Han såg i bränningssvallet, som slog opp
sitt gyllne skimmer, vita armars glans
i fackelljus och drömde strandens tropp
till vännerna i vin- och myrtenkrans.
Han hörde deras bifall, log som förr,
när Cæsar själv gav tecken till applåd
och Julia, skymtad i sin purpurdörr,
gav stumma, rika löften om sin nåd.

Då spratt han till. Ty över havets dån
brast nu från lyssnarskaran, där den satt,
ett hest och hädiskt, hundrastämmigt hån,
ett skrällande och skrovligt fiskarskratt.
Ur grova strupar skallade ett skrän,
som skrämde måsarna, så på en gång
de gungade i mjuka ringar hän
med skrin, som om de visslat åt hans sång.

Ovidius skalv. Hans sång var hånad ut
av måsar, människor, av Cæsar ock,
som satte honom här vid världens slut,
en människa i denna vargaflock.

Han sträckte sig mot skyn. »Förlåt min sång
förlåt en ensling, att åt dessas dom
jag offrat dessa välljud, som en gång
i ljuva skaldenätter tjusat Rom!»

TIBERIUS.

Aha, en slavinna,
som inte på marknaden velat gå åt —
du lägger som vanligt för Cæsar försåt
och tänker i mig din köpare finna —
jag gäspar, förlåt,
men låt gå, för Priapus, hit med din kvinna!

Är hon ljus med flätor som kvällens gull?
Är hon född i det dygderika Germanien?
Tag bort, tag bort för gudarnas skull,
min germaniska tross är överfull —
nu älskar jag mera ett bronsgrönt hull
och ögon från Hispanien.
Du tänker för din Tusnelda mig krusa —
tag bort, tag bort, jag är led vid det ljusa!

Läs upp rapporten emellertid,
som den nitiske Pontius sänt oss!
Så glad till sinnes, så lugn och blid
ej på månget lustrum vi känt oss.

En lycka så ledig från agg och strid
på vår lantliga ö ej hänt oss.
Läs upp rapporten,
läs upp det han skrev om den galileiska sorten!

Gott, mannen är antingen gud eller dåre,
jag röstar för dåre, tills saken blir klar.
Vi sända förstärkning i stället för svar —
än är väl ej avsikten uppenbar,
men vi veta, att liten kåre
kan växa till storm på veckor och dar.

Där är dock mening med sekten,
fast österländskt dunkel och svår att förstå.
Törhända att senare släkten
förlikas med tankedräkten
och sämjas med svärmarens tanke så.
Vad skrattar du åt, Sejanus —
du är skeptisk som en urbanus!
Vad tror du egentligen på?

Sejanus,
du tror på vänskap exempelvis;
din egen är höjd över tadel och pris,
du, mina fienders tuktoris
med din bundsförvant Hispo Romanus.

På tal om Hispo — han syntes i går
betänkligt råkat på villospår.
Han är nu en gammal, förhärdad hädare,
men mig synes, han ej för sin dårskap rår,
när han kallar dig en förrädare.

Du darrar, Sejanus, du krymper dig blek
som en blomma falnad i solen.
Jaja, det är ingen munter lek
att sitta så nära till Cæsarstolen,
ett mål för avundsam vänskaps svek.

Stundom, Sejanus, hatar jag livet,
fast ett dylikt hat
kan låta en smula överdrivet
för dig, Sejanus, som är soldat,
och som lärt dig förakta allt högstämt prat.
Blott den, som kan brinna och älska och dyrka,
kan fatta hatets väsen och styrka.

Det syns mig, som måste i hat
all kärlek ända.
Det syns mig, som måste sin vän och kamrat
den kloke till Orkos sända
med lönnmord eller förgiftad mat,
men med dolken i manteln hans syn förvända
och smeka och blända
med fagert prat.

Det syns mig, som födde var ädel gärning
ett brott,
som skulle det jämt bero på en tärning,
om gott skulle vändas i ont eller gott.
Såg du din käraste vän under ögonbrynen:
då såg du din mördares avbild i synen.

Det gives ju undantag,
som till exempel du och jag:
man hittar en blomma även bland törnen,
och stundom tämjer man vargen och björnen,
men efter sitt väsendes lag
bör örnen vara en ovän till örnen.

Stundom, Sejanus, är Cæsar ett barn,
och då vill han smekas
och ingen huldhet och hyllest nekas.
Av ett nyckfullt flarn
kan han då behärskas, förmås och bevekas
och snärjas i ganska grova garn,
blott han i värmen får gassa och stekas.

Det är väl en nyck,
när han dricker sig rusig av vänskapens dryck,
men då är det klokt att hålla sig framme,
ty två veckor å rad är han sällan densamme.

Då är där ett fält för ämbetsjägare
och behagliga sanningssägare
och ett hederligt anletes lycklige ägare.
Då kan lejonet levande tagas,
om med ringaste konst det jagas,
ty allt förskönas i kärlekens bägare,
och Cæsar vill bedragas.

Så efter en veckas, en månads förlopp
vaknar han opp,
och då tör väl hända de vuxit, de forna
villebrådslängtande, klippta klorna.

Sejanus,
vad synes dig?
Passar min målning på Hispo Romanus,
och tror du, han är på det rättas stig?

Förtälj mig nu, vad som fattas!
Jag har undrat över ditt ängslade skick:
från tinning till panna och kinder gick
en purpur, jag ömsom såg mörkna och mattas;
och nu är din hy
som glanslöst bly
eller havet, när solen i dimmor nattas.
Säg ut: en nick,
ett ord av Cæsar gör frisk på ett ögonblick.

Jag minns dina tjänster, de långa och trogna,
beständigt i lydnad redobogna,
när sjuk eller trött
en äcklande leda mig kraften nött.
Nu äro din vänskaps frukter mogna.

Jag har tagit i övervägande
hur från år till år
du följt mina spår
och varit min like så till sägande.
Du förvaltat min makt
och lättat den tyngd mig Zevs på skuldrorna lagt,
så man kunde ha sagt,
att jag var en skugga och du den i verklighet
ägande.

Du har ställt din bildstod jämte min:
du rodnar — det var ju i bästa mening,
ty vi, som varit så ens i sinn,
väl borde föreviga vår förening.
Nej, tig med din ursäkt — rätten är din.
Till Cæsars syster du länge har giljat —
du bleknar — så vet, ditt äktenskap vare beviljat.

Och på det ej ringaste fjun
må skugga din lycka,
så har jag låtit mitt insegel trycka
på ediktet, som nämner dig till tribun.

Och nu må dig nådigst tillstädjas
att kyssa min hand och visa mig, att du kan glädjas!

Och så, Sejanus, vore vi kvitt --
nu har jag dömt mellan mitt och ditt,
så gott det låter sig göra här inne;
ty innan en av oss båda dör,
har jag ganska mycket att tacka dig för,
som aldrig kan plånas ut ur mitt sinne.
Törhända att ej du erinrar dig mer,
vad levande jämt jag inför mig ser,
men så äga ej många din Cæsars minne.

Den hågkomsten håller jag envist kvar
i långa, tunga och tärande dar,
tills allt blod ur mitt hjärta är drivet —
den stunden, då ensam för döden jag skalv
och du bröt genom dånet av bristande valv
och bar mig dit ut till ljuset och livet.

Sejanus, vad tänkte ditt hjärta då?
Det har jag så ofta undrat på,
tills ögonen skymde.
Du syntes så stor och vi andra så små,
knappt ville Cæsars hjärta förslå,
som ändå all världen rymde.

Sejanus, du ser något sömnig ut,
men nu är också min saga slut,
vi måste tänka på staten —
ty såsom du vet,
i allmänhet
får statsmannen skymma kamraten.

Sejanus,
du far till Roma ännu i dag,
och skulle du råka i vänners lag,
så hälsa Hispo Romanus!
Han har mitt särskilda välbehag,
är brukbar som få av hans yrke och slag —
Men när du stiger ur jullen:
om framtiden är dig det minsta kär,
förgät ej rullen,
ty hela storheten gömmes där.

Farväl, Sejanus, bruka nu klacken
på alla som kräla och kravla i backen.
På vissa håll
tror man dig skapt för despotens roll,
man påstår, det syns av den böjliga nacken.
Ett dylikt befäl
som ditt ger en fruktansvärd styrka åt armen
och lånar sig lika lätt åt nåden och harmen.
Törhända befordrar det allas väl,
törhända bär du en dödsdom i barmen.

Hälsa senaten — dock tyckes mig skäl,
att du sänder mig kvinnan
dessförinnan,
att ej i senaten törhända du glömmer slavinnan.

NERO.

Vid Zevs, jag är trött att roa er mera,
så gud jag är.
Nu vill jag dricka och kurtisera,
ro hit med en näpen hetär!
En kvickhet, Petronius! Nej nog av grinet!
Er flicka är drucken, hav ut det svinet,
man blir filosof av det cypriska vinet
och led på att låtsa sig kär.
Oss höves vår tanke till gudarna lyfta,
oss höves att dryfta
som nya Platoner odödlighetsläran,
oss höves till högre och ädlare syfta
än istmiska kransar och konstnärsäran.

Nåväl, filosofer, tag plats, tag plats!
Vitellius har ordet:
tänk ut en sats,
som är värdig att höras i Cæsars palats —
där rullar den frossaren under bordet.
Bär ut vår silén — är han full eller död?
Han snarkar, aha, det har ingen nöd,
då slipper jag rentvå min hand från det mordet.

Gudomliga tanke — din kristian,
min Fenius, hav henne in i salen:
hon bör vara med om backanalen,
bland gamar och korpar en skumvit svan.
Min bästa Poppæa,
låt bli att spea,
nog är hon för mer än en kurtisan. —
Rätt så, min slinka,
du svalde sarkasmen utan att blinka.

Väck upp dem som sova — giv Otho en spark!
Vak upp, ni traker,
vak upp, nu gäller det upphöjda saker!
Vi välja den kristna till symposiark —
du, Helios, må henne bägaren fylla,
och sedan lyssnom till vår Sibylla.

Hon försakar vårt vin —
en underlig kostförakterska:
den där skulle vara en människoslakterska?
O Zevs, en provins för en sådan min!
Det är annat än komediantskornas grin
eller Vestas hycklande tempelvakterska.

En stämma len som ett sus
av kuvade aftonvindar —
om pannan darrar ett ljus,
som profana ögon förblindar.

Hon är alltför god för sin korsfäste gud,
hon skall varda min brud.
Du rynkar pannan, Poppæa Sabina,
du har dina tycken, och jag har mina.

Jag ville jag vore bättre än ni,
mina rucklarevänner.
Jag ville vår filosofi
skapt om oss till ädlare människor.
Jag ville, av allt vad jag tänkt och gjort,
att något, något var ädelt och stort.
Jag ville, kristinna, jag tror jag ville,
vi mötts på en annan ort än på Cæsars gille.

Du är hård och stolt,
har du helt åt din timmermansgud dig sålt?
Kvinna,
försmår du att Cæsar för sanningen vinna?
Försmår —
vanvettiga, vet du, vad Cæsar förmår?

Du vet ej, hur Cæsar, störst ibland förstar,
förtvinar och längtar och söker och törstar,
du vet ej, hur hungern bränner härinne
att finna och famna ett oskuldssinne,
hur jagade tankar flämta om ro
i ett kvinnohjärtas älskande tro,
som har glömska och frid för vart blodigt minne.

Se ej min purpur, se in i min barm,
och se, hur arm,
hur kall och tom
är icke all Cæsars rikedom —
nej, möt ej med harm
den nyfödda gnista, som håller den frusne varm —
hav nåd för min suck, om du känner som kvinna,
giv Cæsar ett liv att leva, gudinna!

Vad är det hon sagt?
»Mellan eder och mig är ett svalg befäst,
som ej fylles av människomakt!»
Det har dig en annan på tungan lagt,
men han ljuger, din mörke präst.

Du vänder dig bort,
du manar en halvgud till krig,
ditt öga är tillstängt och torrt,
jag är intet för dig.
Och vill ej demonens trånad du vörda,
jag säger dig, flicka, en själ skall du mörda.
Jag ärnar ej lida ditt trotsiga sinn,
du måste bli min!

Vapen mot Cæsar — en väpnad duva,
din kamp är förgäves,
ty vill du en vaknande lidelse kuva,
ej med trots eller tredska den kväves.

Till hjälp, kamrater, den lilla
leker med svärd, hon kan göra sig illa — —
tätt under bröstet är manteln röd:
är hon död?

Säg, hörde ni ej som en vinges sving,
som ett brus, som en kor,
som bort i kolonnernas dunkel for?
Ni sitta där gäspande runt omkring:
säg, såg ni och hörde ni ingenting?
Jag säger, en gud i de kristne bor,
jag säger er, kvinnan var stor.
Jag säger er, kvinnan var frände till Plato,
hon tänkte som han, och hon dog som Cato.

Så är nu allt
stelt, kallt,
blekt, förfärande,
vasst och skärande —
jag förgav min broder,
jag dräpte min moder,
min hustru, min vän,
och intet, intet gavs mig igen —
det stiger mot hjärtat glupskt och tärande,
o finge jag svalka, svalka i Hades' floder!

Vem ropar om eld, som om Cæsar frös?
Kom hällre med vatten —
hör ni det, hör ni det ropet i natten:
elden är lös!

Elden är lös — den är lös härinne
i Cæsars förbrinnande människosinne.
Roma och Cæsar tillsammans brinne!
Elden är lös!
Neros fackla kämpar i natten —
ve den som offrar en droppe vatten —
Roma skall brinna,
allt skall försvinna,
murar och människor, tanke och minne,
hjärta och sinne,
elden är lös,
Roma och Cæsar tillsammans brinne!

Nymphidius, vem stirrar du på?
Vakta din tanke, om brottsligt den tänker,
om Cæsar en snuddande aning kränker,
vakta dig då!
Cæsar vill högt över aningar stå —
staden brinner för kristmäns ränker.
Jag säger er, hämnd på var kristen själ:
slå ihjäl, slå ihjäl, slå ihjäl!

NARSES.

Härskarinna,
du vill ha mig att spinna,
du unnar ej strategen det beröm han haft kärt.
Du säger, att han sniken
mutor begärt:
det har Kyrios honom lärt,
så är seden i Kyrios' riken.

Härskarinna,
du vill ha mig att spinna,
du vill dränka i ditt löje din fältherres lov.
Du säger, jag krupit,
att smickersaft jag drupit
i Kyrios' höga öra, tills hans samvete sov:
du vet det, o härskarinna, så brukas vid ditt hov.

När du tömmer
på min värnlösa hjässa din förbittrings fyllda skål,
du glömmer,
det är jag, som gjort din stad till all världens
metropol.
Mina skatter — du förlåter —
mina skatter äro byten från besegrade goter.

Jag tål ej att gäckas
av din skadeglada tross:
mitt skal är som en snäckas,
men min själ är en koloss.
Och hällre än i palatsen
aktas som en atom
ville jag möta satsen
av en best i din hippodrom.
Den passar ej, där de spinna,
som Kyrios' segrar vann.
Ja, vore du, härskarinna,
en hälvten så kvinnlig kvinna,
som' jag är en manlig man!

Härskarinna,
du vill ha strategen att spinna?
Dina blickar göra mig skrämd.
Ja, bringen då Narses en slända,
och lär, hur han silket skall vända.
Furstinna, du bedrar dig, hur skulle jag tänka
på hämnd?

Du ser, jag rynkar ej brynen,
har idel sol i synen —
de fnittra, de små grynen,
de fnittra åt Narses och krönikan, där Narses skall
bli nämnd.

Härskarinna,
Narses, o Narses kan spinna
de finaste små trådar, må du tro.

Än är det en tafatt spånad,
men vänta blott om en månad —
du skall bliva med rätta förvånad,
att en spinnare, fordom så hånad,
så fintligt och händigt en silketråd kan sno.

Märk väl, o härskarinna,
det silke du ser mig spinna,
det får du väva sen.
Du må väva riktigt på skarpen —
gör ingenting alls, ty den varpen
blir äldre än många fästen av sten.

Lyckönska dig, härskarinna,
som lärde din fältherre spinna,
snart lär han sig väva med.
Lyckönska, lyckönska dig även
att skåda färdig den väven,
som vävts av den hånade näven,
tills den svepes om pansarryttarnas splittrade led.

Härskarinna,
ger du mig lov
att lämna ditt hov?
Du är djärv för att vara en kvinna:
det är farligt att lära en fältherre spinna,
det är farligt att göra till spindel en själ
och icke slå spindeln ihjäl.

CANOSSA.

Så står jag åter vid din port, Gregorius,
i säck och aska bedjande eländigt.
Så är jag åter i din makt, Gregorius,
så är jag slagen och förrådd som ständigt.
Jag ser dig åter småle, o Gregorius,
och kasta bröd åt tiggarn egenhändigt,
ej aktande en usling värd att krossa,
som stått så ofta nedböjd vid Canossa.

Förbarmande, förbarmande, Gregorius,
se jag är Henrik, den i bann du lyste.
Din makt är stark som helvetet, Gregorius,
allt folket för den fallne kättarn ryste.
Jag är som en förlorad son, Gregorius,
den fordom i ditt hjärtedjup du hyste;
jag är ditt barn; du måste mig förlossa,
— för sista gången står jag vid Canossa.

Se din rebell, ditt sorgebarn, Gregorius,
den du och lyckan i förbund förskjutit;
tro ej jag ångrar mig mot dig, Gregorius,
jag' hatar dig för var triumf du njutit,
och mina heta tårar, o Gregorius,
som' svavelströmmar till mitt hjärta flutit.
Vilt skall en dag min vredes flamma blossa,
som närts av törnesnåren vid Canossa.

Ej mjukar du mitt sinne upp, Gregorius,
med botpredikan och med lagiskt larmande:
blott tandagnisslan var dess frukt, Gregorius,
och som en feber är min blygsels harmande.
Jag hatar dig, jag hatar dig, Gregorius;
jag hatar dig — och tigger om förbarmande.
Ha — jag vill bryta — söndersmula — krossa
var sten, var bjälke av min skams Canossa.

JEANNE D'ARC.

När ovän ödde frankens land
från mark till mö och sven
och klenmod lade tungt sin hand
på landets riddersmän
och stäckte armens käcka kraft
hos vapenkunnig sire
och bröt den tunga lansens skaft
för Dunois och La Hire:
då steg, till männens häpnad,
vid fosterlandets skri
ur skogen rustad och väpnad
en flicka från Dom Rémy.

Hon steg till hovs i pansarskrud,
en spenslig vapensven:
»Och jag är sänd på himlens bud
att föra edra män.

Som Jungfrun främst i helgons rad
för bedjarena an,
en jungfru sänder hon åstad
och ej en riddersman.
Låt skalla, I frankerleder,
ert 'Montjoie, Saint-Denis':
i spetsen anför eder
en flicka från Dom Rémy!»

Högt dånade trumpet och lur
att svara hennes ord:
»Nu stå vi alla som en mur
omkring vår fosterjord.
När kvinnor draga sköld och hjälm
och pansar och visir,
upp, varje man, som ej är skälm,
upp, Dunois, upp, La Hire!
Upp, sven och riddare, gör oss
vår hembygd frälst och fri,
ty Frankrikes Jungfru för oss
med henne från Dom Rémy!»

LUDVIG XI.

Min blodhund, min vän Olivier,
min vän och min ålderdoms stöd,
säg, gråter du en tår, när din konung är död?
Det ville jag se!
Din skrymtare, din hycklare, din tallrikslickarskalk,
vad rör dig en kung, som är lagd på katafalk?

Vem sade katafalk, när här ingen är död?
Vem sade katafalk?
Var det du, din skalk?
Du ser ju, att jag lever ungdomlig och röd
och fri från allsköns nöd —
här sitter jag och lockar min ende vän att le,
min vän Olivier!

Nu tog det i dörren — se till,
vad mannen vill!
Se upp med hans person,
om han liknar en burgundisk spion. —

Kom hit, Olivier,
och stöd mig med din arm, jag vill se,
om det var la Balue,
som de hundarna hjälpte att fly. —

Han sitter i bur,
den gode kardinaln skall ej rymma så lätt
över grav eller mur,
fast en djup oubliette
vore bättre förvar, eller hur? —
Jag vill lyssna med andakt en stund, herr kardinal,
till ert underskönt formade tal
och njuta av frasernas osökta val.

Det knackade på fönstret, mordieu —
man påstår bestämt,
att det varslar, när någon skall dö;
men man skrämmer ej kungen med dåligt skämt.
Jag tål ej ditt skratt!
Man nänns ej att dö, när man ännu är ung
och därtill är kung — —
vi vilje beräkna planeterna i natt.

Min blodhund, min vän Olivier,
säg, tror du jag blir salig en gång?
Säg, tror du man gör spe
i himlen av munkarnas sång?

Säg, tror du deras mässor ej båta mig stort
på högsta ort?
Man säger, jag älskade blod —
och jag är dock så fridsam och ödmjuk och god.

Och har jag ej aktat fördrag,
men brutit min ed,
parbleu, det är konungased,
och med list vinns mer än med blodiga slag.
Och haver jag plundrat och bedrövat en själ,
så skedde det allt för Frankrikes väl.

Man tisslar och tror,
jag förgiftat min bror!
Men det vet jag så grant,
som han vilar i grift,
det var andra, som blandade hertigens gift.
Du må tro, det är sant,
ty man ljuger ej gärna på gravens brant.

Du ler åt mitt tal, Olivier:
jag minns ej så noga, vad jag sagt,
men jag lider ej spe
åt min kungliga makt.
Jag gjorde törhända processen kort,
men man spått, jag skall dö, om jag röjer dig bort.

Det skymmer med hast, det blir natt —
jag tål ej ditt skratt!
Säg till, att man sörjer för borgens fred,
att var i sin stad
må akta på vallar och gravar och palissad,
på gallren, på anglarna, på saxarna med —
och om utan paroll
en skugga vill nalkas på pilskottshåll,
må man skjuta den ned!

Och vore det döden, som klappar på min port,
säg till, att han vänder sig till annan ort!
Säg till,
att Frankrikes härskare leva vill!

Vem är det, som tassar därutanför?
Om det är la Balue
som de hundarna hjälpa att fly,
om det är en — o Jesus, jag dör!

CORTEZ.

»Till skeppen, till skeppen,» de skräna,
och tolv knyta näven, och en böjer knäna,
och hundra och tusende skräna i kör:
»Till skeppen, till skeppen, tillbaka
till hem och till barn och till maka,
du lyder oss, eller du dör!» —

Hans anlete skiftar ej färgen,
han pekar med värjan mot bärgen,
mot Mexikos bärg och mot fiendens stig.
De skräna: »Cortez, du är slagen,
vi minnas, vi minnas den skräckfulla dagen,
Cortez, o Cortez, du är slagen,
kom med, eller dräpa vi dig!» —

Han klappar sin stridshäst på bringan,
han lyfter den blottade klingan
mot bärgen med kallt och beslutsamt hån.
De skräna, de tjuta, de rasa:
»Till skeppen, till skeppen» — o fasa,
där lyfter sig havet i eld och i dån!

De bärghöga vågorna svalla —
de brinna, de sjuda, de knalla:
i luften de flyga, kravellerna alla,
så knallarna skalla i Mexikos bärg.
Han klappar sin stridshäst på bringan,
mot bärgen lyfter han klingan,
som glimmar och glöder i eldens färg.

IL PRINCIPE.

Jag ser hans skuggbild mot Toscanas eter,
en skarp profil av några djärva streck,
en strimmad pannas illdådfyllda veck —
Il Principe på tuskiskt mål han heter.

Nyss sluppen ut med nöd ur fattighäktet,
till alla medel färdig och bestämd,
blott han får skyla skammen med sin hämnd,
ett fullblodsexemplar av tigersläktet.

Hans mörka minnen ligga ännu färska,
han har ej ätt, han har ej fosterbygd —
så ger han avkall på varenda dygd
för detta enda paradis: — att härska.

Han friar djärvt till tappre mäns Fortuna,
han bygger välde på ett myteri,
han låter sticka alla nobili,
och nästa morgon skall hans lov basuna.

Jag ser hans bild — han har ett drag av satan,
av högmodsdjävuln, stor i sitt förfall,
han står i fönstret där och lyssnar kall
till gamla gubbars jämmerrop från gatan.

Han lyss och ser det fuktigt röda stålet
i bröst och strupar sänkande sin spets,
han ser den rasa, kampens vilda hets —
hans blick är ljus — han ser det stolta målet --

det stolta målet — alla sagors saga,
Paris' och Roms och alla hjältars dröm!
Han står och lyss till fagra planers ström,
när mördarbanden genom staden draga.

CONDOTTIERE.

Omkring läpparnas vrår
ett leende står,
varje fras klingar lödig och ledig.
Han är gunstig och god,
han har makt, han har mod —
men förför han ditt öra, då ve dig!
Ty väl drabbar hans ord, och väl slår hans bravad,
men i dag gäller lösen för Genua stad,
och i morgon han slåss för Venedig.

Han har skiftande smak
för person och för sak,
jämt på nytt är hans hjärta betaget.
Det han älskat i går
som en spirande vår,
står förvissnat i dag och bedraget.
Men med bultande pulsar och sporrhuggen häst
drar i dag som i går han till fäktningens fest
och för sina kämpar i slaget.

För en stad, ett palats,
för en dam, för en sats
är han rustad med värja och tunga.
All sin själ, all sin makt
i sitt vapen han lagt,
och han fäktar, så nejderna runga.
När han tog sitt parti, när han fäste sitt val,
såg han aldrig på fiendens styrka och tal,
ty han själv är så god som en klunga.

Och han njöt av var stöt,
den med blod han begöt,
som han njöt av var stöt han parerat:
varje kvart, varje kvint,
varje blixtrande fint,
som han bara på lek paraderat.
Men när satsen var dömd eller ovän låg död,
och när bifallets virvel runt segraren ljöd,
den fallne han tyst saluterat.

Hans kamp är hans ro
och hans tvivel hans tro,
och han skiljer ej kol ifrån krita:
med en kvint, med en kvart
av det svartaste svart
kan han lätt få det vitaste vita.
Slå ett slag till hans hjälp, och han gäldar dig den,
den hulpne kan varda en mäktig vän,
men håll värjan beredd till att bita.

Omkring läpparnas vrår
ett leende står,
varje fras klingar lödig och ledig.
Han är gunstig och god,
han har makt, han har mod,
men förför han ditt öra, då ve dig: —
ty vart ord och var stöt och var fint och vart slag,
de gälla allenast hans eget jag —
varken Genua eller Venedig.

GIORDANO BRUNO.

Där vår nu skimrar i sol och blom
ur mylla och splittrad sky,
på Blommornas doftande torg i Rom
står sällsamt svart en staty.
Det är ej en gud från en backanal
och ej en Venus och ej en Juno:
den är ett förkroppsligat samvetskval
och heter Giordano Bruno.

Den liknar en sista gren från ett bål,
som ännu i går förbrann,
ett sista halvtärt och brustet kol
med drag av en pinad man.
Och rämnorna forma sig till en karpus
lik den kring munken och kring kaplanen,
men de kvalda ögonens dystra ljus
står flammande mot Vatikanen.

Hans helighet lutar sig kanske på trots
i karmen mot dofter och blom;
då ser han den ros, som av frälsaren sått,
och fönstrets båge blir tom:
därute lyfter sin kolnade stam
ur mörka och pinade seklers skumhet
ett törnvuxet vittne om fädernas skam,
en bronsstod åt fädernas dumhet.

O tid, o sekel med blidare drag,
vad vill du med dom och med spe?
Som tände du icke i denna dag
din flammande autodafé,
som hade du icke din helgonlegion,
din heliga kyrka, som hotar och lovar,
som hölle du icke den rätta tron
så helig som forna påvar!

Du står ej på Blommornas torg i Rom,
du kättare, i din karpus:
du står bland hundrade länders blom
och i tusende vårars ljus;
din hjässa når högt över himmelens sky,
din blick över jorden i dömande stumhet,
du bronsbundna kval, du jättestaty
åt människornas eviga dumhet.

LUTHER.

Munken satt
i cellens natt
i fångabur och i sorgeskrud,
döv för gråt och döv för skratt,
och hatade världen och sökte Gud:
»O Gud,
i cellens mörker söker jag dig,
och till dina fötter kastar jag mig,
min själ och min kropp de äro i krig
som Gud och djävul evinnerlig!
O Gud,
så skapa min själ till en fläcklös brud,
låt kroppen bliva som trälen
inunder sin kejsare själen!»

Munken bad,
men vart ej glad
av bönemummel och mässeljud,
ty gossekörer och nunnekvad
de gledo som moln mellan honom och Gud:

»O Gud,
i frestelsens vånda åkallar jag dig,
och i dina händer befaller jag mig,
mitt ord och min tanke de äro i krig
som Gud och djävul evinnerlig:
O Gud,
så tvinga min tanke, och gissla min hud,
ryck upp det onda med roten,
och trampa det under foten!»

Munken kved,
där han stred och led.
Han kunde ej fylla de stränga bud,
han kunde ej bedja åt hjärtat fred,
i mörkret fann han ej, vann han ej Gud:
»O Gud,
min cell är uppfylld av glöd och glam,
av synder i duvo- och kvinnoham;
fast ruelsefull och allvarsam,
min bön den manar blott djävulen fram.
O Gud,
är lustan den plåga, du sänt min hud?
Är han, som mig lägger i bande,
är satan din tjänsteande?»

*

Och munken flydde,
när dagen grydde,
från cell och kloster
och paternoster,

som jagad av andar med svängda svärd,
till kvittret och porlet
och gatusorlet
och mänskornas ävlan
och strid och tävlan
i sorgens hemvist och syndens värld.

Och morgonvinden
den kylde kinden
och feberbranden
i sjuka anden,
och bönen själv den fann dagens skrud:
»I cell och sinne
blott kval bo inne;
i klostersånger
bo ångst och ånger;
i friska livet bor Herren Gud.

»Din andes krafter
och kroppens safter,
i natten skilda
de varda som vilda
öknens bestar i bräcklig bur.
Låt bägge sämjas,
de skola främjas
som rot och blomma,
som källan tomma
och torra marken av tö och skur.

»I mänskofunder
går själen under,
och kedjelänken
vid munkabänken
den smiddes samman av mänskoord;
av eget gissel
och tandagnissel
mig såren värka,
och sångens lärka
hölls vinterbunden i klosterjord.

»Nu upp, du fånge,
ur grav du gånge!
Nu upp, du ande
i allo lande!
Nu upp, du lärka, giv glädjen ljud!
Ur nattens faror,
ur ordens snaror,
ur vinterstrider,
ur vargatider
flyg upp, och sök, och du finner Gud!»

*

Så tänkte munken,
nyss bruten, sjunken.
Han grep sin fjäder
och skrev på läder,

och skriften glödde i morgonfärg.
Han slog med hammarn
på fångakammarn,
och nya dagen
lyddes till slagen
av frihetssångarn i Wittenberg.

LANDSKNEKTEVISA.

I vår, i vår
en trumma slår
sin virvel i mitt blod.
En pipas skri
far gällt förbi
och eggar opp mitt slaka mod.
En stormhatts stål
med fjädrars prål
hett isar kindens flod.
I pansar jag står, en man av järn,
på Välsklandsväg vid passets tavern
och drömmer, jag är
en käck soldenär
i Frundsbergs legohär.

I vår, i vår
min kappa slår
i starka tiders vind.
Flyg högt, mitt hopp!
Jag stryker opp
soldatmustaschen mot min kind

och svär min ed
i bullrande led
att följa fanan blind.
För Habsburgs Karl höjs fännikans stång,
om Sixtus gnyr de dragandes sång,
skrålar om ve,
prålar om spe —
jag skrålar och prålar som de:

»Till Rom, till Rom
med hämnd och med dom,
var knekt, som nämns en man,
att bringa snar
ett kejsarsvar
på påvehån och bullebann,
fast myndig och stor
hans vördighet tror,
att ingen är stor som han.
Dunder och domedag lovom vi,
Luther den kättaren påvom vi,
kyrkorna vi
förlustom oss i,
och hos nunnorna sovom vi.

»Välan, framåt
på kejsarns stråt
i hämndeknektarnas här,
om du lyss i ditt bröst
till frihetens röst
och själatyrannen fälla begär!

Tag svärd som en man,
följ med och ryck an
i gehäng eller trumbantlär!
Kläd dig i plymer och prakt som vi,
vandra med spelet i takt som vi,
sjung och stäm i
vid pipornas skri
om ära och makt som vi!

»Till Rom, till Rom
med hämnd och med dom!»
Åh, hör du vårens vind?
Flyg högt, mitt hopp!
Jag stryker opp
soldatmustaschen mot min kind
och svär min ed
i bullrande led
att följa fanan blind.
I pansar jag står, en man av järn,
på Välsklandsväg vid passets tavern
och drömmer jag är
en käck soldenär
i Frundsbergs legohär.

RICHELIEU.

Vid Saint-Jean, jag är krasslig i dag!
Låt se, käre vän, vad Galenus oss råder!
Slå åder?
Det läker en stark — varför icke en svag?!
Det lindrar för bråck, det är medel mot slag —
och Cinq-Mars, som är död, har mera blod än jag.

Är det budbärarsteg? Är det ambassadörer?
Min kudde, Joseph! Men var kommer det från,
detta dystra och dova och dunkande dån?
Du har rätt — mina livmusketörer!
Så blir makten till sist den mäktige till hån!
Förbjud dem att klirra med järnen i korridoren,
ty vid klangen sticker det till i de gamla sabelsåren.
Skjut stolen intill min alkov —
så nära du kan, kära pater:
du viskar, och ingenting hörs för stegen av mina
soldater.

Så kungen, medan jag sov,
låtit släppa sig in i gemaket!
Och sport om min hälsa! Och tittat i taket?
Och viskat: »Gud vare lov!»

Saint-Jean, jag blir tvungen —
Marie — det var blott som det stack —
jag tänker jag rättnu lär få min attack —
blir tvungen att klandra dig: du är för fri,
du talar så vårdslöst om »kungen»,
snart lär du väl säga helt enkelt »Louis»,
men »kungen» är själen och redskapen vi,
han är guldet och vi äro pungen.
Jag ber dig, förgät
för framtiden ej, när du talar om Hans Majestät!

Han är dig en gåta —
jag fattar min nådige konung så gott.
Tills nu var han med i varenda komplott,
den vi med Guds nåd och vår livvakt bestått,
men när jag är sjuk, du ser honom gråta.
Han må gnissla med tänder och höta med kniv,
i hemlighet ber han dock jämt för mitt liv.
Dieu, han måste dock ha något tidsfördriv,
och en kristens plikt är att gärna förlåta.

På tal om förlåta — tag hit mitt sigill,
och sätt på mig kalotten —
tag hit — vad, bönboken — nej, men komplotten —
tag listan — den där, ja, med högmålsbrotten —
så där — nu kan du, så snart som du vill,
lägga herrarnas hals på schavotten.

Nu tänkte jag ta mig en blund
på en liten stund. —
Men vad är det för stövlar därute, som dundra?
Gå och se vad det är
för en högröstad, tölpaktig kyrassiär,
som slamrar med klinga och kringlor så där
och pockar och väsnas, som vore han hundra!

Min vän,
hur vågar ni träta så nära gemaken?
Säg ut! Ni är säkert av konungens män?
Kurir! Saint-Jean, det gör ändring i saken,
hav tack, unge man, jag är vaken!
Nåväl, se'n Banér
ej leder dem mer
och vår här på befallning håller sig stilla,
jag hoppas, att svenskarna reda sig illa?

Berätta mig det — en sjuk general,
som för vånda och värk varken går eller rider —
men befaller en här från ett läger av kval —
då lära de jagas ur Tyskland omsider —
ty styra en här från en bår
det är mera, än människovilja förmår.
Det är nästan som jag — men i sjuklingens spår
Piccolomini färdig och spanande går,
och han leder helt säkert den lame genralen
som krigskuriosum en dag i sitt tält —
vem — vad — är det sant — är ni galen?
Piccolomini slagen vid Breitenfeld?
Den lame i Böhmen? Längs Elbedalen
han tänker marschera på Wien?
Det vore att grundlura diplomatin!

Och vad gör marskalken?
Maria och Krist!
Vi måste beskydda den svenske till sist,
eller tarvar han snart intet skydd mer, den skalken.
Farväl!
Giv kuriren etthundra pistoler!

Den svenska viktorien grämer min själ:
vad behöver koncerten två första fioler?

Min vän, min skatt —
jag börjar att känna mig — underligt matt.
Infamt — sådan bäddning!
Jag har vågat så mycket för Frankrikes räddning.

Och jag doge ej glatt,
innan säkert jag satt
min kaka i ugnen till gräddning.

Marillac,
gå undan från gaveln! —
Där är hela förrädareaveln —
försvinn, ryk och ränn, ert pack!
Om slika fått leva,
vore Frankrike strypt i intrigernas veva.
Soubise, jag förbjuder dig treva
på sängtäcket — bah, det är blott min attack!
Rohan, åh, håll tyst med den slitna refrängen,
vad hjälper den nu: du är död och förbi!
Du föll på din gärning, Montmorency!
Se där — har du också trängt dig till sängen,
som förrått Orléans och ditt eget parti,
låt vara till mig — det var dock skälmeri!
Varför rycker du ner mina sängomhängen?
Du lutar dig över mig — undan, marki!
Vad tar du dig före,
marki av Chalais?
Vad vill du med knuten du slår på mitt snöre?
Du klämmer mitt bröst med ditt stenhårda knä —
till hjälp — vad förstår du av mäktiga planer,
du förfuskare av en intrig?
Vad förstår du — åh, tig,
du kastvind, av havets orkaner?
Ty förstode du dem, du skulle förstått,
att mitt brott var en bragd och icke ett brott.

Du skulle förstått, att framtidsmoralen
har ett ändamålsont och ett ändamålsgott,
och att målet är brottet och icke kabalen.
Nu lägger han snaran! Till hjälp! Är du galen?

Var var jag då? Sviker mitt vett?
Min panna, min tinning drypa av svett.
Vilka ären I alla i salen?

Min konung — Ers Majestät,
till er tjänares boning ni styrt era fjät?
Jo, tack! Just på stunden jag väcktes
ur en tjusande dröm. Den har givit mig kraft.
Jag är helt född på nytt. Jag har blod, jag har saft.
Där är brev och betänkanden, Sire, om er täcktes —
er underskrift, Sire — och av nåd, Majestät,
förlåt, att er tjänare ej böjer knät!

Jag är mycket förtjust, mina herrar,
att I värdes besöka en stackars sjuk,
som är alla till last och ingen till bruk!
Ert samtal — ej alls det mitt tillstånd förvärrar!
Jag är litet förkyld, och det spärrar
min strupe ibland, så den gnäller och skärrar.
Men jag tänker, om så är Försynens behag,
vara kry och på benen i morgon dag.

Åh, Sire, jag är rörd — ni räcker mig handen,
er hand till kyss!
Så ni säger det, Sire? Så jag yrade nyss?
Nu är jag förunderligt lugnad i anden.

Men vem tar ni mig för? Stå mig öronen bi?
Sire — ni skämtar? Förlåt mig — ni yrar?
Ty ni stammar, ni svär, ni bedyrar,
att ej ni med Cinq-Mars haft ett grand maskopi!
Den själ vore svart som en vivel,
som en bråkdels sekund hyste dylika tvivel.
Jag är viss på min kung — jag var ju hans vän! —
Lev väl, mina herrar — vi råkas igen!

Joseph, du märkte det? Pater,
du såg deras lurande grin?
Insockrat, förstås, i en ömsinnad min!
De hata mig mera än kejsarns kroater.
Det är tacken åt den, som har byggt monarkin!
Jag kunde bli feg —
men — dunk — dunk — dunk — jag hör deras steg.
Håhå, herrar konspiratörer,
markier, vicomter, seigneurer,
allt ogräs skall upp ur min teg —
ni hör deras steg —
mina lukare där. —

Giv akt, musketörer!
Allt ogräs skall upp — giv mig hit mitt sigill —
att till slut jag får ro i min oro —
mig synes — att flera — flera de voro —
mina fiender — en — en fiende — till —
Joseph — giv — hit — jag — vill — —.

CROMWELL.

Prisa-Gud-Barebones frasparlament
barsk han lät fösa med knektar ur salen,
talande så: »Det är föga bevänt
mer med de gudliga talen.
Bjällror, som ringen om Israels skam,
Herrens församlings förvissnade leder,
torkade kvistar av vinträdets stam,
Herren är färdig med eder!

»Prisa-Gud-Barebone, gärningars pris
älskar han mer än en prisande tunga —
Psalmsångar-Rouse, på himmelens vis
leva är även att sjunga —
Fast-i-tron-Jeffray, visa din tro —
Döda-synd-Norton, pånyttföd din heder —
vingårdens sovare, upp ur er ro:
Herren är färdig med eder!

»Ingen skall draga i Kanaan in,
ingen, som sett de egyptiska töcknen:
blott de som föddes med längtan i sinn,
blott de som föddes i öknen —
de som ha lungor för Jerikos mur,
den som får solen att stå, när han beder —!
I, som förtvivlande spörjen mig 'hur',
Herren är färdig med eder!

»Prisa-Gud-Barebone, så säger Han:
tag dina visors larm ur mitt öra,
ty av en liten och klenmodig man
lovsång är hädisk att höra!
Stridsmän åt Herranom, driven dem fram,
fäll edra lansar, slut edra leder:
torkade kvistar av vinträdets stam,
Herren är färdig med eder!»

DEN FALSKE DMITRIS MARSCH.

Marsch, rör trumman, knektar,
låt Dmitris tunga tala,
så alla de visa tungorna
tystas till i sitt dårska prat;
ty löpa ej många toner
på trummans korta skala,
spela på tonen Dmitri:
jag tror, den har klang, soldat!

Jag lärer väl aldrig räknas
som en ann till de legitima:
somt skylla de på min tunga
och somt på min grova hud;
men är bara min stormhatt säker
och min näves klinga prima,
så må rätten vara av djävulen,
om den ej skulle vara av Gud.

Och har jag ej blått i blodet
som en ättman av bleka zarer,
så har jag en rödare vätska
än nånsin en boren zar;
och är jag, som prästen mumlade,
en bastard ifrån era bojarer:
som ni ser, var den kvinnan duktig
och den karlen en duktig karl.

Marfa hette min moder
och var Ivans och er zarevna,
eller kanske hette hon Marfa
och var hustru åt Ivans träl —
men jag själv heter säkert Dmitri
och min hustru Georgijevna,
och förrän jag kröntes om tinningen,
var jag krönt i min stolta själ.

Ja, stirra mig, präst, i ögonen,
och fråga, som folket frågar,
om jag räds för en meneds helvete,
när det gäller min kronas rätt:
räck mig din gyllene bibel,
jag svär, så ofta du vågar;
våga, så ofta du hungrar,
jag svär, tills ditt öra är mätt!

Jag svär, jag är Ivans Dmitri
och min hustru Georgijevna —
jag svär det vid himmel och helvete,
vid min salighets hopp jag svär:
boren är jag med krona
och boren hon till zarevna,
ni skall se, huru sobelkappan
hennes furstliga skuldra klär.

Munk, har du älskat nånsin?
Har du sett mina pärlor lysa,
mina älskade blåa pärlor?
Du tiger — välan, så tig!
Ty du känner ditt helvetes rysning,
du vet ej, hur himlar rysa:
när kronan blänker för folket,
hur pärlorna blänka för mig.

Munk, så räck mig din bibel,
jag svär, så ofta du vågar:
Marfa hette min moder,
och Ivan hette min far —
och lågar ditt helvete mäktigt,
starkare himlen lågar
och namnet, jag lyfter till himlen,
du ser, på min härs standar.

Given hit min gyllene krona,
när krigets tuppar gala:
jag pressar den över min stormhatt,
jag pressar den stadigt ned;
marsch, rör trumman, knektar,
låt Dmitris tunga tala:
och mäkta de taga min krona,
må de taga huvudet med!

SAPOROGERNA,

hånande sultanens sändebud.

(Till Ilja Repins tavla.)

Skriv, broder Pavel,
ett svar på hans dravel:
säkert han väntar sig brev, lille far!
Tag pergamentet,
och sedan du vänt'et,
skriv saporogernas höviska svar!
Skriv, som ej labben din ärligt arbetat
med sabel och lans bak en gångares man,
bara med gåspenna snirklat och smetat,
plitat och petat
staplar och plumpar åt Stambuls sultan!

Skriv, broder Pavel,
om stäppernas avel,
och hälsa och säg, att den än är sig lik,
slår balalajka
och svingar nagajka
och träffar med lodet en sparv och en spik,

bor i sin sadel och tältar på manen,
ständigt på hästryggen färdig och klar,
snarkar långt högre än själva orkanen,
ja, än sultanen,
när sina argaste snarkar han drar.

Hälsa från Jankel,
tätt vid hans ankel
släpades turken från mången batalj!
Hälsa från Sascha,
ofta en pascha
sett honom tömma hans fasta seralj!
Hälsa från Fedja och Vanja och Ilja,
hälsa från Ostap, vår tappre hetman!
Ständigt i turkarnas harem vi gilja,
ja, om vi vilja,
kanske en natt i ditt eget, sultan!

Skriv: av var fallen
hänga vi skallen
prydligt till pråi över hårtältets duk;
än janitscharer,
än blott tatarer,
hälst janitschar eller baschibosuk.
Kom och bese, hur från bålarna slitna
skallarna grina med blick, som är blind,
lustigt med tänderna krampsammanbitna,
se, hur de vitna,
nicka och vicka i väder och vind!

Skriv, att, om dyster
hämnas han lyster,
jämn rullar stäppen från Dnjepr till Prut.
Är han förlägen
kanske om vägen,
vi rida främst i en molnstod av krut.
Gärna en stund i hans sällskap vi skämta,
mat skall han få, som är värd en sultan:
dock där Hans Nåd om tribut täckes klämta,
den får han hämta
själv i sin egen högborna turban!

Skriv: om så vida
turken djärvs rida,
grön vajar stäppen från Dnjepr till Prut.
Skatter och tullar
mellan dess kullar
ingen bimbaschi dock letade ut:
ingen dervisch samlar mynt i kaftanen,
gissla sig må han så mycket han vill —
fria kosacker ge hin i koranen,
haha, sultanen
strunta vi i, tills vi sett, han finns till!

Skriv, broder Pavel,
så etter och svavel
far dem i kroppen i Stambuls seralj!

Skriv, så att både
visirn och Hans Nåde
ligga och kippa med gapande svalg!
Skriv, att vi tacka den Höga Divanen,
när den härnäst täckes klottra en stump,
men att för resten så ge vi sultanen,
haha, sultanen,
ge vi sultanen en hederlig — plump!

»LE ROI SOLEIL.»

Satt fordom i Frankrik en konung,
en konung på Ludvig den heliges stol,
och tungor, som dröpo av honung,
de nämnde hans namn: Kung Sol.
Hans rike var prisat och präktigt,
hans välde var snille och färger och doft:
kung Sol, det var han, som allsmäktigt
drev blomstren ur jordens stoft.

En trollstav var Frankrikes lilja,
en blick av kung Sol var för folken en lag:
»Ty så är vår nådiga vilja,
och så är vårt höga behag.»
På seklet han tryckt som på slanten
sin kungliga prägel, sin världsborgarsort.
»Sire,» talade spanske gesanten,
»Pyrenéerna, Sire, smälta bort!» — —

— — — — — — — — — — —

Än tronar i Frankrik en konung,
som sträcker sin spira från vändkrets till pol,
en furste med hov och med honung,
en evig, odödlig kung Sol.
Hans rike är tankar och toner,
hans välde är glädje och färger och doft,
och från isens till sandöknens zoner
besjälar han jordens stoft.

I söder, i Frankrikes söder,
där sinnet är stolt, och där blodet är hett,
där glöder det ännu, det glöder
som fordom för storhet och vett.
Försmår du, förståndig och kräsen,
försmår, vad fantasternas släkte oss bär:
en fantast skrev ihop Marseljäsen,
fantast var Rousseau och Voltaire!

Det skall flyga ännu över världen
om Frankrikes snille och ära ett bud,
likt gnistan, som flyger från härden,
likt strålen, som jorden ger skrud.
Vid var Frankrikes stundande välvning
all världen skall lida, skall lära sin del;
i var själ skall det ila en skälvning
vid Frankrikes faror och fel.

Ty de ljuga, de röster, som ropa,
att Frankrike dött: dö kan Frankrike ej!
Än leder dess fackla Europa,
än lever le Roi Soleil!
Förvissnad är kungarnas lilja,
men när arvingen höjer sin röst i sin dörr:
»Ty så är vår nådiga vilja,»
då lystrar all världen som förr.

DON FILIP V.

Svart är floret på väggens kalk:
i svepning jag vilar på bronskatafalk,
och mandelblommors och rosors doft
omböljar ljuvlig mitt döda stoft --
men själen svävar bland andar sälla:
var är mitt Spanien, var min Isabella?

Synes mig, jag dött förliden kväll
och fördes av munkar till mitt gravkapell
vid vaxljussken och vid klockors bång
och skrudade gossars mässesång.
Synes mig jag hör deras toner välla?
Var är mitt Spanien, var min Isabella?

Synes mig jag bar på en väldig sorg
allt för min drottning och min kungaborg,
och tyngre och tyngre blev sorgens last,
tills själen bräcktes och hjärtat brast
och blodet flöt till sin ursprungskälla:
synes mig endast de döda äro sälla!

Säg mig, min drottning, o säg, var du är,
på vilken av stjärnor i stjärnors här?
Skulle jag vandra till himmelens slut,
på sistone ärnar jag finna dig ut,
fast stjärnor som droppar ur himmelen välla —
var är mitt Spanien, var min Isabella?

Stort är mörkret och drömmen tung —
var jag icke Filip, Spaniens kung?
Kring mig förnimmer jag vingars brus,
framför mig strålar en morgons ljus,
röster hör jag sorla, toner hör jag välla —
var är mitt Spanien, var min Isabella?

POMBAL.

Den blåa luften söver,
och sömnig dyning rullar
sin sydlandsveka slummersång
mot strand av snäcksandskullar:
en ängd av lyckoklöver,
ett land av mjölk och honung,
av lek och slummer dagen lång
för tiggare och konung.

Det glada folket leker,
den arme tiggarn sjunger,
och komma pest och hungersnöd,
en konst i pest och hunger!
Madonnan man beveker
med offerslant i håven
och syndar glatt intill sin död
förlitande på påven.

Men över lek och danser
och över pest och hunger
en allvarsdyster melodi
i blåa luften sjunger.
Den sjunger om monstranser,
om list i munkehjässa,
om girighet och tyranni,
en hjärtlös penningmässa.

Det mumlar över landet,
det ligger som en mara,
det kunde kanske jagas hän,
om någon djärvdes bara...
Där smyger silverbandet
om daln, och jollret söver —
där stå platan- och myrtenträn
med sömnens himmel över.

*

Det tågar av soldater
vid trummans dova ton
och pater invid pater
i ändlös procession.
Och folk i strömmar strida
omböljar tågets svall:
»Vårt helgon Malagrida giv
oss åter, o Pombal!»

Det tågar av soldater,
och Malagrida dör;
då viskar munk till pater:
»Vad ha vi dömt'en för?»
Då svaras munk av pater
med axelryckning kall:
»Man måste rädda eget skinn
för kättaren Pombal!»

Det tågar av soldater
vid trummans dova ton
och pater invid pater
i ändlös procession:
»O vi Pilati likar,
vår feghet straffas skall:
i landsflykt har han drivit oss,
markien av Pombal!» —

Det tågar av soldater
i evig exercis:
»O, tag från våra stater
i nåd vårt plågoris!
Han för oss mot spanjoren
att värna Portugal:
finns ingen, som befriar från
befriaren Pombal?

»Han bygger skepp och städer,
han murar hamn och kaj,
han tar från fromma fäder
förfallna Paraguay.
Han kallar våra kloster
okunnighetens vall,
och munken drivs till arbete
av herren till Pombal!

»Han tvingar oss att träla
för kläder och för spis:
att lättjas är att stjäla,
så heter hans devis.
Han trugar oss i skola,
blott kunskap ger han kall:
anamme själva djävulen
markien av Pombal!

»Han våra skutor leder
igen på upptäcktsfärd
att vinna makt och heder
som förr i Gamas värld.
Han tvingar oss till lyckan:
du vill ej, men du skall!
Han själv är själva djävulen,
markien av Pombal!»

I harnesk bland soldater
i fyradubbelt led
han ger med sträva later
befallning och besked.
Han går bland knutna nävar
och väntar på sin dolk;
han har en skonlös fiende:
det är hans eget folk.

*

Den stolta, sköna sagan,
nyss rörde den mitt öra.
Det blänkte till likt gryningen,
som solens bud skall föra.
Men ingen gör med agan
sin träl den fries like.
Och sömnig skvalpar dyningen
ännu kring sömnens rike.

Det mumlar över landet,
det ligger som en mara,
det kunde kanske jagas hän,
om någon djärvdes bara...
Där smyger silverbandet
om daln, och jollret söver —
där stå platan- och myrtenträn
med sömnens himmel över. —

VOLTAIRE.

I sen honom, grinarnas konung,
den kvickaste apa, som fuskat med skrift,
som doppade pennan i honung,
men förvandlade gycklande honung i gift.
Små barn, som åt honung er gladden,
I vakten er väl att gå getingen när,
ty ännu bor giftet i gadden,
och I sen, hur han grinar, den gamle Voltaire.

I sen honom, munkarnas satan,
förståndets Messias, förnekarnas gud,
den platta och pladdrande skatan,
som i världen förnam blott sin skrattstämmas ljud,
som snattrade morskt om despoter,
men tackade dock, när till hovs de befallt —
ah, men där står hans byst: ni förlåter,
jag bugar mig djupt för den gamle trots allt.

När jag hör dem predika för maten
med flottiga fläckar på trångsydd kaftan
och inpiska drängar åt staten
med skrämsel för yttersta domen och fan —
du grinarekonung, jag fattar
det gapskratt, som steg ur ditt osnöpta vett:
en människa gråter, du skrattar,
själv Zevs, om han hört dem, en skrattåska lett.

När jag skönjer den själarnas feghet,
som tecknar dem alla från vagga till grav,
när spöktron med obotlig seghet
gör skumma de ögon, naturen dem gav —
du hån, du är mera än skummet,
som yr på en sjö: du är gnistan förnuft,
som längtar ur dunstfyllda rummet
att föda sin låga med syrmättad luft.

När det släkte en morgondag föder,
skall plundras, bedragas och skrämmas som vi —
det blir mig för mörkt, käre bröder,
jag vill gråta mig trött, jag vill skratta mig fri;
jag vill höra en bjällerkrans ringa
sin narrsångs och gravsångs förtvivlade skratt;
jag vill bedja en hånare svinga
sin fackla framför mig i feghetens natt.

Se barnen: de lyssna, de höra,
och själarnas framtid bygges av ord:
en lögn i ett oskyldigt öra
är sjufalt hemskare brott än ett mord.
Det friska, som rakt skulle växa,
som fritt skulle söka sitt hav som en bäck,
får frost i sin märg av en läxa,
får lust till att sumpas i pölarnas träck.

Dock — I sen honom, grinarnas konung,
I hören hans skrattstämmas eviga ljud!
Nu tarva vi annat än honung,
och gadden skapades även av Gud.
Men I, som åt sötman er gladden
och tänken, att dumheten odödlig är:
må vara, men gift är i gadden,
gån tyst — han kan vakna, den gamle Voltaire!

TRUMMAN.

Orörliga som spjut stå tysta poppelträn
mot slätternas ljusnande rand.
Ett virrvarr av toner tynar sakta hän
i västerns dimdunkla land.
En aning av flöjter, av skramlande kastanjett
än viskar i öronen på slumrande slätt,
än kvider violin sin sång om böjda knän
och om tårar, som sugas av sand.

»Nous dansons, nous dansons» — det är orgiens
röst som dör,
det är livsledans ostämda skratt.
»Nous dansons, nous dansons» — det är sjuka
nervers kör,
som stormat en feberhet natt.
Det dansade i blodet en överretad hast
att fånga det sköra prålet, innan sista bubblan brast —
och nu är natten slut: det gulnar utanför,
och balljusen avtyna matt.

»Nous dansons, nous dansons, papillons de rococo,
medan blekheten skyles av smink:
Stäm upp, I violiner, och låt samtliga pukor gå,
än lyder la France vår vink!
Kom, låt en minuetto oss tråda, min galan:
dansons, eh bien, dansons, ah, dansons sur le volcan!
Ma chère är slapp i leken, och dess läppar synas grå:
qu'importe — bara foten är flink!

»Fini!» — Allt förgår i morgonrämnans glöd,
som om himlen i eldsflammor stod.
»Bah, solen är ett svärd, och skyn är en sårnad röd,
full av droppande människoblod.
Bah, morgonen är en afton och dagen en domedag!»
Knappt glida slappa fingrar över lutan ett drag.
»Bah, världen är en gäspning, och människan är en död
och dårskap den hoppfulles mod!»

»Fini! Men låt oss dö som på bålet Sardanapal,
låt oss spela vår morgon ett spratt!
Qu'importe, att himlen färgas och morgonens hane gal —
mer vin och mer smink och mer skratt!
Än är det natt i Frankrike, så länge kungen vill —
låt bomma alla fönster och skruva luckorna till:
stäm upp, I violiner, stäm upp till lekande bal,
och vare för evigt det natt!

»Ah, dansons, ah, dansons, papillons de rococo:
kom, herdinna, och kom, min galan!
Om moucherna dansas lösa och puderskyarna gå,
ah, dansons, attendons le volcan!
Törhända var det en sägen, att morgonens ljusning
gryr,
åh, hell den eviga nattens amourer och äventyr —
åh, spe åt det fruktade spöket! — Mon dieu,
varför blekna ni så
för ett avlägset, dovt rataplan?

»Mon dieu, det är vakten bara, slottets schweizare-
vakt,
som trummar därute revelj!
Det är tyskarnas drumliga pinnar, som rulla sin
haltande takt —
bryt halsen av denna butelj!»
Rataplan, rataplan —. »Vad rör oss en virvels låt?
Vad är oss ett vaktombytes tröttsamma krigarståt?
Mig synes, som redan vulkanen aska på kinderna
lagt,
vad är det som skrämt er — förtälj!

»Det nalkas, det växer, du bleknar, min kusin,
det är intet reveljen du hör.
Det dånar, det skakar som en brakande lavin —
vem är det, som trumpinnen rör?

Så rullar intet tordön för en näve, som är lejd,
så manar ingen legoknekt till dåd, till dom, till fejd —
jag läser ett svar i din dödsstela min:
nu är natten förbi utanför!»

Förbi — rataplan — papillons de rococo,
er orgies tvivlande spe.
Till storm, till attack dessa trumvirvlar slå,
till fejd emot ynka och ve.
Rataplan — rataplan — det är nya tiders makt,
som lämnar vaktombyte åt eder trötta vakt,
det är gubbarnes sekel du där såg förgå,
le jour de gloire est arrivé.

MIRABEAU.

Jag hör era viskningar: »Traître!»
Skrik ut det med dundrande röst!
Och skäll mig »viveur», »petit-maître»,
»spion», om det är er en tröst!
Skrik ut: »Du har sålt dig åt kungen,
Gabriel Honoré Riquetti,
du gömmer i magen och pungen
din själ, din paroll, ditt parti!»

Det är sant, mina barn, mina vänner,
jag har sålt mitt parti och min själ.
Det är sant, mina barn, jag bekänner,
jag har sjunkit från fri till en träl.
Du har levat bland krogmän och heber,
Gabriel Honoré Riquetti —
du är dömd, du är sjuk, du har feber,
du har illa förrått ditt parti.

Jag har schackrat det bästa jag ägde
för vin och för fala behag,
och hur länge min strid stod och vägde —
men köttet var större än jag.
Min skuld gäldas icke med tårar,
om ni hjälpte mig gråta en älv:
jag förrått mitt parti, era dårar,
men partit, jag förrått, är jag själv.

Ty det var som ett blommande rike,
och det var som ett fädernesland,
och det ägde ej mången sin like,
och det var mig som världen ibland.
Jag är Esau, den äldste i ätten,
Gabriel Honoré Riquetti.
Jag har avhänt mig förstfödslorätten,
jag har illa förrått mitt parti.

Jag är Esau — om rätten är stulen,
ser ni Israels skuldlösa min?
Det är djävulens småsten i hjulen,
som förstöra den bästa maskin.
Men det fröjdar väl flera än satan,
eller huru, min vän från Arras?
Och se vidunderhjälten från gatan
hur han smilar, den gode Marat!

Dock, jag ber, inga domareminer,
jag vill dömas av eget parti,
jag har sagt er dess namn, jakobiner:
Gabriel Honoré Riquetti.
Jag lydde ej takten av pinnen:
ett folk som en kung blir tyrann.
Mitt parti var mitt vett, mina sinnen,
mitt parti var en självständig man.

Mitt parti var en klippa bland vatten
att bygga ett tidevarv på —
mitt namn var ett tordön i natten,
när det åskade fram: M i r a b e a u!
Mitt steg, när man hörde det knarra,
där annars blott trippfjät man hör,
kom starkare själar att darra
än kungen, ni skylla mig för.

Ty behåll era tankar och tårar,
på andra er skonsamhet välv:
jag förrått ett parti, era dårar,
men partit, jag förrått, är jag själv.
Min räkenskap skyller jag ingen —
han sjönk, som han kämpade: fri,
den bräckta, den fläckade vingen,
Gabriel Honoré Riquetti —.

MARAT.

Jag håller ej tal som Danton, jag,
och jag är ej profet som Robespierre.
Jag ger fan er Rousseauska bonbon, jag,
och jag struntar i gycklarn Voltaire.
Vad jag tror? Ja, det vet icke tusan,
men jag tror på min trampade själ,
och jag tror, att den tionde musan
satt ihop min kuplett: »Slå ihjäl!»

Jag tål inga konster och knep, jag,
som den lede ger junkrarna in.
Jag talar med sablar och rep, jag,
och slår käft med madame Guillotine.
Ni som babbla om nåd — jo, jag tackar,
ni som babbla om framtidens stat:
åh, låt gå — här är fullt upp med nackar,
åh, låt gå — låt maskinen få mat!

Och se nu är det jag, som är prins, jag,
och se nu är det jag, som blir sträng:
när jag letar i minnet, så minns jag,
att jag hölls, nådig herrn, för er dräng,
att min rygg som en drängs gjordes böjlig,
böjd i krum för en hertigs hetär —
nådig herrn täckes finna mig löjlig,
som kan komma ihåg sådant där!

Men ett minne, ett minne, det har jag,
så det knappast kan vägas med guld —
och jag minns, som jag minns kära far, jag,
kära far ha ni utpint för skuld.
När han slet, gavs betalning i slängar,
när han grät, fick till svar han ett skratt:
»Nådig herrn tarvar själv sina pengar
till hasarden på hovet i natt.»

Ni, som solat i höghet och prakt er,
bort det, att jag bannar er, jag!
Vem i helvete skulle väl sagt er:
»Ni skall svara för strecken en dag?»
När i sekler man vetat och känt sig
i hägn av sin börds majestät:
att gud fader i sömnen har vänt sig,
vem fan kunde tänka sig det?

Men se nu är det jag, som är prins, jag,
och se nu är det jag, som är gud,
och jag tänker, ni märker jag finns, jag,
ej allenast av snarkande ljud.
Se, ni ser mina byxlösa änglar,
se de ana var nyck i mitt sinn,
se, de bärga mitt skördefälts stänglar
hos min heliga fru Guillotine.

Ni var fordom som kung i ert landskap
med er brudrätt och tionderätt,
och fan måtte bo i ert grannskap
och ej jämt stå i gunst hos er ätt!
I som lekten er pantlek, Bastiljen,
varför lekes den leken ej mer?
Varför gören I ej vad I viljen,
hur rådde vi slavar med er?

Låt med pomp girondisten förfäkta
sin rätt att få knäcka en nöt,
låt de små borgarinnorna smäkta:
»Ack min gud, vad den gossen är söt!
Jag ger fan er musik och er sång, jag,
ej mamseller, blott luntor jag tänt,
jag har ingen vitter salong, jag,
mitt namn är Marat — är det känt?

Låt de visa i kapp profetera
allt vad sumpen om framtiden vet;
jag försäkrar er, spåfolk av lera:
när det hänt, blir jag också profet.
Jag har blott en sång till att sjunga,
en stump om en utsugen träl,
jag har blott en vers på min tunga:
»Slå ihjäl, slå ihjäl, slå ihjäl!»

Min musa, den tionde Musan,
har mest intet att sia er stat —
men sjung ut, ni som hata, för tusan,
ty hon känner igen edert hat!
I förakt, herre, speglar förakt sig:
säg ifrån, hur det känns, om er täcks!
Mitt långmod har just gått och lagt sig,
och jag tänker väl knappt, att det väcks.

Nå, vad sölar ni där vid kanonen?
Låt Danton hålla prydliga tal,
mina festtal ha åskan i tonen,
och min sång är en avrättssignal.
Ni, som babbla om nåd — jo, jag tackar,
ge fyr — och om framtidens stat —
åh, låt gå — här är fullt upp med nackar,
åh, låt gå — låt maskinen få mat!

BISMARCK.

Han stöder med sin sabel
på stenpostament,
en hjälte i en fabel,
som verkligen hänt,
en karl, som lyddes, älskades
och hatades och var
från kasken och till sporren
en karl.

Mustaschen hänger bister
på hårdsinte herrn,
och vreda läppen rister
om »blod» och om »järn».
Den valken om hans ögonbryn,
den vet vad den vill,
och näven är beredd att
slå till.

Det viskas i en fabel,
som sägs vara sann,
att Frankrike var Abel
och Kain var han —
och mänskligheten jämrade
sin gullgosses nöd,
så ända upp i himlen
det ljöd.

När franska trummor skrällde
i daln vid Sédan
och ekot slog och smällde
»aplan rataplan»,
parisarna, gascognarna
och spahi och zuav,
de föllo, som man mejat
dem av.

Det sägs, att där de redo,
kaftan invid rock,
och slött tillbaka gledo,
en nedhaglad flock,
själv preussarkungen tårades —
han utstod det ej!
»Pardon», skrek han, men Bismarck
sa' nej!

Av flock på många tusen
tog ingen till bens,
det blev så tomt i husen
i Frankrike med ens.
Där sattes en Napoleon
i preussarnas bur —
där falnade en ädel
kultur.

Det är ej någon fabel,
ty fabeln är sann,
och Frankrike var Abel,
och Kain var han.
Men Kain ej i öknarna
för Jahves vrede gick:
han lyfte barsk mot himlen
sin blick.

Han sade: »Se, min mening
med blodet jag göt —
det splittrades förening
den slagne förtröt.
Se, krossad av Arminius
en romaretrupp —
Germanias sockel restes
av Krupp.»

Han står där stödd på sabeln
och rustad till strid,
den hänsynslösa fabeln
i hänsynens tid:
en karl, som lyddes, älskades
och hatades och var
från kasken och till sporren
en karl.

Ty hela kristenheten
till hån och till trots
och all humaniteten,
som seklet bestått,
den gamla jättesläkten är
beständigt oss ny
och hedras jämt med hat och
staty.

GARIBALDI.

Han gömde sin brunbrända panna
så djupt i sin brunbrända hand,
som både han tankarna stanna
likt havet, som sov mot sin strand,
som ville han skyla en hemlig sorg
och hejda och dämpa ett kval:
»Du har en rival, min Anita,
en tjusande, farlig rival!

»Mitt hjärta är delt mellan tvenne:
vid dig är det vuxet och fäst,
men bara jag tänker på henne,
så älskar jag henne mest,
den härliga jungfrun, jag höjt en gång
på min ungdoms drömpiedestal —
du har en rival, min Anita,
en tjusande, farlig rival!

»Hon är det, som till den galante
Petrarca i aningen kom.
Hon är det, den evige Dante
i landsflykten siade om.
För henne har Borghia byggt en gång
sin trappa av svindlande brott,
och henne, vill Gud, min Anita,
jag murar min levnads slott.

»Hon stöder mot Alpernas rötter
sin fängslade marmorarm
och sträcker två kalkvita fötter
i skummande bränningars larm.
Av främlingar fjättrad och plundrad och hädd,
hon gjuter sitt kungliga blod,
och dräkten är trasor, och havet
går djupt om mång stulen klenod!»

Han lyfte sin brunbrända panna
han lyfte sin brunbrända hand,
men rösten, som ville förbanna,
halvt kvävdes i känslornas brand.
Upp sprang han: »Ah, nu är hämnarens stund
på sekler av smälek och kval!
Nu följ mig, och hjälp mig, Anita,
att kröna din ädla rival!»

*

Det kom som ett suckande genljud,
av brisen och böljorna fört.
Det grät som av harm, det skalv som av sorg:
det var, som den sovande h ö r t!
Det var, som i febern en fläkt hon känt
från havet, en svalkande ljuv —
det var, som hon andats litet
med den väldiga lungan Vesuv.

Det myllrade fram mellan klyftor och krön
en handfull av dödsdömda män,
och krutmoln stego — i dunder och stön
från dalarna kom det igen.
Varendaste blixt var som skymten av dag
för en fånge på fängelsebänk.
Varendaste knall var ett hammarslag
mot en rostad och bristande länk.

Och åskan gick mellan bärgen,
en åska för veckor och år —
men under den spreds som ett kvitter fram
av fåglar i skylande snår.
Och allt som knallarna skrällde sin harm
i studsande dön efter dön,
så reste hon sig på sin marmorarm,
den ädla mot Alpernas krön.

*

»Italia, den härliga, tronar
stormäktig på Roms Capitol,
och konungapurpurn bonar
ånyo kung Numas stol.
Nu glänser poeternas vita
gudinna på stolt piedestal,
och du har hjälpt mig, Anita,
att kröna din ädla rival!

»Nu kräver Italia ej mera
sin älskares nätter och dar,
nu unnar hon knappast Caprera
en blick ur sitt ögonpar.
Nu är du den enda, jag äger,
min endaste rikedom,
du flyr ej den åldriges läger,
som hon, den höga i Rom!

»Vinn allt, du sagans furstinna,
som Dante dig siat en gång —
men kom, du min ledsagarinna,
som lyssnat till kulornas sång,
som hjälpt mig att kedjorna slita,
som delt mina mödor och kval,
nu är du min drottning, Anita,
och nu är du utan rival!»

EN HJÄLTES DÖD.

(TILL NILS FORSBERGS TAVLA.)

Allt är tyst. Knappt en snyftning längre stör
valvens frid,
där den tiger som friden utanför
rum och tid.
Ingen lyssnar till kopparklockans sång,
där den sjungit en kampdag lång.

Allt är tyst. Knappt en rossling röjer mer
offrets liv.
Vid hans fot ligger stum sjunken ner
blott hans viv.
Ingen minnes vid åskan, dov och tom,
att en världsstad just väntar sin dom.

Allt är tyst. Själva orgeln tiger än
i sin vrå,
och de krigsvana, gyllensmidda män
stumma stå.
Allt är tyst. Tyst blott anas den kör,
som vi ana, när en hjälte dör...

Vems är klangen, som skälver späd och fin
i vårt bröst,
som av våg, som av vind och violin
lånat röst?
Vems är sången, som klungen inifrån,
fyller allt med sitt välljuds dån?

Vems är hymnen, som fyller likt en fröjd
i vårt bröst
all dess vidd, allt dess djup, all dess höjd
med sin tröst?
Vems är harpan, och vems är den kör,
som vi höra, när en hjälte dör?

Se, där sover en död i sin säng,
stum och stel,
men Gud Fader fäste nyss en ny sträng
på sitt spel,
på sin harpa, som han leende rör,
varje gång, när en hjälte dör...

ÖDETS MAN.

Kall och grå är blicken, framåt den tråt,
framåt över sjöar, som väsa och vina,
framåt genom bris, som i planka och lina
envis och förbittrad ruskar och slår.
Sjö och segel trasas, i seglarens spår
havet fylls med vita vålnader av döde —
kall och grå är blicken, framåt han tråt,
buren av sig själv och sitt öde.

Kall och grå är blicken, tanken är klar,
handen är på styret, senig och säker —
lägre sjunker himlen, högre havet vräker,
sista segeltrasan stormilen tar.
Som en bruten stubbe masten är kvar,
skadeglada vågsvall plankorna lossa —
hård och fast är handen, tanken är klar:
stormen lyfter armen att krossa.

Härjarn lyfter armen — bödel, slå till:
några svaga plankor tysta skola springa.
Ingenting är mycket, ingenting är ringa,
där ett mäktigt ödes länkare vill.
Härjarn lyfter armen — blicken står still —
länge spända tofter bågnande knaka:
mäns och makters bane, krossa, slå till! —
Bister dyning vacklar tillbaka. — —

Vilda storm, som skonar, bödel, som spar,
såg du, när i vanmakt din arm du fick sänka,
ur den kalla blicken segrande blänka
spegeln av en stjärna, som skyarna skar?
Såg du djupt i själen den endes försvar,
han som ensam trotsar varslet av de döde:
vilda storm, som skonar, våg, du, som spar,
vräktes du till skum mot hans öde?

Stolta härskartankar drömde i hans blick,
starka formartankar, skarpare än svärden:
aning om en spira, svingad över världen,
rysande i rädsla genom dyningen gick.
Havets andar skälvde vid härskarens nick,
vreda, vita vågor tvingades att skona,
stormen såg med skräckfull vördnad i hans blick
drömmen om hans väntande krona.

Kall och grå är blicken, framåt han tråŕ,
framåt över sjöar, som vina och väsa:
ljus och gyllne framtid aningen kan läsa
ritad, där molnväggen hotande står —
framåt över bränning, som ursinnig slår,
framåt mellan vita vålnader av döde:
kall och grå är blicken, framåt han tråŕ,
buren av sig själv och sitt öde.

TSAOPING.

En liten trädgård har du, Tsaoping,
en liten trädgård och ett litet hus,
som är din fröjd och stolthet, Tsaoping,
din stolthet, Tsao, och din näpna frus,
som alltid ler och sysslar däromkring —
i fjärran hör du kejsarstadens brus
och hör dock intet, vise Tsaoping.

Ditt lilla hus har blott ett litet rum,
det lilla rummet blott en liten port,
och tittar kvällens blick därinom skum,
en enda lampa skrämmer honom fort,
ett enda fyrfat gör din vinter ljum,
om vintern kommer, Tsao, till din ort
och når det lilla husets lilla rum.

Din lilla trädgård har en liten damm,
en liten holme och en liten bro,
och går din lilla fru i vattnet fram,
knappt når det över hennes lilla sko;

du har ett litet träd med målad stam,
som bär ett konstgjort litet fågelbo,
det lilla trädet vid din lilla damm.

Din lilla trädgård har du stängslat kring
och strött små gångarna med kiselgrus,
och kring din damm jag hör små bjällrors bing,
när blomstren lyda liten vindfläkts sus,
du själv, du själv har hängt dem så i ring —
vem har som du en trädgård och ett hus,
det lilla husets herre, Tsaoping?

Du har din lilla tro, var gång du hör
en annan ton bland dina bjällrors ton:
då är det andra små, små bjällrors kör
från andra blommor som de här vid bron,
det är en annan liten vind, som rör
och gungar andra små, små, fågelbon,
det är en liten vindfläkts sus du hör.

Vem skulle säga dig om floders gång
av större djup än djupet i din damm
och om ett hav, där ingen spänner spång
och inga små, små fötter stiga fram,

om skogens blommor, fria fåglars sång,
om jätteträd med aldrig målad stam,
och ge dig tron på hav och floders gång?

Vem ville tälja dig om stadens slott
och kejsarns vita klocktorn av porslin
och säga om ditt hus, att det är smått
och knappt så stort som kejsarns minsta skrin?
Det skulle spärra dina ögon blott
och ge din fru en skrattmild liten min
åt mina fabler där om hav och slott.

Vem kunde viska dig om själens hav,
där storm och stjärnor styra ebb och flod,
och där det grävs så många skutors grav,
som seglat ut med tappra sjömäns mod —
där lustans åsknatt ruvar mörk och kvav,
när hat och kärlek blixtra i vårt blod —
du skulle le åt slikt om storm och hav.

Du är ej gammal blott, men du är vis,
ty du har aldrig varit mycket ung
och aldrig drömt om gyllne paradis,
men små, små slantar i en liten pung —
i mitten bor du, långt från kusters bris,
och ej där bärgets syn gör själen tung —
du är ej gammal blott, men du är vis.

Din lilla trädgård stängslar du ikring
och strör små gångarna med kiselgrus
och ler och lyss till dina bjällrors bing
och till ditt skratt och till din näpna frus,
och världen är sig lik där runt ikring,
med små, små vindar och med små, små hus
och små, små män som du, o Tsaoping!

IMPERIALISM.

Vårt mål är imperium romanum,
anglo-gallo-germanum,
väldet, som gränser ej ser,
imperium numido-scytarum,
en oändlig orbis terrarum,
lyst av en sol, som aldrig går ner.

Vårt mål är imperium romanum,
imperium cæsarianum,
nyfött av ungdomlig saft,
med norrsken och sydsolens lågor
speglat i världshavens vågor,
buret av Atlas' föryngrade kraft.

Vårt mål är det forndrömda ena
världsträd, som vitt skall förgrena
saften av odlingens gren,
trädet, som vida skall bära
drömmar om lycka och ära,
drömda i Perikles' ljusa Atén.

Vårt mål är de gyllene tider,
där människor enas omsider,
glömska av färg eller ras,
där tävlande inder och neger
broderligt kämpa om seger
med jude, kines och japan och kaukas.

Jordtankar tävlande hinna
stjärnor, som onådda brinna,
gåtor dem hjärna ej löst.
Säd skall ur öknarna bringas,
rägn skall ur himmelen tvingas,
paradis växa, där sandstormen föst.

Vandra till vintriga sfärer
världsväldets pioniärer,
till bortglömda stammar och folk —
med häpnad förnimma barbarer
från återuppståndna cæsarer
världsviljans budskap av långväga tolk.

Ute vid världsoceanen
sjunger om aftonen svanen
sin sång under världsvälvd kupol,
och mänskorna lyssna och höra
det dallra i hjärta och öra
en klang av ett alltonigt världsmodersmål.

Det sjunger med vågornas tunga,
andar och aningar sjunga
spådom i snäcksand och tång.
Det sjunger i vårmorgonväkten,
sjunger om ofödda släkten
en orgelbrusande siaresång:

Vårt mål är det forndrömda ena
världsträd, som vitt skall förgrena
saften av odlingens gren,
trädet, som vida skall bära
drömmar om lycka och ära,
drömda i Perikles' ljusa Atén.

Vårt mål är de gyllene tider,
då människor enas omsider
och kärleken gränser ej ser.
Vårt mål är imperium humanum,
anglo-gallo-germanum,
lyst av en sol, som aldrig går ner!

UTAN MASK.

Människorna bedja stundom,
människorna gäckas:
»Kasta krans och kasta mantel,
lägg den mask, du bär!
Låt oss se dig, om törhända
dina drag oss täckas,
låt oss se dig, låt oss se dig,
sådan som du är!

»När du sveper purpurfållen
pråligt över armen,
spelande din Cæsar, kan du
allt vad Cæsar kan:
under pansarfjällen sväller
mäktig hjältebarmen,
och du är dock, har man sagt oss,
blott en liten man.

»När du stiger på koturnen
ståtligt över scenen,
flåsande en jätteboren
vrede ur ditt bröst,
för en stund vi glömma dina
styltor under benen
och förgäta, vad man sagt oss
om din klena röst.

»Histrion, när täcket fallit
och du själv är borta,
vem skall svara, om man forskar
dina anletsdrag,
om man nämnt din röst för liten,
dina ben för korta,
om man nämnt dig utan masken
utan allt behag?

»Låt oss se dig, låt oss se dig
utan järn och kyller,
måla dig ej av som djävul,
icke som kerub:
när du spänt din duk och åter
breda penseln fyller,
spara på karminen, spara,
målare, din tub!»

Människorna gäckas stundom,
gäckas, när de bedja,
liksom barn, som vilja se sin
leksak inuti,
ana ej, att jag som alla
släpar på min kedja,
ana ej, att jag som ingen
flyger stolt och fri.

Människorna gäckas stundom
såsom barn, som plockat
bjärta vingarna av fjäriln,
gäckas: »Fjäril, flyg!
Fjäril, se de svaga hinnor
som vårt öga lockat!
Stackare, som ej kan flyga
utan spindeltyg!» —

När en gång min skalle grinar
utan kött på benen,
när min sista mantel multnat
över mitt skelett,
människor, som spörjen, kommen
ut och skåden scenen,
skåden, huru naken sanning
målat mitt porträtt!

Men till dess, så visst jag lever,
vill jag spela rollen:
klädd i masker vill jag speglas
djupt i hjärtats älv,
över armen svepa präligt
bjärta purpurfållen,
kransa mig och måla troget
själen av mig själv!

INNEHÅLL.

X.

RELIGION.

Lucia (1902) 7
Jul (1903) 11
Trettondagsafton (1903) 14
Stjärnan (1917) 16
Profeten (1919) 19
Mörk jul (1917) 23
Domen (1919) 26
Se Människan! (1917) 30
Sol i moln (1907) 33
Filosofens sång (1907) 35
Strid (1905) 37
Ängeln (1903) 39
Tvivlet (1899) 44
Sanning (1897) 45
Bön (1899) 46
Fariseen och publikanen (1906) 48
General Booth (1900) 50
Panteon (1902) 54

XI.

SAGAN.

Sagokvällen (1916) 59
En saga (1906) 61

Vårskymt (1907) 64
Amor och Psyke I (1907), II (1920) 67
Danaë (1908) 78
Rosenvit och Rosenröd (1908) 81
Vinland det goda (1906) 85
Filemon och Baukis (1908) 91

XII.

SKUGGOR.

Skuggor (1903) 97
Buddha (1899) 99
Kain (1907) 101
Saul (1899) 107
Ulysses (1903) 110
Tyrannmördare (1903) 113
Efter Maraton (1902) 116
Alkibiades (1901) 119
Den gordiska knuten (1902) 124
Kartago (1902) 127
Hannibal (1908) 130
Gracchernas moder (1902) 133
Marius (1900) 137
Catilina (1900) 143
Cæsars triumf (1903) 146
Tyrannen (1899) 150
Cæsars skugga till Brutus (1909) 153
Sångaren (1919) 157
Tiberius... (1900) 160
Nero (1900) 169
Narses (1901) 175
Canossa (1898) 178
Jeanne D'Arc (1908) 180
Ludvig XI (1900) 182

Cortez (1901) 186
Il principe (1900) 188
Condottiere (1900) 190
Giordano Bruno (1906) 193
Luther (1917) 195
Landsknektevisa (1907) 200
Richelieu (1902) 203
Cromwell (1902) 211
Den falske Dmitris marsch (1903) 213
Saporogerna (1907) 217
Le roi Soleil (1900) 221
Don Filip V (1898) 224
Pombal (1901) 226
Voltaire (1901) 231
Trumman (1900) 234
Mirabeau (1902) 238
Marat (1901) 241
Bismarck (1902) 245
Garibaldi (1906) 249
En hjältes död (1912) 253
Ödets man (1902) 255
Tsaoping (1903) 258
Imperialism (1902) 262
Utan mask (1903) 265

K. G. OSSIANNILSSON

SAMLADE DIKTER

IV.

SAMLADE DIKTER

AV

K. G. OSSIANNILSSON

IV.

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1920

XIII.

NAPOLÉON

VIVE L'EMPEREUR!

Och Frankrikes unga seigneurer,
dem papporna sänt till Brienne
att fostras för härens honnörer,
som det anstår adliga män,
de handskas med bok och med sabel
ungefär som de finna för gott —
men man är ju en född konnetabel,
när man fötts med ett »de» och ett slott.

De skryta om fädernas dater
och kusinernas konungagunst,
och de tvista om tron med sin pater
och kalla hans dogmer för dunst.
Repliken de munvigt parera
med fraser ur filosofin:
»Crispin, ni skall ej disputera,
det står i Encyklopedin!»

»Och Crispin — ah, se junkern med hatten!» —
»Korsikanen!» — »Den nye Plutark!»
Och stojet och stimmet och skratten
få ekon i krigsskolans park.
»Se bokmaln!» — »Se kryparn!» — »Se krukan!» —
»Ska vi tämja den bitvargen?» — »Kör!» —
»Vi ska ge'n, vi ska flå'n, vi ska stuka'n,
förbannade fattigseigneur!» —

Hör, det dansar, det skrattar, det flaxar
som en kajflock, som nyss flugit upp,
och väl trettio krigiska kaxar
anstorma i travande trupp.
Förskrämd höjs en gossblick mot svärmen,
med fart slås tillsammans en bok.
»Å, vi känna din lunta på pärmen
liksom dig på din hatt, stackars tok!» —

»Monsieur håller till bland de döde,
med Sulla han räknar sig släkt:
och härmar han icke hans öde,
i stället han härmar hans dräkt.
Den är lånt av ett forntida rike,
den är sömmad på gudarnas mark —
men se, hatten, var den har sin like,
det gissar ej själva Plutark.» —

Han står där av alla begapad,
och han biter sig läppen till blods,
och är han till underdjur skapad,
som ett vilddjur är han till mods:
»Gå ni till er barnlek på planen!
Gå hem, ni, och knapra konfekt!» —
»Ma foi!» — »Har man hört!» — »Korsikanen!» —
»Står det ej hos Plutark, är det fräckt!»

»Don Quijote!» — »Petit maître!» — »Kamrater,
får den tiggaren gyckla med oss?» —
»Hav en salva till hands, kära pater,
om av krukan ett öra går loss!» —
»Ha, till hjälp! Men han rivs ju, den katten,
och han bits ju, och fradgan står vit!» —
»Markien har svimmat, stänk vatten!» —
»Korsikan, det skrivs upp på kredit!» —

»Han är vild, han är född av barbarer!» —
»Han blir aldrig en hovman som vi!» —
»Må han sällskapa sina Cæsarer
och Plutarkos hans skräddare bli!» —
»För de romerska tigrarnas like,
kamrater, salut och honnör!» —
»Hell — hell dig, despot utan rike!» —
»Qu'il vive — qu'il vive, l'empereur!» —

Han småler, han ler åt sitt tadel,
åt smädarnas gäckande kör.
Han ler — det var Frankrikes adel,
som ropade »vive l'empereur!»
I tankar han sidorna vänder,
han förgäter sin käre Plutark —
nu halkar den tyst ur hans händer
till vila på mossvuxen mark.

»L'empereur!» Han hörde det eka
allt längre i fjärran och dö —
och han minns, han den klangen hört leka
bland bärgen på Korsikas ö.
Han minns ifrån ensamma drömmar
en aning, som gjort honom rik —
som sirat med purprade sömmar
syrtuten, som skälldes antik.

Han minns nog, vad kvällvinden sjungit
i löven för visor ibland.
Han minns nog, vi stundom han sprungit
från bänken med blicken i brand.
»L'empereur!» Ah, ni stolta kadetter,
när på allvar ni sjunga er kör —
och när alper och floder och slätter
sjunga med i ert »vive l'empereur!» —

DEN 10 AUGUSTI 1792.

Nyss skrällde där ute på gatan
hans korta, befallande ord
med ekon av »Dö då, din satan»
och »Ventre-saint-gris, det är mord».
Nyss sprängde hans hejdukar porten
utan bistånd av husvärd och smed,
och med liar och knivar och fälld bajonett
stöttes hoymän och schweizare ned.

Sen rullade genom gemaken
de barbentes yrande fors —
nu funderar kaptenen på saken
med hakan mot armar i kors.
Än knallar en salva på gården,
än gnäller en döendes skri,
än skråla förkylda gamänger: »Allons,
enfants de la Patrie!»

Det kikar små hål efter kulor
i vasen av Sèvresporslin.
Det snirklade skåpet fått bulor
av skräck inför oklokratin.
Gobelängen, man kluvit och trasat,
var fordom en »kröning i Rheims»,
och den bild, där man ristat sitt stolta förakt,
var en bild av rouén Louis-Quinze.

Men ljusen, som högst ifrån loftet
av förtvivlan tumlade ner,
fått sällsamma grannar i stoftet
bland klumpar av mylla och ler:
en ursinnigt tilltygad matta
med fotspår av oklokratin,
med skåror och rispor och smutsiga tår
en matta av vit hermelin;

och borrad i håriga testar,
som sökande gömsle och huld,
halvt krossad av rasande bestar,
en leksak av stenbesatt guld. —
I blodpölen vilar sig schweizarn
som, stupad mot golvet och stum,
i mattan högg ett försvarande grepp,
tills han fick sina nödiga tum.

Som trollpackeögon det lyser,
som pupiller i grönt och i rött:
ty giftet, som leksaken hyser,
är dämpat för stunden, ej dött.
Det dräps ej av revolutioner,
det har dem att nära sig av —
det skall ligga och lysa och locka till sist
på den sista människans grav.

Från ögon till ögon det strömmar,
det lidelsens ljuvliga gift,
det skänker så härliga drömmar,
det eggar så väldig bedrift.
Den ensamme unge kaptenen
är dövad för knallar och skri,
han kröker sin fältherreläpp åt »Allons,
enfants de la Patrie!»

Han drömmer, att murarna vika,
han ser det omöjliga ske,
fast ideologerna skrika
om våld på en nytänd idé.
Han hör som ett dån av saluten
och av massornas sorlande lov —
det är, som härinne i sagornas borg
hans fesaga bidande sov.

Det varslar som visslande kulor
och marscherande krigares takt —
det skymtar en världsdel i smulor
kring kröningens glimmande prakt —
miljoner av bländade ögon
inför kronans ädelstenssken — — —
»Men i gudarnas namn, var dröjer ni då
sådan tid, medborgar-kapten?»

»Se, stum, draperad i kappan
och med hakan mot armar i kors!
Om han hört våra gallskrik i trappan,
vill Danton vara skapt som en nors!
Konventet befaller er lämna
Tuilerierna inom en kvart —
medborgar-generalen har order för er,
medborgar-kapten Bonaparte!»

HATETS SON.

Han såg, hur deras öga brann,
han hörde det: »Despot, tyrann —
och skam och död!»
Var stämma skalv, var näve knöts,
där gräts, där tiggdes, och där röts —
den lille mannens styrka bröts,
han sökte stöd.

Han stod allena — blott omkring
av bajonetter slöts en ring,
en stum och kall.
Mot hatets ettersvällda flod,
han mitt i bruset ensam stod,
och ingen stämma ropte »mod»
i kampens sval.

Blott en sekund — så sköt där stark
en ström av kraft ur hjärtats mark,
hans strid var slut.

Väl sved det ännu i hans bröst,
det kvidde hemligt efter tröst,
men lugn var, isigt lugn, hans röst:
»För dessa ut!»

Men det som gav hans gång dess takt,
hans tunga ljud, hans vilja makt
med lag och stat,
som lade trots och stål däri —
det var de mångas raseri,
det var ett tusenröstat skri
av allas hat.

Det hatet bar hans vingars flykt,
när över hav och alper tryggt
hans ära for.
Det hatet väckte nytt hans hopp
på ensamfärdens långa lopp,
det hatet höll hans ande opp,
titaniskt stor.

Det var en kärlek hatfullt vild,
som skänkte sist hans hjältebild
dess piedestal.
I mänskligheten breda famn
fann hatets son en tryggad hamn,
och hatet skrev med eld hans namn
i ärans sal.

AUSTERLITZ.

Veteranerna paraddefilera
vid hurrarop och trummornas dån;
med höjda gevär de salutera,
och på mynningen dinglar schakån:
»Caporal, vill du lova oss att skona
ditt liv, om vi fäkta galant,
vi bringa dig i dag en segerdiamant
till de andra, som pryda din krona!»

Det tindrar, det lyser av blickar,
en rekrytbataljon tågar ner:
»Caporal — ah, se, kamrater, se han nickar,
se kejsaren, kejsaren ler!»
En ung capitaine drar sin värja
och svingar på spetsen sin hatt:
»Caporal, om din seger på stjärnefästet satt,
vi hämta den, vi unga det svärja!»

Bataljoner följa bataljoner,
infanteri, kavalleri, artilleri:
det rasslar och det rullar av kanoner,
av skvadroner, som klappra förbi.
Mot morgonbleka stjärnorna slungar
Marseljäsen sin svällande ton —
och örnarna, som gripa en glob i gyllne klon,
de känna sig örnens ungar.

*

Men framför ligger dimman som ett hav,
ett sjudande, där lösta ångor fyka,
och dovt mot bottnen dunka takt och trav;

kanoner, folk och hästar ser han dyka
i dimmorna, som om en dröm försvann,
den han ej hunnit än från pannan stryka:

allt, allt är borta, allt till sista man
av givarn Kaos gömt och återtaget,
och allt av liv, som återstår, är h a n.

Blott h a n — kring munnen står det hårda draget,
en konstnärs före skapelsens sekund,
en segrares minuten före slaget.

Där alltet sjönk i Kaos' tunga blund,
som aldrig skapad sover all naturen,
ett töcken slår om allt sin gråa rund.

Förgäves spanar ögat genom muren,
allt är en grå, ogenomtränglig natt,
och i miljoner smådugg sjunker skuren.

En värld har somnat in från gråt och skratt,
där molnet ringlar sig och öknen söver:
det föds en ny inunder kejsarns hatt.

En bräddad själ, en själ, som jämt har över,
hans rymd är tom, en tomhet är hans tarv,
han för sin fullhet tomheten behöver.

Det stora sovande, det är hans arv,
det är hans andes vida kejsarrike
och luft och flygrum för hans vinges varv.

Han känner ingen annan gud sin like,
all vilja lever i hans blicks pupill,
när gudalik den bjuder:

»Mörkret vike!
Värld i min ande, bliv i köttet till,
sänk dig i stoft, och bärg och hav besjäla,
och gör av öknen vad min vilja vill:

ett hem för dem som vandra, dem som kräla
på allfarvägar och på ensamstig,
för dem, som härska, och för dem, som träla!

Giv var sin lycka, låt dem välja sig
den fjäril, som har grannast glans på vingen,
och spara endast givarns fröjd åt mig,

åt mig, som skapar, mig, som spillrar tingen
att skänka dem dess stoltare gestalt
och vara allt för alla genom ingen!»

Se, dimman brister, som en gud befallt.
Ur disigt fjärran ekar dov en brumning,
och närmre gungar hjuls och hovars trumning.

*

Det smattrar genom dalen av signaler,
ordonnanserna jaga sin hets,
och av granna marskalkar och genraler
om härskaren slutes en krets.

Det dundrar — det stör honom föga,
det rungar av tusendens tramp,
det rasslar, och det gnäggar, och det närmar sig i kamp:
han för kikaren lugnt till sitt öga.

»Kutúsov är en narr, hans här är galen,
som ej bättre förskansat platån —
aha, han går ner sig i dalen,
det skall ingen hindra honom från.
Gör er redo till attack, mina falkar —
Bernadotte, Oudinot i reserv —
Soult, Davout, till er plats — marskalk Lannes, till ert värv —
till verket, herrar marskalkar!»

En brumkör av basröster sjungen
till kulornas gälla sopran —
det tar eld — det brinner där i dungen,
det droppar från tall och från gran —
det skramlar av flygande lavetter —
det trummar och trumpetar till storm —
och fram ur dimman skymtar uniform vid uniform
under glimmande, grå bajonetter.

Bataljoner, som följa bataljoner —
infanteri, kavalleri, artilleri —
det rasslar och det rullar av kanoner,
av skvadroner, som bölja förbi —

mot Austerlitz' solkupa slungar
Marseljäsen sin svällande ton —
och örnarna, som gripa en glob i gyllne klon,
de känna sig örnens ungar.

Det tindrar, det lyser av blickar,
en rekrytbataljon stormar upp —
batteriet en salva dem skickar:
de äro en tredjedels trupp.
»Caporal, se, vi unga det svärja,
om din seger på solstrålen satt —»
ett dånande kommando, och sedan är det natt,
och kaptenen tappar sin värja.

Veteranerna marschera i fjäten:
»Stackars barn, det där var ämnat åt oss,
det är vi, som ha rätt att gå i täten,
där man stupar, så visst som man slåss.» —
Och kulorna de prassla, och de skona
så litet rekryt som sergeant —
»Men i dag bringar hären dig en segerdiamant,
caporal, till din kejsarekrona!» —

Det ligger över dalen som en dimma,
som ett hav med en botten av lik —
och en vind och en strålande strimma
lyfter undan en höljande flik.

Där är kejsaren själv — och blott föga
han aktar på knallar och skrän,
han hör ej veteranerna, som be på sina knän,
han har kikaren höjd mot sitt öga.

Där ute, se, där ute, se, det vaggar
under flyktingar, golvet av is —
det guppar, och det skvalpar, och det fraggar
som en vik för en växande bris.
Veteranerna de ängslas, och i strupen
dem stiger deras fienders nöd:
»Om isen är för svag, om den sviker dem, Guds död,
flera tusen skall den välva i djupen!» —

*

Men kejsarn står med handen trädd i barmen,
och blicken blänker, som han såg en syn,
en värld är speglad under lugna bryn —
där är ej rum för hatet eller harmen.
Han lyfter långsamt till kommando armen,
och knappt en sakta rodnad färgar hyn:
»Konstaplar där vid batteriservisen,
låt rikta mynningarna snett — bräck isen!» —

WATERLOO.

Stormfågel, upp, nu står en strid om världen,
upp ur din dröm, din starka vinge spänn!
Spärra din klo, och låt oss se igen
stormfågelns färd, den vana segerfärden!
Spädvuxen arm den gamla trumman rör,
rullande massor sorla »vive l'empereur!»

Stel på sin häst han bidar mitt i slaget,
minen är mörk och pannan marmorblek;
liksom förstrött han följer stridens lek:
halvgudens öga är sin syn betaget,
halvguden drömmer, intet honom stör —
trummornas larm och härens »vive l'empereur!»

Flockarna tätna, högre striden larmar:
knallarna gå vid döende hästars skri,
molnet ger blixt, och blyet sjunger förbi,
medan legioner vapenvana armar
hugga sig väg och, laddande sitt rör,
slunga sin kulas gälla »vive l'empereur!»

Kejsare, upp, nu gäller det ditt rike:
Frankrike, Frankrike väntar på ditt bud!
Tala, låt höra härskarstämmans ljud,
bjud och befall, att dessa töcken vike,
slit deras nät, för dig är väven skör:
Frankrike, Frankrike väntar — vive l'empereur!

Stel på sin häst han bidar mitt i slaget,
minen är mörk och pannan marmorblek;
liksom förstrött han följer stridens lek:
kejsarens öga är sin syn betaget,
kejsaren drömmer, intet honom stör —
slaktningens larm och härens »vive l'empereur!»

Vildare vecklas jättekampens vimmel,
massorna vackla, vägande varann,
blickarna vändas, sökande sin man,
tankarna bedja, sökande sin himmel,
sökande dig, som intet ser och hör —
suckarna stöna, stöna »vive l'empereur!»

Fienden växer, tusen hovar klappra,
tusende klirrande sablar hagla ned,
lyckan är gramse, himmelen är vred,
dock dina slavar, herre, äro tappra!
Krigarna falla, skördas såsom rör,
skördas och viska rosslande »vive l'empereur!»

Fältherre, upp, nu gäller det din ära,
upp ur din dröm, och lyft din själ till slag!
Trolla som förr triumf ur nederlag:
segern är när, om blott du själv är nära —
fältherre, upp, èn krympling trumman rör,
lyft blott din hand: vi segra, vive l'empereur!

Stel på sin häst — om tömmen griper taget
krampaktigt hårt — som höstens sky är hyn,
ögat ser tomt ur sänkta ögonbryn —
fältherren drömmer, drömmer mitt i slaget,
fältherren drömmer, intet honom stör:
dödsskrän och dån och vilda »vive l'empereur!»

Gardet med köld sin sista fyrkant formar
framför hans häst och fanans gyllne örn,
ludna schakåer mura borgens hörn:
ladda, giv akt, den satans preussarn stormar!
»Giv er, Cambronne!» — »Eld, eld! ty gardet dör —
dör för korpralen — ladda — vive l'empereur!»

S:T HELENA.

Lång glider dagen, tunga skrida åren —
kommer icke skeppet, syns ej trikoloren,
lyft av fregattens arm mot skyn?
Seglet, som dök upp över böljor och bankar,
var det blott en hägring av drömmar och tankar —
skall det gå för ankar
åter som en brusten syn?

Mörkt vilar havet, dunkel sjunker kvällen —
gagnar det att spana längre från hällen
efter det, som aldrig ett öga ser?
Hjärta, du som kämpar, du kämpar förgäves:
solen, som därute i vågor kväves,
aldrig mera häves,
aldrig, ack, aldrig mer!

Natten vart herre, ljuset har vikit —
icke som en vekling jag tingat och svikit
kallelsen för hånet och kampen för fred.

Länge har jag fäktat i klippvrån den trånga:
åren skrida tunga, dagarna bli långa,
mörknande och många
tankarna, jag brottas med.

Land, o mitt land, som klang av segersången,
smilar du i skammen och smickret kring Bourbonen,
liksom du aldrig om segrar drömt?
Söker du de gamla lustarna och ledan
som ett rus för tanken, som en bot för svedan?
Dansar du, som redan
marsch och marseljäs du förglömt?

Världshav, där mitt öde är stängt och begravet,
är jag blott en droppe bland droppar i havet,
slungad på min klippa eller gömd i min vik?
Skulle du, min stjärna, sia eller svika,
kvittar det gudarna och människorna lika?
Värld, du mänskorika,
är du så otömligt rik?

Liv av legioner dagsländeöden,
ger du utan saknad fågel Fenix döden?
Födde du för många väldiga män?
Vore de en skog av grenar och stammar,
vore de ett hav av toppar och kammar —
säg mig, när du ammar
sagornas Napoleon igen?

Lång glider dagen, tunga skrida åren:
aldrig skymtar skeppet, aldrig trikoloren
höjs av fregattens arm mot skyn.
Hoppet, som dök upp över böljor och bankar,
lyfte som en hägring av drömmar och tankar,
fällde aldrig ankar,
flydde som en brusten syn.

NAPOLEON III.

Han, mannen, den alla förbanna
och knappast de milde beklaga,
han får mig i undran att stanna,
som stundom när kvällningen rings —
han får mig att spörjande våga
en blick i hans speglande saga,
där tydningen står på hans fråga,
den dunkla, som tytts av hans öde
och störtat i havet sin sfinx.

Han, mannen, den alla förbanna,
jag ser, hur hans skickelses börda
står vägande tung på hans panna,
en börda som jorden i vikt:
som Hamlet han äger sin gåta,
den endast de vetande vörda,
den endast hans fränder förlåta,
hans väldiga syndarefränder,
som syndat likt honom av plikt.

Han grep om sin farbroders krona
att läka det sjuka i tiden,
att krävande skuggor försona
och tvätta en bloddränkt idé,
att lyfta i ädlare dager
de frejdade fanornas siden,
att fläta sin palm i hans lager
och solig som aftonen sänka
sin frid i den väldiges ve.

Han steg som den fjärrsynte tolken
för blånande tider, som grydde,
av samling och växt inom folken,
av odling och frihet och fred.
Han dristade riva i gärdet,
där alla de ringare skydde —
han, tidernas arving till svärdet,
han lyfte sin klinga för freden,
försonande mest, när han stred.

De sutto, de starka, och lyddes
till fåordigt mumlade ljuden,
och öden och välvningar tyddes
av skönvälvda härskarebryn;
och sorgen kom lydig och fröjden,
när åter ett budskap från guden
tvang tunglastad vågskål i höjden;
och kungar och kejsare sågo
sin domare i parvenyn.

De minnas hans namn från bataljer,
de gamle, som minnas Magenta,
de visa hans bild på medaljer
med pannan cæsariskt bekrönt:
profillinjens romerska renhet
och ögonens gåtor, som vänta —
och drömmen om storhet och enhet,
som ärvts ifrån Cæsar till Cæsar
med tinningens sirande grönt.

Men han, som höll staven i striden,
han, guden, han, Jupiterhärmarn,
var smittad av smittan i tiden
med sjuklingens melankoli —
han satt ibland sagornas resar,
den tyste, den blödige svärmarn,
en Brutus, förvandlad till Cæsar,
såg tusende dolksting i manteln
och fienden Cæsar däri.

Detsamma det viskar, detsamma,
var gång som jag synar profilen:
en retor, som blott kunde stamma,
en sårad, som blott kunde le,
en Hamlet, som kung åt barbarer,
en Cæsar, som saknade stilen
hos sträva och starka Cæsarer —
en människa dräpt av en skugga,
av skuggan av Cæsars idé.

LE RÊVE.

På piporna av kopplade gevär
strör lägerelden tusen vallmoknoppar,
och när en hastig vindil stiltjen skär,
sänks rökens täcke över stela kroppar.
Champagnefälten gästar nu en här:
där vinet grott, i morgon blodet droppar;
där bärgen hägnat skördetågens fred,
nu slumra långa, mörka krigarled.

Mot ränseln luta de sitt huvud trött,
var man mot kylan i sin kappa lindad.
När elden färgar slumrarns anlet rött,
han syns ej mer så blek och vissenkindad.
Du vet ej, hur hans hjärta bultar slött,
hur tom hans själ, av intet hopp förblindad;
du vet ej, hur han fruktar nästa dag,
och ej, hur visst han vet sitt nederlag.

Ned skådar himlen med en häxas hy,
i hotfull snabbhet vredesskyar draga.
Varenda skugga syns den andra fly,
varenda skugga syns den andra jaga,
vartenda moln syns mänsklig skepnad taga,
varenda skepnad skiftar, nyckfullt ny.
Men lägrets poster, stödda på gevären,
se drömmens himmel spännas över hären.
— — — — — — — — — — — — —

Och skymtar i skyn ej en segrande armé?
Och fanan, som veckas och slår,
det lyser som fordom ur färgerna de tre,
dess frejdade namn: trikolor.
Det sorlar, det nalkas som av trummor och av sång,
det gnäggar, det stegrar sig en häst i eldigt språng.
Det manar, det ropar: »Nu, fransmän, låt se,
vad äran med fransmän förmår!»

Det stiger ett jubel ur unga strupar glatt,
och det brusar av basar en kör:
mot kanoner, mot bröstvärn, mot grav och kasematt
våra leder han stormande för.
Och samlas hela världen i tusenfotad flock,
vad mäktar hela världen mot den endes gråa rock,
mot minnen, som kransa hans bredvikta hatt,
och som jubla ur »vive l'empereur»!

Bland krånande hästar och bland frasande standar
det skymtar en ryttarehamn,
och skuggan, som djup i fjäten honom far,
kring skarorna räcker sin famn.
Hon skymmer med sin vinge över himlens fyra hörn,
hon flyger över månen som en väldig kejsarörn,
en glidande dröm ifrån segrarnas dar
med häpnaden fäst vid sitt namn.

Förbi — å, förbi den stolta skuggan drar,
ett tigande, väldigt förbi.
Nu skräller ej marsch, och nu klingar ej fanfar,
ej stormningens åskande skri.
Ur grånande åkrar, där morgonstrimman gryr,
det sprider sig, det sorlar som av en här som flyr.
Det sorlar om Frankrikes glömda Gloire
och om Frankrikes döda Génie.

— — — — — — — — — — — — — —

Det gryr, det gryr — de sista kolen dött,
den sista stjärnan blinkar för att släckas.
Men posten lutar mot geväret trött —
hör, hären mumlar, knutna nävar sträckas
i hetsig dröm — och denna här skall gäckas
liksom en man, vars mod en hägring fött,
vars hopp är: minnas, och vars framtid: sakna.
Det gryr, det gryr — och till Sedan de vakna.

DÉROULÈDE.

(Den 23 febr. 1899. — Skr. 1900, tr. i Hedningar 1901.)

Han stod i den stelnade strömmen
av gatans messieurs och mesdames
och höll en paradhäst i tömmen,
så skvadronen ej mäktade fram.
Gardisterna, sadel vid sadel,
i stigbygeln reste sig upp
med nyfiket ömkande tadel
för en galning, som hejdar en trupp.

»Monsieur, ni har Frankrikes heder
och Frankrikes skam i er hand —
ni befaller de tappraste leder,
som kämpat för Frankrikes land —
ni känner, att fredsrepubliken
har burit oss smälek och ve:
se, Gallia tånar besviken,
drag ert svärd mot Palais Elysée!»

Han stod i den vårblåa dagen
i glödande ynglingaskick,
och stel på de hänförda dragen
föll ryttarens häpnande blick.
Promenadkäppen lyftad i handen
som trollkarlens magiska stav,
han kallade in över stranden
omstörtningens lättrörda hav.

Han stod i den stelnade strömmen
av gatans messieurs och mesdames,
men högt över skyarna drömmen
på örnvingar svävade fram.
I stimmet av köpmanstrafiken,
i vagnars och hästhovars larm
han tänkte slå ner republiken
med ett eggande grepp av sin arm.

Det trädet, som preussarna stympat
för att plocka ett päron från kvist,
och som klerker och mäklare ympat
med ympar, som livskraften mist,
det trädet stod åter som hägring
en vårdag doftande späd
och lyste i blommande fägring,
ett världsomfamnande träd.

Den nya, den praktiska tiden,
som byter »gloire» mot »honneur»,
den lyddes till knastrande siden
och trumpeternas hämnarekör.
Det ven som en storm över Rhenen
det blänkte en blixt på La Manche,
och tyskarna togo till benen,
och Frankrike vann sin revansch.

— — — — — — — — — — — —

Han höll en paradhäst i tömmen
bland gatans messieurs och mesdames,
och hans anlete sken som i drömmen,
när man nyfiket koxade fram.
Och han smålog, paradgeneralen:
»Gardister, giv akt, gör er plikt!
Tag hand om monsieur, han är galen —
han har läst oss på gatan en dikt!»

HAN KOMMER ÅTER.

Hans aska är gömd i Invalidernas dôm,
men ännu darra folken för hans väldiga fantom.
Än gjuta de i skräck
kaskader ut av bläck,
än våndas för gigantens skugga grubblets lille gnom.
Och låge sekelsömnen på världen än så lång,
sist blir erövraranden den största dôm för trång.
Vad mäktar bläckets flod
mot ungt och vaknat blod?
Vad vintern, när violen ler
och våren tänder mod?

Han stiger en gång ur Invalidernas grav
och räcker över skarorna sin härskarestav.
Upp står vid stämmans ton
hans unga bataljon
med tusen raska fötters tramp och tusen hovars trav.
Jag hör hans tusen trummor, jag ser hans tusen tält
och gubbar grå och gossar små i tävlan gå i fält.
Jag hör bland åkrars korn
hans muntra silverhorn.
Jag ser hans gyllne örnars färd
dra fram från torn till torn.

Han går som en orkan över ländernas rund
och skakar murkna grenar och dömda fästens grund,
och hans kanoners krut
för världen sjunger ut,
där värnlös sanning tystats förr av lögnernas förbund.
Då höra alla döva den minsta viskning snällt,
då smälter alla hjärtans is, som ingen värme smält.
Ty nu är domarn här,
och nu är våren när,
och nu står hela världens krets
för hämnarn i gevär.

Hans makt når till Ganges som till Donau och Seine,
och Grönlands män och Afrikas för honom böja knän
och yankee och spanjor
och vilda eldslandsbor,
så långt som palmer vifta, och så långt en mossa gror.
När härskarn framför fronten med hären håller syn,
då skåda Alexander och Cæsar ifrån skyn!
Den dröm, som sekler drömt
och jättars krafter tömt,
som världens öde vilar nu
inunder kejsarns bryn.

— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Och låge sekelvintern på världen än så tung,
en gång blir drömmen åter fri och jorden åter ung.
Vad mäktar bläckets flod
mot ungt och vaknat blod?
En gång slår än violen ut
och tänder våren mod!

XIV.

JOHN BULL

JOHN BULL.

Du är välfödd och frodig och fet, John Bull,
som det påstås, av andras svält,
och det påstås, din hjord går i bet, John Bull,
bra ofta i grannens fält.
Och det sägs likaså, om de skräna, de små,
och om ingen stort älskar dig just, John Bull,
att så snart du får lust till en ö eller kust,
strax lägger du vantarna på.

Så allena är ingen som du, John Bull,
omkring dig det mumlar av hat,
och omkring ramla riken itu, John Bull,
men ditt eget blott växer, krabat:
om av fiender tu det blir fiender sju,
står du bondlugn och väntar på fler, John Bull;
för vart slag, som du ger, en titan störtar ner,
och mer stark och allena blir du!

Stå frodig och bredbent och trygg, John Bull,
vid din smedjas glimmande härd,
och lyft som en lek på din rygg, John Bull,
den atlantiska bördan, en värld!
Bara stöt dig ej på litet gläfs då och då
från varendaste Grönköpingsvrå, John Bull,
ty till slikt är ditt hull och din storhet skull:
allt stort är en skymf mot de små!

VICTORIA.

Där bland rosor hon satt med sin älskade prins
som en ros i ett hölje av siden,
i brännpunkten satt hon för fjärrglas och lins —
slik blomma bland engelska viden!
Hon hörde dem hurra, hon såg som i dröm
parterren en vaggande, glittrande ström
av rosor och smycken och smiden.

Hon såg — och hon log åt, hur lycklig hon var
att veta dem alla som sina,
att veta den härliga krona, hon bar,
fördunkla allt stoft, som kan skina.
Hon såg på sin make, manlig och öm,
hon nickade glatt i sin vårliga dröm
vid ropen »Vivat Regina!» — — —

Hon log, när lord Palmerstons glasglatta blick
predikade statsmannafunder,
när i underdån-spefullt hovmannaskick
han bestraffat en ungdomlig blunder.

Hon log åt hans packor av statsdokument,
som radades upp av en guldsmidd betjänt:
»Majestät, värdes här skriva under!»

För många att ögna! — Hon minns en lektion
i sitt älskade Englands historia:
»den visaste kvinna, som sirat en tron,
sitt lands och sitt tidevarvs gloria».
Hon minns ett porträtt av en karlaktigt hård
furstinna i svart med mörkfärgad bård
strängt blickande ned på Victoria.

Sin blick den kylige statsmannen höjt:
»Majestät, ordonnanserna bida.»
Hon rodnar — i furstliga drömmar hon dröjt,
där hon bort låta stålpennan glida.
En tjänare är hon, bevakad och snäst,
som tyst skriver under, vad aldrig hon läst,
sitt namn på var gåtdiger sida.

Han gick. Hon är ensam. Hon minns, att hon såg
ett ark med det ordet »till döden».
Hon känner ej rätt, vad i meningen låg —
om beseglade människoöden?
Britanniens drottning, mäktig och stor,
ser vapenlejonets spärrade klor
på kaminen belysta av glöden.

*

Prins Albert är borta, och locken är grå,
där guldet och stenarna skina,
och drottningen skyller törhända man på,
när Indiens skördefält tvina.
Men drottningen smålog vid mayorns bankett,
på blommiga lovtal hjärtligen mätt
och på »cheers» för »Victoria Regina».

MR CHAMBERLAIN.

Monokel och silkecylinder,
paletå, paraply och blankläderssko r —
en blick som kuvar och binder,
en tunga där blixten bor —
modern och korrekt och högst elegant,
ej ett spår till fantast, doktrinär och pedant,
en man, som leker med hinder
och blint på sin seger tror.

I monokel och silkecylinder
i söndagsskolan i Birmingham
han förstod tända rodnad på kinder
med ett ord fullt av kärna och kläm.
Hans tunga var salt, och hans hjärta var kallt,
han lärde dig älska intet och allt,
han lärde dig växa vid hinder
till en man och en makt genom dem.

Där fängslades lockiga leder
av hans flytande tungas kalla geni,
när han tolkade bibliska seder,
moral eller psykologi.
Av kärlek och värme aldrig ett ord —
och sjönk där en tröttad panna mot bord:
»Well, John, lägg till vila dig neder,
men — snarka, det låter du bli!»

I monokel och silkecylinder
han står i ett lyssnande tyst parlament:
hans svada glänser och binder,
vart öra är öppet och spänt.
Han häpnar för intet och svarar på allt,
hans tunga är salt, och hans hjärta är kallt,
men vänners och fienders kinder
i sjudande rodnad han tänt.

Telegram! — Vad bringa oss buden? —
»Indeed, det har stått, vårt väntade slag.» —
Vår Bobs, har han gett dem på huden?
Ha vi lidit ett nederlag?
Han talar — hans stämma är kylig som nyss,
man slukar hans ord, hans blick — man lyss,
som vore han ödesguden,
förkunnande natt eller dag.

Han talar — man känner på gryet
en lyftande kraft och en stötesten,
en man som med järnet och blyet
vill röja sin åker ren.
Han talar — vart ord är ett rullande slag,
i segrar byter han nederlag,
skolmästaren med paraplyet,
Britannias Chamberlain.

CECIL RHODES.

Den skojarn, den börsspekulanten,
ha ni hört, ha ni sett, vilken air!
Ha ni hört, hur från rännstenskanten
han har kravlat sig upp över branten
med den fräckaste svindelaffär!
Hans min är en hertiglig nådes:
»Det är jag, ni förstår, Cecil Rhodes,
det är jag, som har gjort karriär!»

På Lyckan han huvut förvridit,
en häxa har lindat hans svep.
Med fuffens och finter han stridit,
miljoner han skrapat och gnidit
tillsammans med konster och knep.
Han har jobbat och roffat och tagit
och fuskat, försnillat, bedragit —
å, gentlemen, hit med ett rep!

Han har trotsat och trampat och brutit
författning och fred och fördrag,
hans högfärd har hetsat och skrutit,
hans lystnad vår sämja förtrutit
och grannfolkens ro och behag.
Han har grymt utmanat Pretoria,
han har skändat vår ädla historia,
han är skulden till tappade slag.

Våra krigares blodade rockar
ge mynt till hans hungriga pung,
han böjer sig bara och plockar.
Våra fältherrars bommar och bockar
är ett lappri för Afrikas kung.
Å, ro hit, om som mänskor ni känner,
ro hit med en kvarnsten, go vänner,
men ro hit med en sten, som är tung!

Å, ro hit, om ni vill, med en spira,
och ro hit med en konungskrans —
vi vilja ett altare sira,
vi vilja vår kejsare fira,
Cecil Rhodes, vår stigande glans.
Med bragden, med blodet, med brotten
han luckrade mullen kring skotten,
som trådde till vård och till ans.

Han har tänkt, där vi andra ha svamlat,
han har sett, där vår aning var skum.
Där vi andra ha stapplat och famlat,
har han planat och strävat och samlat,
erövrande tum för tum.
Vi ha dragit vårt halmstrå till stacken,
men han satte plogen i backen
och röjde för odlingen rum.

Det var han, det var börsspekulanten,
som var tidens och handlingens man,
det var han, som från bråddjupskanten
hov stadigt vårt åkdon på branten
och lärde oss tygla ett spann.
Well, hans min är en hertiglig nådes.
»Det är jag, ni förstår, Cecil Rhodes,
gör'et om, den som vågar och kan!»

DOKTOR JAMESONS RÖVARTÅG.

Som en jakt
på ett vilt
av ett jättelejons makt,
som ett träsvärds stöt mot en tiger,
då ditt mod
är förspillt
och förspillt ditt unga blod,
huru stolt det i ådrorna stiger,
så var Jamesons ritt
att få Transvaal, det härliga Transvaal fritt.

Han var glad,
han var käck,
som han ridit till parad
från Rhodesialand till Pretoria,
som han red
blott på gäck
där i spetsen för sitt led,
när han välvde en världsdels historia,
när hans drömmareritt
drömde Transvaal, det härliga Transvaal fritt.

»Veckla ut
vårt baner,
låt det fläkta om vår klut,
låt det vina om Englands fana!
Vårt hallå
skall slå ner
som en blixt ifrån det blå
på de trygge, som ingenting ana,
i förtryckarnas mitt,
när britten gör det härliga Transvaal fritt.

»Oom Paul
skall förstå,
att hans ränker nått sitt mål,
fastän skylda med gudliga later,
att som dunst
skall förgå
all diktad gudadunst
för kulturens och hoppets soldater,
för en våghals till britt,
som gör Transvaal, det härliga Transvaal fritt.

»Som en brand
i en skog
blir ett eldhav utan strand,
skall det tändas ett Afrikavälde.

Som en bäck,
där den drog
ifrån bärgen, ung och käck
och i dalen till vårfloden svällde,
så skall Jamesons tåg
vara odlingens första och bebådande våg.

»Kopje opp,
kopje ner,
bara femti är vår tropp,
men en förtropp till femti miljoner,
och ur hed,
som ni ser
ligga tyst om våra led,
skall det sorla av välkända toner,
och ur öknarnas mitt
skall man skapa er ett England mäktigt och fritt.

»Kopje opp
kopje ner,
bara femti är vår tropp,
det är nog att en världsdel befria:
där det går,
vårt baner,
över backe, genom snår,
spännas trådar från Alexandria,
ifrån Nilflodens gap
rullar rödögt ett lokomotiv emot Kap.

»Kopje opp,
kopje ner,
man skall döma om vår tropp,
som man dömde om femti banditer.
Om min hud
och om er
skall det surra vreda ljud
från moraliska tidningsmoskiter
för vår rövareritt,
som gör Transvaal, det härliga Transvaal fritt.

»Kopje opp
kopje ner,
låt den susa, vår galopp —
låt skriblererna gadda sig samman!
Efter oss
följa fler,
låt oss falla, låt oss slåss:
här är gnistan, bakom oss är flamman!
Låt den susa, vår ritt,
som gör Transvaal, det härliga Transvaal fritt!»

OOM PAUL.

Den där gubben med kyrkhatt och pipa
och betänksamma gammelmanssteg —
så, ni menar han råkat i knipa?
Å, han reder sig nog. Han är seg.
Ni ge akt, hur i blicken det plirar —
och ni tro, att den gubben är dum?
Nå, få se, hur han kryssar och girar,
om han ger sig en endaste tum!

När hans stridsmän i öknarna snubblat,
som en Moses han stått för sin stam:
i hans pipa det knastrat och bubblat,
och dess eldstod har lotsat dem fram.
Filistéer och svarta heteer,
som inkräktade Kanaans land,
de ha fallit för Herrens hebréer,
såsom säden för skördarens hand.

Och Herren har stridsmännen skiftat
ett Kanaan ymnigt och gott.
För hedningar lagar de stiftat
och skördat, där hedningar sått.
De ha suttit i skuggan av palmer
och i skuggan av fikonaträd
och lovat sin Herre med psalmer,
medan hedningar bärgat dem säd.

De hedningar larma och säga
(ty hedningar föga förstå):
»Först tager han landet vi äga,
nu tager han ock våra små.»
Filistéernas ungar han döper,
och Herren är döpelsen huld:
ju flera till Kristum han köper,
desto rikare blir han på guld.

De säga, han jobbar i hudar,
de förvränga hans minsta bedrift,
ty de villas av främmande gudar
och förstå ej den Heliga Skrift,
De förstå ej, att Herren kan välja
ett folk till sin egendomslott,
ett folk, som får jobba och sälja,
där man hedningar dömer för brott.

De förstå ej, att heliges ränta
för Gudi är helig och god,
men att hedningar skamligt procenta,
när de njuta sin svett och sitt blod.
De försmäda den helige »massan»
oheligt som girig och snål,
när han handlar och vandlar med kassan,
som den vore familjmonopol.

Vad gör det, att hedningar larma:
»Kom, hämnom vår plundrade stam»?
Ty Sebaot skall sig förbarma
och komma de vrånge på skam.
Vad gör det, att hedningar knorra
mot oss och förvandlas i hyn?
Den Starke, som dömde Gomorra,
skall rägna med svavel från skyn.

När Babel förhäves mot Herran
med eldrörs och krigares hot,
ej Israels konung är fjärran,
han lägger dem ned för sin fot.
När de trösta på skepp och på master,
när de måtta sitt krossande hugg — — —
då går Krüger och röker sin knaster
och plirar och skrattar i mjugg.

PÅ LONDONS BÖRS.

Elektriskt ljus, som nyckfullt och kallt
i växling tynar och tindrar
och kastas tillbaka tusendefalt
från tusende blanka cylindrar,
strömmar ut, ebbar in över rösternas brus
i ett penningens prunkande gudahus.

Det blixtrar förnämt ur guldlornjett,
när stelt varandra man hälsar,
en köpmansfurste, en Londonsprätt
i lackskor och brämade pälsar. —
Men hemsk genom hopen en darrning går,
när börsuret klingande timslag slår.

Nu stannar sorlet — nu blir där så tyst,
blott blickarna ängslas och fråga.
Och människovimlet är byst vid byst
under kupornas flämtande låga.
Och öra, så fint för kursers fall,
står spänt som i väntan på domens knall.

Man hör, hur de gyckla Europa runt
med britternas vikande vapen.
De vänliga frasernas flor är tunt:
det skyler ej fiendskapen.
Det brinner i alla knutar och hörn:
på ramarna reser sig Rysslands björn.

Där ute bland kopjes och karroosand
man britternas högmod stukar,
och gagnlöst kanoner och truppförband
det tärande kriget slukar.
Det skär genom suset av fienders flin
ett knotande surr som av retade bin.

Det sorlar kring torgen, det budar till storm,
till revolution det budar.
Man bänder på statens åldriga form,
hör, där sorlar det: »Penningegudar!»
Och pälsklädda herrar i guldlornjett
de veta så väl, att makt är rätt.

Där vinkar en man med ett fuktigt plakat:
se, tusende ögon tändas,
och tungorna stelna mitt i sitt prat,
och alla lornjetterna vändas.
Och öra, så fint för kursers fall,
står spänt som i väntan på domens knall.

Det susar ej viskning, det darrar ej knäpp,
det är tyst som en morgonljusning.
Det fuktas i öga, det kämpar i läpp —
nu löser sig ordlös berusning:
»Där står det, där ha ni det, svart på vitt:
undsatt, undsatt är Ladysmith!»

Det sorlar kring torgen, det sväller till storm,
och stormen till tordön stegras:
»Hallå, Tommy Atkins, en röd uniform,
och all världens ilska besegras!»
Förstummat är suset av fienders flin,
och surret är sång: »God save the Queen!»

Men nackstyva herrar i guldlornjett,
som pöste behärskat dryga,
förgäta sin kyla, och surrande tätt
i luften hattarna flyga.
Den har smält, deras stela, korrekta min,
det är vår, det är sång: »God save the Queen!»

Elektriskt ljus, som nyckfullt och kallt
i växling tynar och tindrar,
likt solsken studsar tillbaka ur allt,
ur ögon och blanka cylindrar.
Det är dans, det är yrsel i börssalens mitt:
»Undsatt, undsatt är Ladysmith!»

KITCHENERS JAKT.

Mylord har fått spleen, han är stungen av sol,
han vill dränka sig blint i Sudan.
Är han led vid sitt liv, gott, han har sin pistol!
Varför dö i en sandfylld orkan?
Du förleder oss ej — vill du sälja åt hin
din eviga frälsning, så sälj!
Men vi andra, som inte ha solsting och spleen
— å, för tusan, de blåsa revelj!

Det är han, det är han — vart ord är ett ris,
han har helvetets makt i sitt tal.
Han har läppar av järn, han har ögon av is —
nog kan han få en öken sval!
Han rider, han håller för frontens mitt,
hans panna är bister och hård:
»Vem har lust att fresta en hundramilsritt?»
Då brusar det: Alla, mylord!

Vi ha lust, om det bure till näckens bol,
vi ha lust, om det bure till hin,
ty med er ha vi alla stungits av sol,
och med er ha vi alla fått spleen.
Vi hålla er kär som en äkta britt,
ni är iskall och hånfull och hård:
vi ha lust att fresta en tusenmilsritt,
bara ni är i spetsen, mylord. —

Trehundrade hästar satte i trav
mot vågor av fykande sand,
mot öknen, som låg som ett nyckfullt hav
och såsom ett klipphårt land —
där luften steg som en grytas rök
mot himmelen dallrande vitt —
där tystnad med väldiga käkar slök
trehundrade galningars ritt.

Längs kullarnas rand ett töcken gled,
det växte, det vidgades ut —
ett glödhett stickande nålrägn spred
sin pina i nästa minut.
De stridde för luft i ett bärg av damm,
där hettan på märgen sög.
Med honom i spetsen de grävde sig fram,
och i spetsen hans gångare flög.

De redo i dag och de redo i natt,
de buros av viljans makt,
och var strupe vart eld, och vart öga blev matt,
men allt vildare skarans jakt.
Det flåsade tungt ur flämtande bog,
och trött klang hovarnas stål,
men sporren en blödande rispa drog,
och springaren ven mot sitt mål.

Mylord, tolv hästar stöpo i går,
bara benknotor ha vi igen,
vår hud är skrumpen och trasad av sår,
och en öken är synranden än.
Mylord, ni har fört oss i fara och nöd,
giv oss rast av nåd en sekund! —
»Well, rast skall du få, när du väl är död,
så att än kan du följa en stund.»

Mylord, vi förgås utan vatten och bröd,
det är ni, som oss hungrar ihjäl,
på ert samvete kommer vår vånda, vår död,
ni skall svara för allt med er själ. —
»Well, så klaga din orätt en annan gång!
Har ej tid att ha samvete nu!
Har du lust till ditt liv, sätt din fåle på språng,
och gnaga på knogarna, du!»

Allt glöder och flämtar — han är som en is,
och han smälter ej ens i Sudan.
Hans läpp är som järn, och hans ord är som ris
för hans dignande dödskaravan.
Han ser, hur de sakta sitt stormlopp smått
och svindla och krama sin töm —
han ser, hur de stupa, han småler blott
och flyger förbi som en dröm.

Det faller en stillhet stor och stum
kring hans benrangelsliknande tropp.
Hans hästar sköljas av svett och skum,
men mer rasande viner hans lopp.
Och hans spanande blickar ila framåt,
som de såge och anade allt.
Allt tystare varder hans ensamstråt
och hans öga allt djupare kallt.

Mylord är dock innerst en irisk hund,
hans fröjd är att pina en britt.
Han står med den onde i vänskapsförbund,
det är han, som leder vår ritt.
Den är ej mer en ära, vår färd är en skam,
den är vår och hela vår tropps.
Är där ingen som har, där vi vackla oss fram,
en kula till överlopps?

Dock nej, det vore en mänsklig nåd
för en hund, som skall tyna av törst.
O Gud, spinn på med vår levnads tråd,
tills vi honom sett döende först.
O Gud, det skall läska vår strupes brand,
när vi lyss till hans klagoljud,
när hans blick skall smälta i glödhet sand,
när han törstar ihjäl, o Gud!

Än ilar han undan — nu vacklar han —
nej, än kan han hålla sig rak —
han är djävulen själv, han är mer än man —
ah, nu faller hans tygel slak!
Nu håller han in — han pekar framåt —
hans tunga har intet ljud —
där borta är gränsen för öknens stråt,
där grönskar vårt mål, o Gud!

Och vitnade läppar färga sig lätt,
det går fram med hans viljas makt
de sista stegen på dödens slätt
av hans susande hundramilsjakt:
Nu äro vi sextio kvar, mylord,
av trehundra som väpnade sig! —
Han rider för fronten iskall och hård:
»By Jove, det gläder mig.»

ENGELSK SJÖMANSVISA.

Hej, sjömän, ha ni vind?
Maskinister, ha ni kol?
Kasta loss, boys, för Ganga och Sind!
Ha ni bomber, ha ni krut,
ha ni pundingar av stål,
ha ni bussar för varendaste trut?
Nå välan, så låt det rulla ifrån rå och till rå:
giv signal
till vår bal,
amiral!
Ty bataljen den skall stå för skrivaren Clive
och för skrivaren Clives bungalå.

Hej, köpmän, ha ni mynt,
ha ni dyrkfria valv,
när som krigsguden kräva begynt?
Ha ni bugat med profit
för er gyllengula kalv,
och har Mammon välsignat er flit?

Nå välan, så låt det rulla ur er giriga hand,
ty allt gull är blott mull i schatull,
och det väger ej en strand ner hos skrivaren Clive
i Bengalens förlovade land.

Hej, britter, ha ni mod,
ha ni äventyrarhåg,
ha ni tusenårigt sjömannablod?
Säg, sjunger det i takt
med Atlanterhavets våg,
där den gnolar om välde och makt?
Nå välan, så låt det rulla, som när stormvågen slår:
o du strand där i sydsolens brand,
vi ha kristnat dig till vår under skrivaren Clive,
du är vår än om tusende år!

Ty du hjärta av vårt land,
du, som pumpar kraften ut
till vårt världsväldes huvud och hand,
du som bär i ditt förvar
intill tidevarvens slut
den jättestyrka Albion har,
vi ha värnat dig som livet, vi ha gömt dig i vår barm,
tills du blev som en lem i sitt hem:
ja, var droppe ångar varm i var åder för dig
i var muskel, som spänns i vår arm.

Du är tidevarvens dröm,
Eldorado är du
allt vid Paradisets heliga ström.
Bonaparte förde krig,
Alexander högg itu,
ja, den gordiska knuten för dig.
Och Columbus fäste segel på sin knakande kravel
för att nå till din kustrand den blå,
och så mången gav sin del i himmelen för dig,
när den lede satte dig på spel.

Du är trappan, som för opp
över steg av moln och snö
till Sankt Peter och himmelrikes topp.
Du är floden, där man far
ut i evighetens sjö
som en lotus så syndfri och klar.
Du är Sagoland, där träden stå på ont och på gott,
och där lamm och där tigrar gå fram,
och där andehänder sått sina blommor av kristall
kring Aladdins förtrollade slott.

Du är fruktbarhetens mull,
där som skördefälten gå
liksom floder av silver och gull,
och din buk är ständigt rund,
och din Ganga strömmar på
i en tusenårig avlelsestund.

Du är Buddhas ädla hem, och din läras profet
lever kvar intill senaste dar,
ty på länge ej han vet, vad han veta begär:
din fruktsamhets otömlighet.

O du hjärta av vårt land,
vem vill stjäla dig från oss,
vem vill lösa dig ur ådrornas band?
Vem har vässat ren sin kniv
för att skära dig loss
ur det brittiska lejonets liv?
Nå välan, så låt oss pröva, om vårt lejon än har klor,
om det åter en gång kan ta språng,
om dess fara är så stor, som dess skadevän tror,
och som tros, där som avunden bor!

Hej, sjömän, ha ni vind?
Maskinister, ha ni kol?
Kasta loss, boys, för Ganga och Sind!
Ha ni bomber, ha ni krut,
ha ni pundingar av stål,
ha ni bussar för varendaste trut?
Nå välan, så låt det rulla ifrån rå och till rå:
giv signal
till vår bal,
amiral!
Ty bataljen den skall stå för skrivaren Clive
och för skrivaren Clives bungalå!

ENGLAND!

England, än tänder ditt namn min kind
som kåren
om våren,
ty västan är Englands vind.
Än lyser min blick som i barndomsåren,
än dunkar pulsen som då i takt
med muntra stanser i Chevy's jakt,
där bålda kämpar mäta sin makt
och hjälmarna skina
och pilarna vina
vid hornskall ur Höglandssnåren.

Än böjer jag huvudet djupt som då
för Englands kämpar och skalder
från Beowulfs galder
och Spensers älvdans på dagg och strå
till honom den gamle, som aldrig blir grå,
den ouppnådde, den oupphinnlige,
själfulle, sinnlige,
översvinnlige
Shakespeare...
alla stora bli små,
Shakespeare, när vid din sida de stå!

Ett folk kan vila,
som skänkt den gåvan,
tiga och smila
ett grand från ovan,
ty intet rike
har sett hans like,
och riken, som stunda,
de se ej h o n o m stort annorlunda.

England ler,
men ett skaparlöje,
och fler, jämt fler
föder det fram till sitt höga nöje.
Det skrattar i tanken på Burns...
Å, Burns i bärgen och Keats i dålen!
Trasten i tävlan med näktergalen!
Men högst i det blå, så knappt vingarna märkas,
drillar en lärkas
silverne skri... och ur samma hörns
svindlande höjder svarar en örns...

Byron, din stämma tiger
i dag, när vi lyss efter örnens skri,
i dag, när ditt folk sig viger
åt kampen, som lovar oss världen fri,
i dag, när i vapen det stiger
mot järnhandens världstyranni!

Byron, större är striden
än någon, ditt örnskri hälsat ännu!
Byron, större är tiden
än fordom, när kejsarens sköld brast itu!
En annan har lyftat egiden:
Byron, vi tiger du?

Se, korparna samlas i skaror,
och segern skall bliva ditt Albion dyr,
och rik på försåt och på snaror
är fienden än i den stund, då han flyr!
Föraktar du Englands faror?
Eller kejsarens — karikatyr?...

England, än tänder ditt namn min kind
som en vind
från havet, som lyser i fragga!
Havet, din storhets, din frihets vagga!
England, må avunden stirra sig blind
på din evigt härskande flagga!
Men över din flagga från hamn till hamn
lysa som stjärnor från himmelens famn
dina sångares namn.

XV.

JAPAN

MIKADON BEFALLER.

När kärleksstundens leende myste,
O-Nono San, en gång kring din mun
och löftets alla månstrålar lyste
ur ögondjupens speglande brunn,
när fången bakom fransarnas galler
min själ ville glömma sig kvar —
O-Nono San, trumpeten, trumpetens stämma skar:
»Till fanorna! Mikadon befaller!»

När Fusjijama tändes av lågor
i vårkvällens glimmande ljus
och alla mina stormande frågor
på läpparna stego i brus,
o, djupt bakom fransarnas galler
de lisande svaren du slöt,
du teg, du vände blicken — det var en röst, som röt:
»Till fanorna! Mikadon befaller!»

Mikadon, ja, Mikadon befaller,
för krigarna förkunnar hans bud:
»I ären mina trogna vasaller,
och jag är eder nådige gud.
Jag sänder mina trogna vasaller
mot torped, mot granat, mot kanon,
er lott är slåss och segra och stupa för min tron!
Till fanorna! Mikadon befaller!»

O-Nono San, på soluppgångens öar
far smekande vårens monsun,
ur körsbärsträdens skyar det snöar
små rosiga, dalande dun.
Nu störta alla fröjdsvällda strömmar
som solsång på branter och stup —
men inne i ditt sinne på dunkla, tomma djup,
O-Nono San, stå vissnande drömmar.

O-Nono San, där snöfälten frysa
vid örnars och asgamars skrik
och körsbärsblommor rosiga lysa
på brösten av stelnade lik,
där skottens och vakteldens lågor
slå ljus över posternas stig,
O-Nono San, där flyga så många bud till dig
om svar på mina stormande frågor.

Nu smattra trumpeternas röster:
»I leden! Gevären i hand!»
Nu lyser, nu rodnar det i öster
från vårens, från soluppgångens land.
Nu stiger mellan trogna vasaller
Mikadon på himmelens stol —
»Fanbärare för fronten, bred ut din fanas sol!
Till stormningen! Mikadon befaller!»

Mikadon, ja, Mikadon befaller,
för krigarna förkunnar hans bud:
»I ären mina trogna vasaller,
och jag är eder nådige gud.
Jag sänder mina trogna vasaller
mot torped, mot granat, mot kanon —
O-Nono San, din brudgum skall falla för min tron!
O-Nono San, vad mer, om han faller?»

FUSJIJAMA.

De komma, de komma, de små gule,
från vårens och soluppgångens land —
håll utkik där, barbar ifrån Tule,
snart dundra deras skytten mot strand!
Lägg örat till marken: hör du traven?
Beskugga ditt öga: ser du haven
i blixtar efter blixtar, hur de lysa igen
kring den stigande morgonens män?

De komma, de komma, de små gule,
från körsbärsträdens blommande land,
de draga mot jättarna från Tule,
de skäggige från Ladogas strand.
Hör — ekon in i bukterna bullra:
Fusjijama hörs i åsklynne mullra,
och vaknar hon och skakar hon i vrede sin grund,
då darrar hela ländernas rund.

De komma, de komma, de små gule,
från Chrysanthemums och Teblommas land,
de draga mot vargarna från Tule,
mot tundrornas och stäppernas band.
De komma såsom Nemesis' skaror
att hämnas dem, som föllo i snaror,
att hämnas vart folk och varje suckande land,
som förråddes vid Ladogas strand.

Väl beta kosackhordens fålar
i trygghet ibland fastlandets flarn:
de komma såsom eldbärgets strålar,
Fusjijamas och taifunernas barn.
De komma som en vårbris att sopa
Europas alla höstlöv tillhopa,
Europas alla hycklare från strand och till strand
och sopa dem ur Asiens land.

På öarna i soluppgångslandet
i kronorna en vårvind rår,
och fager i det havsblåa bandet
en blomsterrök ur dalarna står.
Högt tindrar över kusterna branta
vulkanen, som snömolnen kanta,
vulkanen, som strålar över ländernas krets
och borrar in i himlen sin spets.

Vulkan, o du, som aldrig skall släckas,
fast vintrarna din hjässa beströ:
så lätt kan ur din slummer du väckas
och kasta av dig täcket av snö;
så lätt kan ur den väldiga strupen
du slunga ut ett ord över djupen,
som krossar alla länkar och sliter alla garn
och förfärar människors barn.

Fusjijama, du som snökantad lyser
mot soluppgångens rosendefärg,
så pröva då den åska, du hyser,
så slunga då din vrede, du bärg,
så fresta då din svällande lunga,
och ryt, så alla klippkuster runga
med suckar efter suckar ur förfärade bröst
sitt svar på din dånande röst!

JAPANERNA.

De stego på kinesernas bastioner
som klätterviga pantrar, där skogen växer tätt;
de sköto med kinesernas kanoner
på kinesernas snöpliga reträtt.
När i shrapnelrägnet fienderna veko
och jublet sjöng »Port Arthur» under mauserkulors
vin,
hör, klang ej ifrån norden som ett eko:
»Gott folk, men ni ha glömt diplomatin»?

Ni ha glömt ett dussin sprättar i Europa,
som betyda mer än blodet, ni betalade för stan.
De slå ett dussin huvuden till hopa
och få fram till sist ett undrande: »Å fan?
Vi vilja allihop en bit av biten;
må Japan nöjas vackert, ty Port Arthur får det ej,
det är en skyldig skänk åt moskoviten,
och så kan England få ta Wei-hai-wei!»

De små gule sjönko i beundran
för de makalösa sprättarna av stordiplomatin —
likt en fiskare, som just har fångat flundran,
men tätt över sig hör örnarnas skrin.
De små gules vaknande miljoner,
de gnolade så sakta, å, så sakta på sin sång:
»Härnäst så ha vi dubbelt med kanoner
och en arm, som är dubbelt så lång!»

De små gule, de små gule kunna vänta,
men när det blev härnäst igen, de väntade ej mer:
»Nu kräva vi vår fordran med ränta,
betal, om ej, så panta vi er!»
Diplomaterna de rådde, och de hulpo
med underbara vinkar och med makalösa ord —
då brakade en åska i Chemulpo:
det var näven i statsmännens bord!

Det brakade kring öar och kring kuster,
och minor lågo lurande, och slagskepp sprungo läck,
och shrapnels slogo sopande förluster
i lederna på pansrade däck.
Det steg, där nyss man knappt djärvdes knysta,
ett jubel, fast i ångest: »Bravissimo, japan!»
Diplomaterna de höllo sig så tysta.
De svuro bara halvhögt: »Å fan!»

Det rullade på höjder och på slätter
från drabbning och till drabbning en evig kanonad,
och vakterna i ändlöst långa nätter
belägrade en ointaglig stad.
Men stormen flög bland haglande granater,
där högst i röken fladdrade japánbanerets flik;
i resta stegar kappades soldater
och störtade tillbaka som lik.

De röjde sig bland gravar och bland minor
och maskerade försåt sin väg mot brantens gömda
fort
med saxar genom taggtrådens linor,
tills batteriet fejade dem bort.
De dödade och dogo som soldater,
de slungade från bärgen kanonorkesterns svar —
tills det pickade från tusen apparater:
»Port Arthur är japanernas, o tsar!»

Port Arthur är japanernas. Kanoner
ha de dubbelt, deras arm har vuxit dubbelt så lång.
De ha pengar, de ha krigsmän i miljoner —
bah, japán, det går som fordom en gång!
Japán, fast inga krigsgudar sveko,
för tidigt är att dricka triumfens söta vin.
Hör, klingar ej från väster som ett eko:
»Gott folk, men ni ha glömt diplomatin»?

— — — — — — — — — — — — —

De gule, de små gule kunna vänta,
fast gälden än ej kvittats och räntan står på rest.
Nog kräva de så fordran som ränta,
den gången det blir blodting härnäst.
Den gången den gule går till striden
för friheten och framtiden som ljusets paladin,
då visar han väl även med tiden,
diplomater, om han glömt diplomatin!

LÅNGT I S:T LOUIS.

(1904.)

Långt i S:t Louis
bor en liten japanflicka,
svartögd och rosig
och späd och midjesmal.
Brunt te och gult te
bjuder hon din mun att dricka
på en blommig bricka
i en lövprydd sal —
brunt te och gult te
från Sendais dal.

Långt i S:t Louis
myllrar folk från alla väder,
rikt folk och armt folk
och folk som folk är mest,
vitt folk och svart folk
och folk som vax och folk som läder,
folk i fina kläder,
folk i trasig väst —
vitt folk och svart folk
vid världens fest.

Vitt folk och svart folk
bjuder liten japanflicka,
bugar och bjuder
med en lustig liten min:
brunt te och gult te
bjuder hon dem alla dricka
på en blommig bricka,
guldlackerat fin —
brunt te och gult te
av Sendais vin.

Rikt folk och armt folk,
mellan alla löjet svävar
givmilt och fröjdrikt
i vimpelsmyckad sal.
Brunt te och gult te
räcker hon åt grova nävar —
stundom blicken bävar
vid en främlings tal,
bävar och svävar
mot Sendais dal.

Minns du, o blomma,
när jag steg i paviljongen
solbrynt och skäggprydd
bland släta yankeepar:

givmild och fröjdrik
mötte du så mången, mången —
nu för första gången
brickan, som du bar,
med brunt te och gult te
du tyst höll kvar.

Du teg, och jag teg,
men din läpp, den rördes sakta,
rördes och skälvde
som daggig blommas bräm.
Tankfull och smärtfull,
som det gällt en ovän vakta,
sågs du mig betrakta,
där jag satt bekväm —
och närmare med brickan
steg du förnäm.

»Ryss, du, ja, ryss, du,»
dina små, små blickar sade,
»rött te och svart te
nyss min bror du bjöd,
blodte och mullte,
när min bror i grav du lade,
och som sked en spade,
lagom åt en död —
blodte och mullte
och stenigt bröd.»

»Ryss, du, ja, ryss, du,
se, en liten japanflicka
bugar och bjuder
för alla och för dig:
brunt te och gult te,
Japans nektar skall du dricka,
koppen på din bricka
räckes dig av mig,
gult te för rött te
och fred för krig!»

Jag teg och hon teg
och log med de små peppargrynen,
jag teg, och hon teg
och vände sig och gick.
»Jag ryss — är jag ryss?
Döm ej folk av första synen,
skägget eller brynen,
skänk mig än en blick!»
Och blicken, den sade:
»Drick!»

— — — — — — — — —

Långt i S:t Louis
bor en liten japanflicka,
blomspäd och rosig
och ögon som små kol —
för henne, för henne
vill en äreskål jag dricka:

för var vacker flicka,
som är värd en skål,
och din skål och min skål
och hennes skål!

XVI.

U. S. A.

SOUSA.

Hör marschen mot kanonerna
i knuten energi,
hör drunknande i tonerna
var bön, var suck, vart skri!
Och känn, hur feberbrusande
din puls i trummans takt,
sen tjusande, berusande
den fick dig i sin makt!

Det är som fanors fläktande
och trummors segerglam,
när stormkolonner fäktande
i ilmarsch susa fram —
som hurrarop, som skallande
på himlens portar slå
i kör till ett befallande:
»Nu ta vi den, gå på!»

Hör marschen mot kanonerna
i knuten energi —
där ligger mer i tonerna
än flockens melodi;
det veka och det böjliga
i stålad stramhet spänns,
ty se — det räckbart möjliga
är utan grad och gräns.

För alla är en stegrande
batalj att stolt bestå,
ett hopp att äntligt segrande
sin lyckas höjder nå.
I allas händer blinkar det
ett förr ej brukat svärd —
till alla, alla vinkar det
en solig undervärld!

Det eggar som ett brusande
av vårens andedräkt,
när floden kommer rusande,
sen isens band han bräckt,
bland tuvorna och enarna
och lyfter högt sin kam
och sköljer över stenarna:
»Ni ser, jag måste fram!»

Det är en flod, som stormande
för nya tiders bris
yr brytande och formande
bland flak av gammal is
och sopar konventionerna
som visset tankegräs
och väcker vår med tonerna
av Sousas marseljäs.

AMERIKANER.

I söner av formen och frasen,
I barn av madame Etiquette
med hjärtfel och bleksot i rasen,
ur vägen för framtidens ätt!
I själar, som lärt ur romaner
er urblekta konversation,
I kallen dem amerikaner,
som gnola på framtidens ton.

Indeed, de ha ångan i blodet,
you know, de ha stenhårda knän,
all right, är ej dräkten på modet,
snart kommer det ändå därhän.
De spela om livet på lotto,
de tappa, men giva sig ej:
ur vägen, så är deras motto —
vad gör så ditt öknamn »plebej»?

Well, ögonen skimra så kalla,
de kyldes i tillvarons kamp.
I striden de lärde befalla
bland tusendes knuffar och tramp.
Med målsäker vilja de forma
av farorna medel till makt
med islugn, där angreppen storma
och isköld för lättjans förakt.

Du bär på det passandes börda
var gång, du vill våga ett steg:
de djärvas att så och att skörda
sin självplöjda nybyggarteg.
Du sitter och ironiserar
ditt dimdunkla drömmaremål:
du hör, legionen marscherar,
och musklerna äro av stål.

Du hör, det är ånga i gången,
du ser, det är värme i blod,
du hör, det är mening i sången,
fast dräkten ej passar ditt mod. —
Där skälvde väl också en sägen
kring truppen i vardagens damm,
innan livet gav lösen: »Ur vägen,
här ta vi oss rätt att gå fram!»

Det klang väl i spädare strängar
i bröstet en glömd melodi,
fast det n u är »Fortuna» och »pengar»,
som trumma sin stormmarsch däri,
fast det n u är mot jordbyggda fästen
de resa sin stege till storm,
fast de n u ej ha vingar på hästen
eller tränser på sin uniform.

Hurra, där är ungdom i blodet,
om marschvägen ha de besked
och — ställa sig hinder mot modet —
petarder att splittra dem med.
De känna ej tvivlet och skräcken,
ej val mellan mål eller mil,
de dra sin revolver på fläcken,
om i gräset det rörs en reptil.

Det är framtidens aristokrater
med ära och sköld av sig själv,
fast salongen ej skapt deras later,
men kampen med bärg och med älv.
De ha ingen fritid att spana
i evighetsfrågorna blint,
de unna er edert nirvana,
er skepsis och eder absint.

De se inga knyckar på nacken
eller gester av gammal-förnäm:
ett stenhus har mer än baracken
av framtidens crême-de-la-crême.
De välja sig fritt sina säten,
när segrande målet de nå,
och trängs det för digra beläten:
»Giv plats eller hyra för två!» —

De kallas för amerikaner
i nutidens finhyllta stat,
de hava ej fått ur romaner
sitt märke av aristokrat.
Du sitter och ironiserar
ditt dimdunkla drömmaremål —
giv plats, legionen marscherar,
och musklerna äro av stål!

MR COUTTS.

Coutts, sir, Coutts är en man som få —
knock me down, om jag ljuger —,
amerikan ifrån topp till tå,
och yankeeblod, det duger!
Kände karln, när han hyrde en skrubb
samman med fyra personer;
nu är mannen med rubb och stubb
värd sina tolv miljoner.

Coutts, sir, Coutts har en gruva i Maine
och trettio hus i Kartago.
Coutts kunde bo i en borg vid Rhen,
men bor i en »flat» i Chicago.
Coutts kunde drömma, som ni är van,
om skogssus och näktergalstoner —
Coutts, sir, drömmer som amerikan
om tolv gånger tolv miljoner!

ALICE AV AMERIKA.

(1904.)

Och när hon kom, miss Alice,
att se S:t Louis' stad
och utan häck och utan
parad och kanonad,
då kappades tidningspojkarna,
en lång, oändlig rad:
»Köp Democrate, köp Dispatchen,
köp, gentlemen, extrablad:
hon går, hon går från hall till hall,
hon går från tält till tält
där inne på The Worlds Fair,
prinsessan Roosevelt!»

Då rusade S:t Louis till,
ja, allt som kunde gå,
och den, som gick på kryckor,
tog kryckorna med, you know.

Där kommo småbarn trippande,
där kommo gubbar grå —.
All right, miss Alice var en syn,
som tålte att titta på!
Och folket viskade sakta,
och barnen skreko gällt:
»Hon går, hon går, miss Alice,
prinsessan Roosevelt!»

Miss Alice blev ej mätt att se,
ej mätt att få besked,
den stackars guiden talte
sin stackars käft ur led;
miss Alice blev ej trött att gå,
med unga steg hon skred,
och svitens stackars herrar
hade svårt att följa med.
Då viskade de stora tyst,
då ropade högt de små:
»Oh dear me, en prinsessa,
en prinsessa, som kan gå!

»Miss Alice av Amerika,
hon släktas på sin far,
i varje tum en lady
som han en karlakarl:

hon har i arv det äkta
upptäckarblodet kvar
med anorna från Stuyvesants
och Rip van Winkles dar.
Hon varsnar allt, hon spör om allt
från siden och till te:
hon är ej kommen blott att s e s,
men kommen för att s e!

»Kring världen far miss Alice
från Japan till Berlin,
till kungar och till kejsare
att tala vårt latin:
hon reser ej för middagar
och ej för kostligt vin,
och med ett ord hon vinner mer
än hela diplomatin.
Och har hon bland prinsessor ej
så blått ett blod som de,
prinsessan av Amerika
kan både g å och s e!

»Miss Alice av Amerika,
prinsessan utan tron,
vem äger bland prinsessor
en stoltare nation?

Och hyllas hon för rangen ej
med sabel och kanon,
så hyllas hon med trängsel
och cheers för sin person.
Ty mången nacke skulle böjts
och månget öga bränt,
fast ej hon haft till pappa
Amerikas president.»

Miss Alice frågade jämt besked
om allt från Nord till Nil —
sist såg hon sig kring på sviten
och log ett stilla smil:
»Å, gentlemen, ni se mig ut,
som ni travat hundra mil!
All right, en paus för lunchen,
kör fram min automobil!» —
»Prinsessan, cheers för prinsessan,
för prinsessan,» skreks det gällt.
Då log miss Alice: »Nonsens,
mitt namn är Roosevelt!»

MISS LIZZIE.

Miss Lizzie, nej, miss Lizzie är just ej av societén,
av Newyorks allra högsta societé,
men när hon svävar fram en dag i Centralparkallén,
då vända alla herrar sig och se:
vid Zeus, en syn för kungar!
Hur mjukt och lätt hon gungar
på runda höfters fasta dubbelvåg!
Hur kall och klar är blicken,
hur självmedveten nicken,
där fram i härnad gungar hennes tåg!

Miss Lizzies stackars pappa heter blott herr Vadfören,
miss Lizzies mamma känner ingen till.
Den stenen där på fingret, den är ingen äkta sten —
men äkta heter allt som uppåt vill!
Se, ekipagen stanna:
I gudar, vilken panna!
Se, miljonären böjde sig och såg!
Hur chic, hur stolt, hur fager!
Hon fångar, och hon drager,
där fram till seger skrider hennes tåg.

Miss Lizzies öra hör ej lilla blinda hjärtats röst,
hon känner ej små kupidoners makt.
Hon drömmer om en vetekung, som nått sin ålders höst,
åt spolingflocken ger hon sitt förakt.
Som flugorna de svärma
att stjäla litet värma
från blåa blickens ungdomsheta våg:
de fly, de fly förbrända,
förkylda med, törhända,
där fram mot målet svävar hennes tåg.

Miss Lizzies stolta hjärta tronar ren i societén,
i Newyorks allra högsta societé:
den gamle herrn hon möter jämt i Centralparkallén,
så djupt plär i miss Lizzies ögon se.
Den nästa, nästa gången
är miljonären fången,
ej herre mer av blodets gamla våg —
i dröm miss Lizzie gungar
bland Newyorks dollarkungar,
i glans och avund gungar hennes tåg.

SVENSK-AMERIKANSKT.

Jojo, det är andra tider, må tro,
du Peggy, än förr i tiden,
då vi jobbade bort vår sista ko
till resemoney från Sweden.
Nu klinga där andra hemlandsljud
mot stackars Greta och Anders,
än då kyrkherrn muttrade: »Gå med Gud,»
och förvaltarn: »Drag åt fanders!»

Nu khära de för vart Swedens barn,
om det vore så bara en gamling,
och draga not med ett väldigt garn,
som de kalla för Sverges samling.
Och nu ha de rösträtt, alla, sa Jem,
och proppat från parlourn till pantryt,
och han må väl vetat, som nyss kom hem
från en tripp i det gamla countryt.

Nu crossar ingen från Sverges land
för sitt armods eller sin tros skull,
men emigrerar en lad ibland,
så gör han det only för ro skull.
Nu leavar ingen på hemmets kaj
sin baby och gråtande maka.
På stranden stå de och ropa: »Good bye
och kom i morgon tillbaka!»

Du, Peg, vi turna väl hem en dag
och visa dem Greta och Anders;
då skall du få höra på annat slag
än förvaltarns: »Drag åt fanders!»
I hopen, som hurrar från bro till bro
för dig och ditt frasande siden,
kung Gustav hälsar oss: »How do you do,
missis Andrews, welcome to Sweden!»

CAKE-WALK.

Söderns måne slår
ut sitt vida hår
doftande av natt och vår,
låter stadens hav
sakta domna av,
sänker sömnen tung och kvav;
tystar hjulens brus,
släcker alla ljus
medlidsamt i slavens hus;
finner bort i vrån
höljt av natt och hån,
mänsklighetens arma styvbarn,
jordens mörke son.

Söderns månskensfe,
lycka vill hon se,
vill, att alla läppar le;
har för alla, öm,
någon fager dröm,
dykande ur nattens ström,

fångad långt ifrån
svält och släp och hån,
drömd för nattens mörke son;
lik ett minnes sus
buren till hans hus
på en tråd av månens ljus.

Höga huldra, spinn,
bär din spånad in,
bär till jordens mörka styvbarn
ljuset i ditt sinn!

— — — — — — — — — —

Slavarna drömma om vår
fjärran i skogarnas vrår,
prunkande, doftande, dövande, kvävande,
stigen ur blommande snår.
Slavarna svälja i rus:
långt ifrån träldomens hus
tumla de, vagga de, dansa de, sväva de
under sitt hemlands ljus.

Friheten tumlar bland er,
bojorna tynga ej mer,
friheten sjunger i mangoträden,
i kalkarna friheten ler.
Glömska av sorger och kval
fjärran i drömmarnas dal
slavarna yra om frihet och stampa
takten från Dingaans kraal.

»Kära min blomma, för dig
går jag i konungens krig.
Vänder jag åter med guldet i händer,
ja, dig vill jag köpa åt mig.
Blomma, hos mig skall du gro
ljuvt som i konungens bo,
blomma och mättas med smek och med kyssar
i hyddans ljuvliga ro.

»Kära, vem kämpar du mot?
Slog ej ditt hjärta sin rot
djupt i mitt eget berusade hjärta?
Och vart vill din fängslade fot?
Kära, vem brottas du med,
trotsig och smidig och vred?
Se, jag vill slåss om din kärlek,
tvinga och kuva dig ned!»

— — — — — — — — — — — — —

Söderns guldmåne slår
ut över natten sitt hår,
skimrande, doftande, dövande, kvävande,
kryddat av natt och av vår.
Glömska av sorger och kval
fjärran i drömmarnas dal
slavarna yra om frihet och stampa
takten från Dingaans kraal.

URSKOG.

Huitsilopoktli!
Från din panna dryper fukten
droppvis mot din pöl. Det klingar,
droppar, stänker, tvingar
vattnet glida ut i ringar,
vidgade som fågelvingar.
Huitsilopoktli
hukar sig i mögellukten.

Glidande från ögonlocken
droppar,
studsar, stänker det och hoppar.
Inne mellan sandstensblocken
i det brustna gapets skreva
gyllne ödlekroppar
treva —
och mot gudens näsa gungar valvets reva.

Lyser
skogens sol och surr i höjden,
blott en skuggrädd glimt av fröjden
glider hit, där pölen fryser,
speglar guden, ryser.

Brända in i pölens öga
djupna dragen
av det höga,
grymma, tröga
belätet, som skymmer dagen.
Stänket droppar — som ett hjärtas bulta slagen.

Kanske drömmen
låter vattnet skåda
käkarna som ödlegömmen?
Kanske tecknen båda
fallet,
då det skrämda vattnet famnar
belätet, som hamnar
tungt i svallet?

Valvet väver
tätt ett tak däröver.
Skräcken söver,
skräcken kväver.
Och en rankflock vilar
stelt och tungt som droppstenskilar.

Huitsilopoktli!

Fjärran djuren ryta,
ingen fiskstjärt krossar spegelns yta.
Fågelspindeln lurar
på en ödlas fall i
faran, gömd i dina murar,
hungern i din teokalli.

Se, en hjort!
Lyssnande trippar han in om din port.
Kvistar knaka —
hjorten böjer sig och dricker,
sticker
endast öronen tillbaka.
Vattnet glädes,
lyser upp — och rädes.

Tunga ringar skrapa
skrovligt över grenen,
glidande kring gudastenen.
Ögon lysa — käkar gapa.
Hjorten djupt i vattnet speglar smärta benen.

Huitsilopoktli!

Droppen dryper, droppar, klingar, tvingar
vattnet ut i ringar,
vidgade som fågelvingar.
Huitsilopoktli — — —!

INDIANER.

Prärien i aftonen svalkas.
Men fjärran hörs det runga,
fjärran hörs det nalkas,
fjärran hörs i markerna det sjunga och gunga
av hästtramp i språng och av hästtramp i skritt.
Fjärran över staden domnar det i bruset.
I majskolvar tunga
går stillare suset —
då frasar det i gräset, då rasslar det i gruset
av barbackaryttares nalkande ritt.

Framåt hör jag klappra
i tättslutna troppen
de vilda, de tappra,
som träffa i galoppen
blekansikte, buffel eller björn.
Tydligt kan jag skymta i kvällningens klarhet
gestalter som av läder
i trotsande barhet,
och härdade av väder,
och kungliga profiler av korp eller örn.

Brokiga från hjässan hänga fjädrarnas kransar
och fladdrande från vaden
mockasinernas fransar,
där stegrande och krånande dansar kavalkaden
av Skallerormens totem, av Skallerormens stam.
Ur ögongropars mörker det blixtrande lågar,
de lyfta sig i sadeln,
de svinga sina bågar,
de fröjda sig av ungdomen, de fröjda sig i adeln
av vildrunnet blod, där de fritt storma fram.

Värdig ser jag honom rida
med skalper i bälte,
med skalpkniv vid sida,
Skallerormen, hövdingen, hjältarnas hjälte,
åldrig i hållningen och fårad och böjd:
ringar i öronen, snöglans i håret
och bröstärr, som slutit
det bredmynta såret,
där fordom i Korpdalens slaktning han gjutit
sin kraft med en ynglings fröjd.

Men travande det gungar i guppande rader,
i vimlande klunga
om stamflockens fader
av jägare och krigare och dådlystna unga,
en glimmande och yrande och rusande syn.

På frustande mustanger de spränga,
från skulderbladen titta,
där pilkogren hänga,
spetsarna, som falken i skyarna hitta
och vargarna på slätten såsom haglet ur skyn.

Krigarnas hjärtan äro bräddade med längtan,
med falkarnas lystnad
och örnarnas trängtan:
de ömka dem som slumra i glömska och tystnad,
de prisa dem som nåddes av en sångburen död.
De sikta efter örnen,
de prydas av hans fjäder
på spårjakt efter björnen,
de fröjda sig åt skalper såsom förr deras fäder
och blekansiktens marter och nöd.

Krigarna fröjda sig åt kropparnas målning:
det svarta och det röda
i brännande strålning
från tinningarna glöda,
ty yxan är uppgrävd till strid.
Hotfullt över prärien krigsföljet slingrar —
trampet hör jag trumma
som trollkarlens fingrar,
när dova ur hyddan besvärjelserna brumma
vid fullmåneglans och vid midnattstid.

Långsamt i skymningen de fjärmas,
stenar hör jag rassla,
hovar hör jag härmas.
Fjärranfrån, där majsstånd i nattvinden prassla,
ropade en rovfågels skri.
Kallt och elektriskt över staden står ljuset.
Slätten ligger öde,
stillare går suset — — —
präriens konungar, sagornas röde
redo som en tusenårig saga förbi.

COWBOYS.

Det var Joe och Jack,
det var Tom, det var Bill,
det var cowboys om kvällen på bar'n.
Det var Billys ritt
som de lyssnade till,
och de trängdes som tokar om karln.
Hur brokigt han målade
ut det och prålade,
slöks det som närande kost,
hur Billy red från Kenosha
till Grande med Staternas post.

»Det var spring, må ni tro,
det var böner och gnäll,
det var änkors och spenabarns tjut,
när som ordern kom
ifrån fortet en kväll:
diligensen fick inte gå ut.

Passagerarna frågade:
ingen som vågade
ge sig på brevbärarstig?
Bah, det sades att präriens rödskinn
grävt upp tomahawken till krig.

»Jag red min mustang,
red gränslande stolt
spansksadel med rätade knän:
'För mindre, gott folk,
min livhank jag sålt,
och för mindre ger jag den hän!'
Där framåt jag dundrade,
alla de undrade:
'Vad är det där för figur?' —
'Well,' svarte jag, 'titeln är cowboy,
den duger, gott folk, eller hur?'

»Det var spring, må ni tro,
det var rop: 'Vet du av,
du skall rida med Staternas post?'
'Jag rider,' sad jag,
'till min springares grav,
och revolvern är fri ifrån rost.'» —
Då sorlade, surrade
cowboys och hurrade
högt mellan glasen på bar'n.
»Well,» skreko de, »titeln är cowboy,
vi gå alla i borgen för karln!» —

»Jag sträckte min ritt
emot präriens hav,
där dess dyningar domnade hän.
Än flögo i dans,
än flögo i trav
min springares smidiga knän.
Ömsom vi travade,
ömsom vi snavade
bland präriehundarnas bon,
och jag svängdes så ledigt ur sadeln
som en kula ur en kanon.

»Vi simmade käckt
i en fylld ravin
med vatten så djupt som en brunn.
Langa hit med ett glas
av whiskyvin:
jag har ännu smaken i mun.
En skallerorm skallrade,
skallran dallrade
högt, så i gräsen det sang.
Min revolver föll'en i tale
och slutrepliken var pang.

»Well, i nästa sekund
vid mitt öra det ven
ett sjungande pilsurr förbi.

Mustangen förskrämd
tog ett språng, föll i sken,
och bakom hördes vildarnas skri.
Bakom oss det gungade,
trummade, rungade
dovt, som när stormen kör fram:
var det ej alla präriens rödskinn,
så var det dess stoltaste stam.

»Det var larm, må ni tro,
som man lössläppt hin,
det var ulvars törstiga tjut,
det var knallande skott,
det var pilars vin,
det var fanken till bister minut.
Där framåt jag tumlade,
innerst jag mumlade:
'Än har revolvern ej rost,
och bär jag ej skalpen till Grande,
till Grande skall Staternas post.'

»Jag red min mustang,
red gränslande stolt
spansksadel med rätade knän:
om han snavade nu
med en snubblande volt —
caramba, jag hör deras skrän!

När vildast det skallade,
vände jag, knallade
och försvann bakom blånande rök.
Har ni hört om en bommande cowboy?
Det var allt en och annan, som dök.

»Jag red för min skalp
i trav och galopp,
där som prärien böljade hän,
och efter mig flög
mustangernas lopp
på aldrig tröttnande knän.
Ur bältet jag langade
röret och pangade
smulor till korparnas kost,
och efter mig bugade rödskinn
av vördnad för Staternas post.

»Jag red för min skalp
tolv timmar i sträck,
väl tjoget gav huden jag full,
för Staternas post
och för livet, Jack,
men mest dock för träffarnas skull!» —
Då sorlade, surrade
cowboys och hurrade
högt, så det hujade till:
»Hurra, det var talt som en cowboy!
Bra ridet och ljuget, Bill!» —

ETT FOLK, SOM HÄR EN FRAMTID...

Ett folk, som har en framtid
i framtidsfolkens rad,
är likt en halvväxt pojke
så vårvilt yr och glad:
det kläcker streck och planer,
okvädinsord och kvad
som staplar, rundlar, plumpar
på en skrivboks blad.
Det slår på drömmens port,
att den må vakna fort
och släppa fram den storhet,
som blir till, när d e t blir stort.

Ett folk, som har en framtid
i folkens tävlingshets,
är likt en örn med världen
inunder vingens krets,
när buken än är mager
och boet än ej retts,
men klon är stark, och näbben
har en uddvass spets.

Dess duntid är förbi,
dess flykt är ung och fri,
och andra örnar svara
vid dess gälla jägarskri.

Ett folk, som har en framtid,
och är det än en sven,
där bor en man i pojken
och segrar över män;
där bor en örn i ungen,
fast vingen kämpar än,
och morgonrymden klingar,
när skriet föds i den.
Vad bådar denna klang,
som mellan molnen sang?
Det är den unga örnen,
som kräver sin rymd och rang.

FRIHET.

Att andas luften utan tvång
och utan band på tal och sång
få sjunga ut, vad hjärtat tänkt
och tanken åt din tunga skänkt,
på språket, som du bäst förstår
i mandoms- som i barndomsår,
och ingen främling fråga om
den rätt, som av ditt hjärta kom,
att lätta samvete och själ
för eget och för andras väl
i varningsråd, i ångestskri,
det är att leva först, det är att leva fri!

Att forma efter eget krav
den gåva, vaggans fe dig gav,
till nytta eller nöje blott
för låga kojor, höga slott

och stiga med din formarfröjd
till dina krafters högsta höjd
och ej, när sist du krönet hann,
ha knuffats dit av någon ann,
men genom möda, strid och sorg
erövra själv ditt värdes borg
och själv dess grund och herre bli —
det är att leva först, det är att vara fri!

Att akta andras gräns och sinn
och andras frihet såsom din
och hejda varje trotsigt steg,
som ville trampa grannens teg,
och varje ord, som fjäderlätt
och pilvasst sårar andras rätt,
och värna som en bror en bror
envar, som kränks av våldets klor,
att älska varje fri gestalt,
men rättens frihet över allt,
fast den ditt eget tvång kan bli —
det är att leva rätt, det är att vara fri!

Ty frihet är Guds egen röst
i varje ädelt mänskobröst;
den är ett evigt trohetsbud
mot det du skapats till av Gud;

den är ett heligt adelsbrev,
som människornas Herre skrev:
att mannen, som sin teg har plöjt
och lever fridsamt och förnöjt,
och folket, som sitt land har kärt
och gjort sig det i möda värt,
bevara fri sin levnads gång
och fri sin sista suck och fri sin sista sång.

EFTERSKRIFT.

De våren 1907 utgivna Samlade dikter 1900—05, som omfattade de flesta dikterna i Masker (1900, 1904), Hedningar (1901), Örnar (1902) och Svart och vitt (1904) samt ett femtiotal nya dikter, göra sedan länge icke mera skäl för titeln Samlade.

Redan hösten 1907 utkom en ny diktbok Orkester, 1910 följde Flygskeppet, 1913 Lärkan, 1915 Hemmet och hemlandet, 1916 Tidsdikter och 1918 Kärleksdikter. Under de tretton år, som förflutit sedan första upplagan av Samlade dikter 1900—05, ha således sex nya diktböcker sett dagen, och det har synts lämpligt att nu, tjugu år efter debuten, utge en upplaga, som medtager huvudparten av dikterna också från de nämnda, senare böckerna. Detta så mycket hällre som sjuklighet och andra omständigheter vållat ett avbrott på obestämd tid i författarens lyriska alstring.

Den nu utgivna upplagan av Samlade dikter utgör således i mera egentlig mening än den av 1907 en verklig och representativ samlingsupp-

laga. Utom Samlade dikter 1900—05 omsluter den de bästa sakerna ur de tio diktsamlingarna och därtill ett urval av andra, tryckta eller otryckta saker. Härmed är antytt, att Samlade dikter, trots strävan att fylligt representera alla sidor och perioder i en voluminös versproduktion, framgått ur stark och sträng sovring. Man bör ej härav draga förhastade slutsatser. Jag har visst inte litterärt underkänt allt, vad jag sålunda uteslutit. Ej häller bör man, om man lägger märke till frånvaron av den eller den dikten, genast förmoda, att författaren ändrat åsikt i det eller det ämnet. Mångfaldiga grunder, den viktigaste kanske hänsynen till »samspelet» — till samlingens enhetlighet och överskådlighet —, ha föranlett utmönstringarna. Att en och annan motsägelse — mellan olika dikter från olika perioder — fått kvarstå, torde ej tarva någon ursäkt, lika litet som själva faktum, att en tjuguårig utveckling måste rymma motsägelser, eller att ens uppfattning i samma nu kan hysa motsägande moment. De kanske ej alldeles onödiga detaljkommentarerna har jag emellertid sparat för de memoaranteckningar, jag sedan ganska länge fört.

För övrigt är det klart, att även vännerna av min diktning kunnat önska sovringen mer eller mindre strängt tillämpad, och att meningarna kunna vara delade, om vilka dikter som bort eller icke bort få komma med. Men emellan den grupp av en författares vänner, som kanske önskat samtliga dikter och strofer pietetsfullt tillvaratagna, och den andra grupp,

som hälst endast sett honom representerad av någon enstaka genre, finns det så många meningsnyanser, att jag föredragit att huvudsakligen lita till mitt eget omdöme och välja eller vraka efter min nuvarande ståndpunkt till min diktning.

Till hjälp för dem, som ha intresse för den utveckling, dikterna återspegla, har jag i innehållsförteckningen daterat dem alla, med reservation för ett och annat minnesfel särskilt beträffande perioden 1908—12.

Linghem hösten 1920.

Författaren.

INNEHÅLL.

XIII.

NAPOLÉON.

Vive l'Empereur! (1900) 7
Den 10 augusti 1792 (1902) 11
Hatets son (1899) 15
Austerlitz (1902) 17
Waterloo (1902) 24
S:t Helena (1907) 27
Napoleon III (1903) 30
Le rêve (1901) 33
Déroulède (1900) 36
Han kommer åter (1905) 39

XIV.

JOHN BULL.

John Bull (1900) 45
Victoria (1901) 47
Mr Chamberlain (1900) 50
Cecil Rhodes (1900) 53
Doktor Jamesons rövaretåg (1902) 56
Oom Paul (1901) 60
På Londons börs (1901) 63
Kitcheners jakt (1900) 66
Engelsk sjömansvisa (1907) 71
England! (1915) 75

XV.

JAPAN.

Mikadon befaller (1907) 81
Fusjijama (1904) 84
Japanerna (1906) 87
Långt i S:t Louis (1904) 91

XVI.

U. S. A.

Sousa (1901) 99
Amerikaner (1901) 102
Mr Coutts (1904) 106
Alice av Amerika (1906) 107
Miss Lizzie (1904) 111
Svensk-amerikanskt (1906) 113
Cake-Walk (1904) 115
Urskog (1897—1902) 118
Indianer (1905) 122
Cowboys (1905) 126
Ett folk som har en framtid (1906) 131
Frihet (1918) 133
Efterskrift 137

186
155
231

Author Ossiannilsson, Karl Gustav
Title Samlade Dikter. Vol.3-4 in 1.
227422
L5wed.
0 845s
DATE.
NAME OF

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU